

Utgiftsområde 6

Försvar och samhällets
krisberedskap

Utgiftsområde 6 – Försvar och samhällets krisberedskap

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.....	7
2.1	Utgiftsområdets omfattning.....	7
2.2	Utgiftsutveckling.....	8
2.3	Mål för utgiftsområdet.....	9
2.3.1	Totalförsvaret.....	9
2.3.2	Det militära försvaret.....	9
2.3.3	Samhällets krisberedskap.....	9
2.4	Totalförsvaret.....	10
2.4.1	Resultatindikatorer och bedömningsgrunder.....	11
2.4.2	Resultatredovisning.....	11
2.4.3	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen.....	14
2.4.4	Politikens inriktning.....	14
2.4.5	Budgetförslag.....	16
3	Försvar	17
3.1	Mål	17
3.2	Resultatindikatorer och bedömningsgrunder.....	17
3.3	Resultatredovisning	17
3.3.1	Säkerhetspolitisk utveckling.....	17
3.3.2	Försvarsmaktens operativa förmåga har vidmakthållits trots utmaningar.....	18
3.3.3	Grundorganisationens utveckling	23
3.3.4	Nationella operationer och stödet till samhället.....	23
3.3.5	Utvecklad och stärkt försvarsunderrättelseverksamhet.....	24
3.3.6	Ökade krav på den militära säkerhetstjänsten.....	25
3.3.7	Deltagandet i internationella insatser	25
3.3.8	Sveriges internationella försvarssamarbeten	28
3.3.9	Utvecklingen inom personalförsörjningen	31
3.3.10	Materieförsörjning.....	33
3.3.11	Forskning och utveckling.....	39
3.3.12	Miljö och fysisk planering.....	40
3.3.13	Utvecklad styrning och uppföljning av det militära försvaret.....	41
3.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	41
3.5	Politikens inriktning	43
3.6	Budgetförslag.....	49
3.6.1	1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	49
3.6.2	1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt.....	53
3.6.3	1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	54
3.6.4	1:4 Forskning och teknikutveckling.....	59
3.6.5	1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten.....	59
3.6.6	1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk.....	60
3.6.7	1:7 Officersutbildning m.m.....	61
3.6.8	1:8 Försvarets radioanstalt	62
3.6.9	1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut.....	63
3.6.10	1:10 Nämnder m.m.	64
3.6.11	1:11 Försvarets materielverk.....	65
3.6.12	1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	67
3.6.13	Övriga förslag.....	68

4	Samhällets krisberedskap.....	69
4.1	Mål	69
4.2	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	69
4.2.1	Bedömningsgrunder.....	69
4.2.2	Resultatindikatorer	69
4.2.3	Underlag till grund för resultatredovisningen.....	70
4.3	Resultatredovisning.....	70
4.3.1	Skydd mot olyckor	70
4.3.2	Krisberedskap och civilt försvar	74
4.3.3	Samhällets informationssäkerhet.....	79
4.4	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	80
4.4.1	Skydd mot olyckor	80
4.4.2	Krisberedskap och civilt försvar	81
4.4.3	Samhällets informationssäkerhet.....	82
4.5	Politikens inriktning	82
4.5.1	Skydd mot olyckor	82
4.5.2	Krisberedskap och civilt försvar	83
4.5.3	Samhällets informationssäkerhet.....	85
4.5.4	Den årliga revisionens iakttagelser.....	85
4.6	Budgetförslag.....	86
4.6.1	2:1 Kustbevakningen.....	86
4.6.2	2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	87
4.6.3	2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	89
4.6.4	2:4 Krisberedskap.....	90
4.6.5	2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal.....	92
4.6.6	2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	93
4.6.7	2:7 Statens haverikommission	96
4.6.8	2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar.....	97
4.6.9	2:9 Rakel Generation 2.....	98
5	Strålsäkerhet	101
5.1	Mål för området.....	101
5.2	Resultatredovisning.....	101
5.3	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	103
5.4	Politikens inriktning	103
5.5	Budgetförslag.....	104
5.5.1	3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	104

Bilaga Resultatredovisning försvarsbeslutsperioden 2016–2020

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor (avsnitt 2.4.5).
2. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.6.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.6.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 50 500 000 000 kronor (avsnitt 3.6.11).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 besluta om att överlåta försvarsmateriel i form av ännu inte förbandssatta artilleripjäser av system Archer för att möjliggöra en vidareförsäljning till USA samt att Försvarsmakten får disponera försäljningsintäkter eller motsvarande för pjäserna (avsnitt 3.6.13).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 300 000 000 kronor (avsnitt 4.6.6).
7. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2022–2024 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsberedskapsinvesteringar (avsnitt 4.6.6).
8. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2022 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	44 207 502
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 476 513
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	19 802 213
1:4 Forskning och teknikutveckling	831 905
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 463
1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	333 842
1:7 Officersutbildning m.m.	262 289
1:8 Försvarets radioanstalt	1 551 762
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	241 697
1:10 Nämnder m.m.	6 986
1:11 Försvarets materielverk	2 104 280
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	10 874
2:1 Kustbevakningen	1 395 048
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	521 850
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580
2:4 Krisberedskap	1 273 788
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	401 671
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 428 916
2:7 Statens haverikommission	57 728
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	103 000
2:9 Rakel Generation 2	67 000
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	407 892
Summa anslag inom utgiftsområdet	76 525 799

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	32 000 000	2023–2028
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	92 000 000	2023–2031
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	480 000	2023–2028
2:4 Krisberedskap	1 900 000	2023–2028
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	90 000	2023–2027
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	126 470 000	

2 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

2.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap är uppdelat i följande områden med tillhörande myndigheter.

Försvar (avsnitt 3)

- Försvarsmakten inklusive Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten
- Försvarets materielverk
- Försvarsunderrättelsedomstolen
- Försvarets radioanstalt
- Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten
- Totalförsvarets forskningsinstitut
- Totalförsvarets plikt- och provningsverk

Området omfattar också bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar, Svenska Röda Korset och vissa mindre nämnder.

Samhällets krisberedskap (avsnitt 4)

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Kustbevakningen
- Statens haverikommission

Området omfattar också ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal.

Strålsäkerhet (avsnitt 5)

- Strålsäkerhetsmyndigheten

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 06 Försvar och samhällets krisberedskap

Miljoner kronor

	Utfall 2020	Budget 2021 ¹	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024
Försvar	58 022	66 106	65 310	70 841	76 881	84 435
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	37 812	41 926	41 734	44 208	47 315	49 559
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 004	1 467	1 456	1 477	1 496	1 512
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	14 872	17 808	17 230	19 802	22 331	27 450
1:4 Forskning och teknikutveckling	730	717	709	832	952	987
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	10	11	12	11	12	12
1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	210	296	291	334	350	352
1:7 Officersutbildning m.m.	225	251	249	262	271	274
1:8 Försvarets radioanstalt	1 217	1 418	1 394	1 552	1 646	1 802
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	222	237	240	242	244	247
1:10 Nämnder m.m.	6	7	6	7	7	7
1:11 Försvarets materielverk	1 701	1 958	1 979	2 104	2 248	2 224
1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen	11	11	11	11	10	10
Samhällets krisberedskap	4 616	4 700	4 712	5 277	5 549	5 808
2:1 Kustbevakningen	1 313	1 354	1 364	1 395	1 412	1 429
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	75	25	25	522	522	522
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	32	28	27	28	28	28
2:4 Krisberedskap	1 292	1 283	1 292	1 274	1 527	1 775
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	396	397	397	402	382	382
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 460	1 545	1 538	1 429	1 443	1 473
2:7 Statens haverikommission	48	69	70	58	49	49
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar				103	124	135
2:9 Rakel Generation 2				67	63	15
Strålsäkerhet	391	410	412	408	412	418
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	391	410	412	408	412	418
Totalt för utgiftsområde 06 Försvar och samhällets krisberedskap²	63 028	71 216	70 435	76 526	82 842	90 662

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Från och med budgetåret 2022 redovisas anslaget 4:1 *Elsäkerhetsverket* inom utgiftsområde 21 Energi.

2.3 Mål för utgiftsområdet

Riksdagen beslutade i december 2020 att införa ett övergripande mål för totalförsvaret och att revidera målen för det militära försvaret och för det civila försvaret (prop. 2020/21:30, bet. 2021/21:FöU4, rskr. 202/21:136). De nya målen gäller fr.o.m. 2021.

2.3.1 Totalförsvaret

Riksdagen har beslutat att det övergripande målet för totalförsvaret ska vara att ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet (prop. 2020/21:30, bet. 2021/21:FöU4, rskr. 202/21:136).

2.3.2 Det militära försvaret

Mål från och med 2021

Riksdagen har beslutat (prop. 2020/21:30, bet. 2021/21:FöU4, rskr. 202/21:136) att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2021 ska vara att ha förmåga att

- försvara Sverige mot väpnat angrepp
- hävda Sveriges territoriella integritet samt värna suveräna rättigheter och nationella intressen i Sverige och utanför svenskt territorium i enlighet med internationell rätt
- främja vår säkerhet samt förebygga och hantera konflikter och krig genom att i fredstid genomföra operationer på vårt eget territorium och i närområdet samt delta i internationella fredsfrämjande insatser
- skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap.

Regeringen har i beslutet Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025 (den 17 december 2020, Fö nr 30) fattat beslut om mål för Försvarsmaktens operativa förmåga, som bl.a. innebär att Försvarsmakten successivt under perioden 2021–2025, respektive 2026–2030, ska öka sin förmåga att omedelbart möta ett väpnat angrepp.

Mål till och med 2020

Föregående försvarsbeslutsperiod 2016–2020 var målet för det militära försvaret (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet. Detta skulle ske genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen
- förebygga och hantera konflikter och krig
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

2.3.3 Samhällets krisberedskap

Skydd mot olyckor

Riksdagens mål för skydd mot olyckor är enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor att i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett – med hänsyn till de lokala förhållandena – tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Krisberedskap

De av regeringen angivna målen, som förtydligades i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 6), indelas i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar.

Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och konsekvenser av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbete utgör också en utgångspunkt för arbete med det civila försvaret.

Civilt försvar

Civilt försvar är den civila verksamhet som myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda, företag och det civila samhället m.fl. vidtar för att förbereda Sverige för krig. I fredstid utgörs verksamheten av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder. Under höjd beredskap och då ytterst krig utgörs verksamheten av nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.

Mål från och med 2021

Riksdagen har beslutat (prop. 2020/21:30, bet. 2021/21:FöU4, rskr. 202/21:136) att målet för det civila försvaret fr.o.m. 2021 ska vara att ha förmåga att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred, och
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Mål till och med 2020

Föregående försvarsbeslutsperiod 2016–2020 var målet för verksamheten inom det civila försvaret (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

2.4 Totalförsvaret

Totalförsvaret är verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas.

Riksdagen, regeringen, statliga myndigheter inklusive länsstyrelser, kommuner, regioner, näringsliv, frivilligorganisationer samt enskilda individer är alla delar av, och

förutsätts bidra till, totalförsvaret. Totalförsvarets förmåga skapas av dessa aktörer, men också i samarbete med andra stater och internationella organisationer.

I totalförsvaret ingår militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Följande avsnitt är avgränsat till utvecklingen av den sammanhållna totalförvarsplaneringen. I avsnitt 3 och 4 redovisas resultat och politikens inriktning för det militära försvaret respektive det civila försvaret. Totalförsvaret berör många samhällssektorer och utgiftsområden. Utöver myndigheter som tillhör utgiftsområde 6 finns det inom andra utgiftsområden ett flertal myndigheter som har uppgifter inom totalförsvaret. Några exempel är länsstyrelserna (utgiftsområde 1 Rikets styrelse), Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (utgiftsområde 4 Rättsväsendet) samt Trafikverket, Luftfartsverket och Sjöfartsverket (utgiftsområde 22 Kommunikationer).

2.4.1 Resultatindikatorer och bedömningsgrunder

I likhet med föregående år utgår regeringens bedömning av resultaten från följande områden, som preciserades i 2017 års regeringsuppdrag till Försvarmakten och MSB om att främja och utveckla en sammanhängande planering av totalförsvaret (Fö2017/00688):

- utvecklingen av en sammanhängande planering för totalförsvaret, utifrån inriktningen i 2017 års regeringsuppdrag till Försvarmakten och MSB
- krigsplacering av personal
- planering för stöd till Försvarmakten med bl.a. kritiska förnödenheter
- säker och robust kommunikation inom totalförsvaret
- planering för att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

Utvecklingen följs även inom områdena informations- och cybersäkerhet samt genomförandet av övningar.

I december 2020 beslutade riksdagen att införa ett övergripande mål för totalförsvaret som gäller från 2021 (prop. 2020/21:30, bet. 2021/21:FöU4, rskr. 202/21:136). I enlighet med detta beslutade regeringen om inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret samt uppdrag till Försvarmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att i samverkan med bevakningsansvariga myndigheter redovisa förmågebedömningar inom totalförsvarets olika områden. Dessa kommer att utgöra viktiga underlag för resultatredovisningen i kommande budgetpropositioner.

2.4.2 Resultatredovisning

År 2020 utgör det sista året i den femåriga försvarsbeslutsperiod som inleddes 2016. I detta avsnitt redovisas hur arbetet med att utveckla totalförsvaret fortsatte under 2020. I bilaga Resultatredovisning försvarsbeslutsperioden 2016–2020 finns en bedömning av utvecklingen under försvarsbeslutsperioden 2016–2020 i sin helhet.

Fortsatt utveckling av en sammanhängande planering för totalförsvaret

Arbetet har under 2020 fortsatt utifrån inriktningen i den försvarspolitiska propositionen för perioden 2016–2020 (prop. 2014/15:109). Försvarmakten och MSB har tillsammans med andra myndigheter och organisationer fortsatt utvecklingen av en sammanhängande totalförvarsplanering.

Förstärkningen av totalförsvaret i Gotlands län fortsatte under året utifrån regeringens uppdrag till Försvarmakten och länsstyrelsen på Gotland. Myndigheterna har fortsatt arbetet med att stärka totalförsvaret i länet genom att ta fram strukturer för samverkan såsom rutiner för ledning, informationsinhämtning samt delning och rapportering av

information. Projektet har förlängts med ett år, då vissa delar i projektet har senarelagts med anledning av spridningen av covid-19.

Myndighetsträffar som har genomförts under året har bl.a. bidragit till informationsdelning och koordinering i myndigheternas arbete med totalförvarsplaneringen men även i hanteringen av covid-19. Exempelvis genomfördes Totalförsvarets chefsmöte, där överbefälhavaren och generaldirektören på MSB är värdar och landshövdingar och andra myndighetschefer från ett 50-tal myndigheter och länsstyrelser deltar, liksom Totalförsvarets planeringsmöte för handläggare vid berörda myndigheter.

I maj 2020 lämnades slutbetänkande En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret (SOU 2020:29) till regeringen. Betänkandet har därefter remissbehandlats och en särskild utredare har fått i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av myndigheten som ska vara inrättad i januari 2022 (dir. 2021:20).

Krigsplacering av personal

Krigsplacering av personal är avgörande för att säkerställa att rätt kompetens finns till förfogande vid en förändrad konfliktnivå. Steg för att säkerställa personalförsörjningen har tagits genom att bevakningsansvariga myndigheter har krigsplacerat den personal som behövs för verksamhet under höjd beredskap. Även kommuner och regioner har påbörjat krigsplacering av sin personal.

Stöd till Försvarsmakten med bl.a. kritiska förnödenheter

För att kunna lösa sina uppgifter vid höjd beredskap är det militära försvaret beroende av att ett antal viktiga samhällsfunktioner fungerar och att aktörer i det civila försvaret kan stödja Försvarsmakten. Det militära och civila försvarets samverkan har ökat under försvarsbeslutsperioden och har fortsatt att utvecklas under 2020. Arbetet med att integrera näringslivet i totalförvarsplaneringen på samtliga nivåer har också påbörjats. Arbetet har till del utgått från förslag i Försvarsberedningens rapport Motståndskraft (Ds 2017:66) och slutrapporten Värnkraft (Ds 2019:8) samt betänkandet Näringslivets roll inom totalförsvaret (SOU 2019:51). Under 2020 fortsatte även arbetet med att etablera ett koncept för sjukvårdssystemet inom totalförsvaret. Konceptet omfattar civil-militära kontaktytor på alla nivåer och över hela konfliktskalan och övades i viss omfattning under Totalförvarsövning 2020.

Säker och robust kommunikation inom totalförsvaret

En säker kommunikation är viktig för att möjliggöra samverkan och ledning inför och vid höjd beredskap och då ytterst i krig. Förutom tekniska lösningar krävs ökad kunskap om säkerhetsskydd. Försvarsmakten och MSB har under 2020 fortsatt att arbeta med utveckling och förvaltning av säkra och robusta kommunikationstjänster som används för ledning och samverkan inom totalförsvaret. Försvarsmakten och MSB har i dialog med Regeringskansliet fortsatt att förbereda de infrastrukturella förutsättningarna för att säkra behovet av säker och robust kommunikation inom totalförsvaret.

Planering för att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats

Att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats ger en ökad funktionalitet, tillförlitlighet, säkerhet och uthållighet för berörda myndigheter och andra aktörer. Berörda myndigheter och kommuner har under 2020, med stöd från MSB, fortsatt planeringen för att kunna verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

Totalförvarsövningen begränsades på grund av covid-19

Totalförvarsövningen (TFÖ 20) som var planerad att genomföras under 2020 har påverkats av spridningen av covid-19. Övningen, som bestod av fyra separata aktiviteter, hade planerats av Försvarmakten och MSB tillsammans med berörda myndigheter, länsstyrelser, samtliga kommuner, regioner, näringsliv och frivilliga försvarsorganisationer. Endast begränsade delar av övningen kunde anpassas och genomföras under året. Den förändrade planeringen och genomförandet av övningsaktiviteterna har dock bidragit till den fortsatta totalförvarsutvecklingen och bl.a. lett till ökad samordning och samverkan mellan samtliga aktörer inom totalförsvaret. De aktörer som genomfört övningsaktiviteterna har även dragit nytta av dessa erfarenheter vid hanteringen av covid-19. Pandemin har inneburit en prövning av samhällets uthållighet och funktion.

Fördjupad myndighetssamverkan inom informations- och cybersäkerhetsområdet

Den 10 december 2020 beslutade regeringen om uppdrag till Försvarets radioanstalt, Försvarmakten, MSB och Säkerhetspolisen att fördjupa samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter. Myndigheterna ska ha en nära samverkan med Försvarets materielverk, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen som ska ges möjlighet att medverka i cybersäkerhetscentrets verksamhet. Det övergripande målet med det nationella cybersäkerhetscentret är att stärka Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberhot och att minska sårbarheter. Cybersäkerhetscentrets verksamhet ska komma till bred nationell nytta inom såväl offentlig som privat verksamhet, och göra Sverige säkrare genom att höja den samlade förmågan att möta cyberhoten och öka förmågan att effektivt stödja offentliga och privata aktörer. Verksamheten i centret ska successivt byggas upp under kommande år. Myndigheterna har under 2020 förberett etablerandet av cybersäkerhetscentret och inom ramen för samarbetet gemensamt publicerat tre externa rapporter: Cybersäkerhet i Sverige – hot, metoder, brister och beroenden, Cybersäkerhet i Sverige – rekommenderande skyddsåtgärder och Cybersäkerhet i Sverige – i skuggan av en pandemi.

I mars 2021 lämnade MSB, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk, Försvarmakten, Post- och telestyrelsen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen en uppdaterad redovisning av den gemensamma handlingsplanen för myndigheternas arbete (se vidare avsnitt 4.3.3).

Sedan den 28 juni 2021 är bestämmelserna om cybersäkerhetscertifiering i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/881 tillämpliga. I lagen (2021:553) med kompletterande bestämmelser till EU:s cybersäkerhetsakt och förordningen (2021:555) med kompletterande bestämmelser till EU:s cybersäkerhetsakt finns bestämmelser om bl.a. nationell myndighet för cybersäkerhetscertifiering, tillsyn, sanktioner och förfarandet vid cybersäkerhetscertifiering. Försvarets materielverk har utsetts till nationell myndighet för cybersäkerhetscertifiering. Genom det nya regelverket om cybersäkerhetscertifiering skapas förutsättningar för att inom EU uppnå en hög nivå i fråga om cybersäkerhet i produkter, tjänster och processer inom området informations- och kommunikationsteknik. Regeringen bedömer att det fortsatta arbetet på EU-nivå behöver ske i samarbete mellan berörda myndigheter och aktörer i näringslivet.

Beslut om totalförsvarets fortsatta utveckling

Den 14 oktober 2020 beslutade regeringen propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Propositionen innehåller bl.a. förslag om ett övergripande mål för

totalförsvaret och om nya mål för den militära respektive det civila försvaret. Riksdagen beslutade den 15 december 2020 (prop. 2020/21:30, bet. 2021/21:FöU4, rskr. 202/21:136) att godkänna regeringens förslag till övergripande mål för totalförsvaret samt mål för det militära försvaret respektive det civila försvaret.

I december 2020 fattade regeringen beslut om inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret. Beslutet innebär att Försvarsmakten och MSB, i samverkan med bevakningsansvariga myndigheter, fortsatt ska främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret för 2021–2025. Senast den 1 maj 2024 ska Försvarsmakten och MSB gemensamt redovisa en samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret. Delredovisning ska ske senast den 1 maj 2023. MSB ska dessutom från 2022 årligen göra en samlad bedömning av förmågan inom det civila försvaret. Vidare fattade regeringen beslut i december 2020 om anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021–2025. De bevakningsansvariga myndigheterna ska årligen redovisa en bedömning av vilken förmåga myndigheten har att bidra till relevanta delar i målet för det civila försvaret.

2.4.3 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

I den försvarspolitiska propositionen för perioden 2016–2020 konstaterade regeringen att totalförsvarets förmåga inför ett väpnat angrepp behövde stärkas, planeringen för totalförsvaret återupptas och en sammanhängande planering för totalförsvaret säkerställas. Arbetet med att utveckla totalförsvaret har fortsatt i enlighet med denna inriktning och regeringen bedömer att fortsatta framsteg har gjorts för att förstärka totalförsvaret under 2020. Försvarsmakten och MSB har utifrån regeringens uppdrag fortsatt arbetet med att främja och utveckla en sammanhängande planering av totalförsvaret och stödja berörda aktörers totalförsvarsplanering. På grund av covid-19 har övningsverksamheten under 2020 dock varit begränsad. Utmaningarna under pandemin understryker vikten av fortsatt långsiktig utveckling med att stärka totalförsvaret i Sverige och därigenom också en stärkt krisberedskap. Covid-19 har samtidigt bidragit till Försvarsmaktens förmåga att samverka med civila myndigheter genom det stöd som lämnats till samhället, exempelvis genom stabsresurser, transporter och sjukvårdsresurser. Krigsplaceringen för bevakningsansvariga myndigheter är genomförd, något som är av central betydelse för totalförsvarets förmåga. Att samverka mellan militära och civila aktörer i totalförsvaret har ökat under perioden innebär också att förmågan har utvecklats att stödja Försvarsmakten.

Regeringen bedömer att den gemensamma handlingsplanen för informations- och cybersäkerhet ger värdefull information till regeringen. Samverkan mellan de sju myndigheterna är nödvändig och viktig för att få en samlad bild. Regeringen bedömer att etableringen av ett nationellt cybersäkerhetscenter under 2021 är ett centralt och viktigt steg i det fortsatta arbetet med att stärka informations- och cybersäkerheten i Sverige.

Som framgår av redovisningen i bilaga Resultatredovisning försvarsbeslutsperioden 2016–2020, bedömer regeringen att totalförsvarets förmåga har stärkts under försvarsbeslutsperioden 2016–2020 i sin helhet. Arbetet som genomförts under försvarsbeslutsperioden har skapat grundläggande förutsättningar för att nå målet för totalförsvaret under perioden 2021–2025. Regeringen bedömer att det kommer att krävas ett omfattande arbete och att ett flertal utmaningar måste hanteras de kommande åren för att uppnå önskad effekt.

2.4.4 Politikens inriktning

Regeringens fokus de närmaste åren är att genomföra den försvarspolitiska inriktning som framgår av propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30).

Förstärkningen fortsätter av såväl det militära som det civila försvaret för att öka den operativa förmågan i enlighet med propositionen. De tillskott som tidigare aviserats innebär den största satsningen på totalförsvaret i modern tid. Under 2021–2025 kommer nivån på anslagen till det militära försvaret öka successivt med 27,6 miljarder kronor i jämförelse med 2020. De aviserade anslagsökningarna till det civila försvaret innebär att anslagen ökar med sammanlagt 4,2 miljarder kronor jämfört med 2017 i syfte att stärka och ytterligare intensifiera återuppbyggnaden av det civila försvaret. Sammanlagt innebär detta en substantiell förstärkning för att öka den samlade förmågan i totalförsvaret.

Med utgångspunkt i regeringens inriktning ska Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), i samverkan med bevakningsansvariga myndigheter, utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025. Försvarsmakten och MSB ska vidare stödja de bevakningsansvariga myndigheterna i deras arbete med att fortsatt stärka det civila försvaret. Det är särskilt viktigt att arbetet med att stärka motståndskraften i de viktigaste samhällsfunktionerna vidareutvecklas och fördjupas. Utifrån regeringens övergripande inriktning ska Försvarsmakten och MSB ta fram gemensamma planeringsantaganden för totalförsvaret.

Försvarsmakten ska fortsatt utveckla arbetet med att tydliggöra myndighetens behov av stöd från det civila försvaret under höjd beredskap och då ytterst krig och delge berörda aktörer relevanta delar av försvarsplaneringen. Planeringen för det civila försvarets stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap ska utvecklas såväl på nationell som regional nivå. De stödbehov som identifieras och förmågan att tillgodose dessa behov är en viktig del i planeringen.

Vidare kommer regeringen att verka för att den svenska försörjningsberedskapen utvecklas och att näringslivet i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Regeringen anser att involveringen av det privata näringslivet i planeringsarbetet bör öka. Offentliga aktörer bör, i nära dialog med privata aktörer, bedöma behovet av förberedelser för att säkerställa en rimlig beredskap. Som ett led i att utveckla den privat–offentliga samverkan ska ett tvärsektorielt näringslivsråd inrättas. Rådet ska bl.a. utgöra en plattform för informationsutbyte.

Det är också av vikt att myndigheter och organisationer med ansvar inom totalförsvaret har tillgång till säkra och robusta kommunikationstjänster samt nätlösningar med höga säkerhetskrav som är ändamålsenliga för hantering och kommunikation av säkerhetsskyddsklassificerad information. Av särskild vikt är den it-infrastruktur som stöder verksamheten så att information kan utbytas på ett säkert och robust sätt. Regeringen avser att under 2022 inrikta totalförsvarsmyndigheternas arbete i syfte att stärka och tillgodose statens behov av it- och teletjänster med höga säkerhetskrav framför allt inom ramen för totalförsvarsplaneringen.

Vidare är det av betydelse att arbetet med säkerhetsskydd fortgår och utvecklas under 2022 för att öka förmågan att hantera antagonistiska hot och minska sårbarheter på alla nivåer i samhället.

Cyberhoten mot Sverige och svenska intressen är omfattande. Inrättandet av det nationella cybersäkerhetscentret innebär att Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberhot stärks. Samverkan inom ramen för cybersäkerhetscentret inleddes 2020 och ska utvecklas stegvis 2021–2023. Regeringen avser att under 2023 ta ställning till hur cybersäkerhetscentrets verksamhet fortsatt bör inriktas och bedrivs efter 2023. Den utökade samordning som etableringen av centret innebär kommer att utgöra en viktig komponent i utvecklingen av informations- och

cybersäkerheten i Sverige. Cybersäkerhetscentrets verksamhet ska komma till bred nationell nytta inom såväl offentlig som privat verksamhet.

Genom EU:s nya regelverk om cybersäkerhetscertifiering, som är tillämplig sedan den 28 juni 2021, skapas förutsättningar för att inom EU uppnå en hög nivå i fråga om cybersäkerhet i produkter, tjänster och processer inom området informations- och kommunikationsteknik. Regeringen bedömer att det fortsatta arbetet på EU-nivå behöver ske i samarbete mellan berörda myndigheter och aktörer i näringslivet. Regeringen har utsett Försvarets materielverk till nationell myndighet för cybersäkerhetscertifiering och kommer att följa myndighetens arbete med att bygga upp tillsyns- och certifieringsorganisationen.

Parallellt med uppbyggnaden av totalförsvaret, med en ökad ambitionsnivå och betydande ekonomiska tillskott, behöver uppföljningen och utvärderingen av förmågan i totalförsvaret utvecklas. Regeringen avser noga följa Försvarmaktens och MSB:s arbete med att utveckla en sammanhängande totalförsvarsförmåga. Regeringen avser att under 2022 tillsätta en organisationskommitté för inrättandet av den nya myndighet för uppföljning och utvärdering av totalförsvaret som aviserades i totalförsvarspropositionen.

2.4.5 Budgetförslag

Beredskapskredit för totalförsvaret

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen fick nyttja en kredit i Riksgäldskontoret på högst 40 000 000 000 kronor för 2021. Regeringen anser att motsvarande bemyndigande bör lämnas för 2022. Beredskapskrediten ska säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras eller fördröjs därför att regeringen inte disponerar nödvändiga betalningsmedel. Om beredskapskrediten utnyttjas avser regeringen att återkomma till riksdagen med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att för 2022 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

3 Försvar

3.1 Mål

Målet för det militära försvaret framgår i avsnitt 2.3.2.

3.2 Resultatindikatorer och bedömningsgrunder

För att bedöma måluppfyllelsen av riksdagens mål för det militära försvaret utgår regeringen från utvecklingen inom följande områden:

- Försvarsmaktens operativa förmåga och krigsduglighet
- nationella operationer
- försvarsunderrättelseverksamheten och den militära säkerhetstjänsten
- deltagandet i internationella insatser
- internationella försvarssamarbeten
- personalförsörjning
- materiel- och logistikförsörjning
- forskning och utveckling.

3.3 Resultatredovisning

År 2020 utgör det sista året i den femåriga försvarsbeslutsperiod som inleddes 2016. Det enskilt viktigaste under perioden har varit att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Försvarsmakten har under perioden riktats från ett insatsförsvar till ett försvar inriktat på nationellt försvar. I bilaga Resultatredovisning försvarsbeslutsperioden 2016–2020 finns en resultatredovisning för försvarsbeslutsperioden 2016–2020 som helhet med tillhörande bedömningar av måluppfyllelsen.

I jämförelse med 2019 ökade anslagen till det militära försvaret med ca 4,7 miljarder kronor 2020 inklusive pris- och löneomräkning.

3.3.1 Säkerhetspolitisk utveckling

Omvärldsutvecklingen har under 2020 fortsatt att präglas av oförutsägbarhet. I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) redogjorde regeringen för den säkerhetspolitiska utvecklingen och dess påverkan på svensk säkerhets- och försvarspolitik. Bland annat framhöll regeringen, i likhet med Försvarsberedningen, att det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa över tid har försämrats och att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Den ryska aggressionen i Georgien och Ukraina visar att Ryssland bryter mot den europeiska säkerhetsordningen och att Ryssland är berett att använda militära medel för att nå politiska mål. Under 2020 har omfattande militär verksamhet genomförts i Östersjöområdet. Ryssland stärker sin militära förmåga och har under året genomfört intensiv övningsverksamhet i och runt Sveriges närområde inklusive militär återuppbyggnad i Arktisområdet. Under våren 2021 har Ryssland även genomfört en militär uppbyggnad nära gränsen mot Ukraina och på Krim. Sveriges säkerhetspolitiska läge påverkas också av hybridhot, cyberattacker och gränsöverskridande terrorism samt klimatförändringarnas effekter på fred och säkerhet.

3.3.2 Försvarsmaktens operativa förmåga har vidmakthållits trots utmaningar

Samlad operativ förmåga och krigsduglighet

Inriktningen under 2020 har varit att fortsatt stärka den samlade operativa förmågan och krigsdugligheten. Försvarsmaktens operativa förmåga utgörs av krigsförbandens förmåga att lösa sina uppgifter och myndighetens förmåga att använda krigsförbanden i militära operationer i fredstid och för att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Med krigsduglighet avses hur väl ett krigsförband i sin helhet kan utföra förbandets huvuduppgifter och övriga uppgifter efter mobilisering.

Den samlade operativa förmågan och krigsdugligheten hos krigsförbanden har under 2020 vidmakthållits, trots de utmaningar som covid-19 har medfört. Sett till hela försvarsbeslutsperioden har den militära förmågan ökat, bl.a. som en följd av tillförsel av personal, materiel samt ökad övningsverksamhet (se vidare bilaga Resultatredovisning försvarsbeslutsperioden 2016–2020). Det finns dock fortsatt begränsningar i förmågan att möta väpnat angrepp samt vissa begränsningar inom ramen för uppgiften att ta emot militärt stöd. Möjligheterna att ge och ta emot militärt stöd har dock stärkts genom bl.a. den nya lagen om operativt stöd mellan Sverige och Finland som trädde i kraft 2020 och den trilaterala avsiktsförklaringen om förstärkt operativt försvarssamarbete som tecknats under året mellan Sverige, Norge och Finland.

Försvarsmakten har med stöd av Försvarets radioanstalt fortsatt att utveckla förmågan att genomföra defensiva som offensiva operationer mot en kvalificerad motståndare i cybermiljön, vilket stärker den samlade förmågan.

Förmågan att mobilisera krigsförbanden är central för att skyndsamt kunna nyttja Försvarsmaktens hela krigsorganisation vid beslut om höjd beredskap. Mobiliseringsförmågan har utvecklats sedan 2016, men från en låg nivå och når ännu inte myndighetens mål. Utvecklingen av mobiliseringsförmågan har omfattat planering, framtagande av rutiner, utbildning och tillförsel av personal och materiel för mobiliseringsförberedelser i fred. Mobiliseringsövningar har på grund av covid-19 endast kunna genomföras i liten omfattning.

Begränsningarna med anledning av covid-19 har påverkat utvecklingen av förmåga under året. Framförallt beror det på att övningsverksamhet ställts in eller reducerats i omfattning. Flera av de planerade krigsförbandsövningarna med inkallade totalförsvarspiktiga har inte kunnat genomföras. Försvarsmakten har istället fokuserat på att genomföra regionala och lokala övningar samt att genomföra slutövningar för de totalförsvarspiktiga i grundutbildningsomgången 2019–2020.

Krigsplaceringsläget av personal

Krigsplaceringsläget av Försvarsmaktens personal var under 2020, i likhet med 2019 och 2018, i huvudsak gott med ett generellt krigsplaceringsläge runt 90 procent.

Materieluppfyllnadsgrad

Materieluppfyllnadsgraden är ett genomsnitt av krigsförbandschefernas bedömning av i vilken utsträckning förbanden förfogar över den materiel som krävs för att de ska kunna lösa sina uppgifter. Materieluppfyllnadsgraden varierar mellan krigsförbanden men flertalet förband redovisar oförändrad materieluppfyllnadsgrad jämfört med 2019. Värderingen av materieluppfyllnadsgraden är dock förenad med osäkerhet. Sammantaget fortsätter Försvarsmakten arbetet med att utveckla rutiner, procedurer

och system för krigsplacering av materiel. Arbetet är en viktig del i att öka Försvarsmaktens förmåga att mobilisera krigsorganisationen och försvara Sverige mot väpnat angrepp. Regeringen har i beslutet Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025 (den 17 december 2020, Fö nr 30) gett Försvarsmakten i uppdrag att öka sin förmåga att mobilisera krigsorganisationen.

Utvecklingen i försvarsgrenar och funktioner

Krigsorganisationen fortsatte under 2020 att stärkas och utvecklas i enlighet med riksdagens och regeringens beslut för försvarsbeslutsperioden 2016–2020. Utvecklingen av den nya krigsorganisationen, som riksdagen godkände inriktningen för i december 2020, påbörjas från och med 2021 och kommer att redovisas i kommande budgetpropositioner. Regeringen har i beslutet Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025 (den 17 december 2020, Fö nr 30) gett Försvarsmakten i uppdrag att påbörja utvecklingen av den nya krigsorganisationen.

Armén

Förbandsproduktionen inom armén var under 2020 främst riktad mot grundutbildning med värnplikt samt förmågeuppbyggnad mot två brigader samtidigt som beredskap upprätthölls och internationella militära insatser genomfördes. Arbetet fortsatte också med att omorganisera lednings- och logistikförbanden för att på ett bättre sätt nyttja existerande resurser för att stödja arméförbanden. Brigadernas förmåga fortsatte att utvecklas men brister kvarstår.

Sammantaget kunde produktionen inom armén i huvudsak uppnå målen även om verksamheten anpassades med anledning av covid-19. De begränsningar som orsakades av covid-19 innebar överlag en utmaning för verksamheten främst genom att övningsverksamheten, som är en väsentlig del av arméns utbildningssystem och viktig för förmågeutvecklingen, inte fullt ut kunde genomföras som planerat. Större övningar, inklusive den planerade försvarsmaktsövningen (FMÖ 20), fick ställas in eller anpassas. Regionala och lokala övningar som Våreld och Vintersol kunde dock genomföras och armén deltog även i den norska övningen Cold Response.

Genomförandet av nationella operationer och internationella insatser bidrog under året till att utveckla berörda krigsförbands förmåga på lägre taktisk nivå. Samtidigt tar verksamheten tid och resurser som annars kunnat läggas på utbildning, träning, övningar och annan förmågehöjande verksamhet.

Materieltillförseln till armén fortsatte under året med bl.a. leveranser av granatkastarpansarbandvagnar, artilleripjäser och korträckviddigt luftvärn (se även avsnitt 3.3.10). Vidare har bl.a. personlig skyddsutrustning, mörkerstridsutrustning och finkalibrig ammunition tillförts armén. En stor del av Försvarsmaktens markmateriel är ålderstigen vilket medför att stora resurser läggs på vidmakthållande. Det påverkar bl.a. förbandsproduktionen och inverkar negativt på krigsförbandens utveckling, då tillgången på materiel för grundutbildning, övningar och beredskap inte fullt kan tillgodoses. Försvarsmakten har arbetat för att tydliggöra planering, styrning och uppföljning av materielunderhåll och materielnyttjande. Under 2020 har fokus lagts på planering och förberedelser för renovering och modifiering av bl.a. stridsfordon, stridsvagnar och artillerisystem.

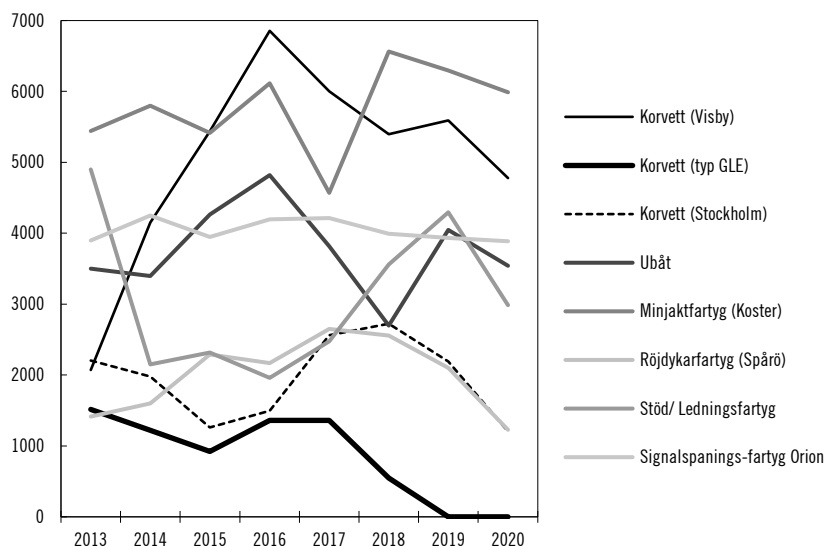
Hemvärnsförbanden har löst sina nationella beredskapsuppgifter och utvecklat sin förmåga samtidigt som de lämnat stöd till det övriga samhället. Bemanningen inom hemvärnsförbanden är fortsatt huvudsakligen god.

Marinen

Under 2020 har beredskap upprätthållits och genomförd nationell och internationell insats- och övningsverksamhet har bidragit till de marina stridskrafternas förmågeutveckling. Trots pandemin kunde flertalet av de planerade övningarna genomföras även om det internationella deltagandet var mindre omfattande än under 2019. Bland annat genomfördes den nationella marina samövningen Swedish Naval Exercise 20, den multinationella övningen Baltops, funktionsövningar för ubåtsjakt, ytstrid och luftförsvar samt två beredskapskontroller. Marinen deltog också i en beredskapsinsats i Hanöbukten och södra Östersjön.

Diagram 3.1 Gångtimmar per fartygstyp

Gångtimmar

Källa: Försvarmaktens årsredovisning för 2020.

Marinens fartyg genererar gångtid när de genomför utbildning, beredskapsinsatser sjöövervakning och övningar. Gångtiden för respektive fartyg påverkas av flera aspekter så som underhållsbehov, tillgång till personal, större modifieringar samt andra fartygs tillgänglighet. Gångtiden för merparten av fartygen gick under 2020 ner jämfört med 2019 och orsaken är främst personalvakanser och planerade modifieringsåtgärder. För stödfartygen förklaras den minskade gångtiden av omplanering av verksamhet med anledning av covid-19 och att gångtidsuttaget 2019 var ett udda år med högre uttag än normalt.

Materielleveranser till marinen under året inkluderar bl.a. två halvtidsmodifierade ubåtar av Gotlandsklass, livstidsförlängda bevakningsbåtar och fem spaningsbåtar (se även avsnitt 3.3.10). Inga större avvikelser kan noteras när det gäller materielunderhållets påverkan på förbandens tillgänglighet till plattformar och system för förbandsproduktion under 2020. Brister när det gäller reservmateriel har konstaterats under året. Arbetet fortsätter för att säkerställa att tillgängligheten till de marina materielssystemen ökar.

Vakanser för sjöförbanden inom vissa personalkategorier kvarstår, framför allt i fråga om tekniska befattningar. De ökade utbildningsvolymerna bedöms dock påverka bemannings- och kompetensutvecklingen positivt på sikt.

Flygvapnet

Flygvapnet har främst med hänsyn till begränsad personella resurser även under 2020 behövt prioritera insatsverksamhet och utbildning före förmågeutveckling. Skälet är att resurserna inte har varit tillräckliga för att tillgodose de flygande förbandens

flygtidsbehov. Inom flygstridskrafterna fördelas flygtidsuttaget mellan tre huvudverksamheter: insatsverksamhet (incidentberedskap), utbildning och förmågeutveckling (krigsduglighet). I de fall flygtidsproduktionen inte räcker för att tillgodose alla huvudverksamheter påverkas förmågeutvecklingen oftast mest.

Personella utmaningar återfinns främst inom nyckelkompetenser såsom piloter, flygtekniker och flygstridsledare. Exempelvis är de två kvarvarande flygverkstäderna endast bemannade till 75 procent, vilket påverkar flygtidsproduktion, tillgänglighet och uthållighet inom de flygande systemen. De tillgänglighetshöjande åtgärderna inom JAS 39-systemet har dock börjat ge effekt och senare års nedåtgående trend i flygtidsproduktionen vände tydligt uppåt under 2020 (se tabell 3.1). Detta är ett positivt trendbrott då t.ex. den planerade övergången att ersätta skolflygplanet Sk 60 med JAS 39 som avancerat skolflygplan kommer att kräva flygtidsproduktionsökningar.

Tabell 3.1 Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp

Antal flygtimmar

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
JAS 39	10 643	11 287	10 974	10 622	10 233	9 624	11 308
Sk 60	4 937	4 905	5 118	4 699	4 526	3 475	3 922
Tp 84	2 250	2 504	2 242	2 099	2 196	1 952	1 447
Fpl 100	1 495	1 512	1 495	1 647	1 602	1 693	1 304
Fpl 102	1 599	1 987	1 809	1 795	1 607	1 596	1 489
Helikopter 14	866	1 288	1 523	1 473	1 454	1 025	1 165
Helikopter 15	2 823	3 609	3 701	4 057	3 637	3 653	3 772
Helikopter 16	2 192	2 393	2 531	2 716	2 815	2 449	2 326

Källa: Försvarmaktens årsredovisning för 2020.

Flygtidsuttag är ett grovt mått på den nivå av färdighet som kan förväntas finnas inom respektive flygsystem. Om trenden exempelvis är nedåtgående så kan det indikera ett antal olika saker, t.ex. brist på utbytesenheter eller reservdelar eller att den bakomvarande orsaken kan vara bristande personella resurser. Ett lågt flygtidsuttag kan även bero på andra orsaker, vilket är fallet med Sk 60 som under inledningen av 2020 var belagt med flygförbud. Vidare kan en utebliven flygtidsproduktionsökning indikera kommande problem med att uppnå ställda utbildningsmål. Därför är det viktigt att framöver noga följa den ökning av flygtid inom JAS 39 systemet som väntas komma då JAS 39 övertar rollen som avancerat skolflygplan.

Den dagliga övningsverksamheten kunde i huvudsak genomföras enligt plan under året men verksamheten har fått anpassas utifrån pandemin. Deltagande i större övningar ställdes in. Under året har flygvapnet också lämnat personellt och materiellt stöd till det civila samhället i samband med covid-19, bl.a. i form av helikoptertransportstöd med hkp 14 och 16. Stöd till samhället har även lämnats vid exempelvis skogsbränder. När det gäller materielleveranser till flygvapnet under 2020 kan bl.a. nämnas uppgraderat materielsystem till JAS 39 Gripen och radarjaktrobot Meteor (se även avsnitt 3.3.10).

Ledningsfunktionen

Förbandsproduktionen har trots covid-19 uppnått målsättningarna och möjliggjort krigsplacering av grundutbildningsomgången 2019/20. Lokala slutövningar ersatte den planerade försvarsmaktsövningen (FMÖ 20) för huvuddelen av ledningsförbanden. Vissa delar deltog i och gav stöd till andra försvarsgrenars övningar. Under året har arbetet fortsatt med att omorganisera ledningsförbanden för att på ett bättre sätt nyttja existerande resurser för att stödja arméförbanden i nationellt försvar. Det innebär bl.a. att brigadlednings- och brigadsambandskompanier organiseras i brigaderna. Ledningsfunktionen är dock fortfarande underdimensionerad och har begränsad

förmåga att stödja hela krigsorganisationens samtidiga användning i krig. Som exempel på viktigare materielleveranser under året kan nämnas materiel för att kunna ingå i systemet Federated Mission Networking (FMN), som är ett system för att säkra samband i operationer ledda av Nato eller i samverkan med Nato. FMN är också en grund för operationer inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik.

Cyberförsvarsförmåga

Försvarsmakten påbörjade under 2020 grundutbildningen av cybersoldater och ett trettiotal värnpliktiga har inlett befattningsutbildningen. Målsättningen är att utbilda 60 värnpliktiga per år. Försvarsmaktens arbete med att etablera en militär virtuell träningsanläggning, s.k. cyber range, för att förstärka möjligheterna att bedriva utbildning, träning och övningar med bäring på Sveriges cyberförsvarsutbildningsanläggning har slutförts under året. Under 2020 har Försvarsmakten inrättat Centrum för cyberförsvar och informationssäkerhet (CDIS) vid KTH. CDIS bidrar till möjligheten för Försvarsmakten att få tillgång till utbildningar i forskningens framkant som stöd för Försvarsmaktens kompetensförsörjning och kompetensutveckling.

Logistikfunktionen

Förbandsproduktionen inom logistikfunktionen har under 2020 anpassats med anledning av covid-19. Begränsningarna med anledning av covid-19 var en utmaning för verksamheten men har samtidigt inneburit en praktisk tillämpning av alternativa metoder för ledning och genomförande. Därmed har också förbandens uthållighet och förmåga prövats. Sammantaget har produktionen i huvudsak kunnat uppnå målen även om verksamheten har fått anpassas efter rådande läge. Samtidigt är logistikfunktionen fortsatt underdimensionerad i förhållande till övriga krigsorganisationen vilket begränsar logistikförbandens förmåga att stödja hela krigsorganisationens samtidiga mobilisering och användning i krig. Under året har arbetet fortsatt med att omorganisera logistikförbanden för att på ett bättre sätt nyttja existerande resurser för att stödja arméförbanden i nationellt försvar.

Exempel på materiel som levererats under året inom funktionen är mängdmateriel inom sjukvårdssystem, drivmedelsdistributionssystem samt bas- och underhållsutrustning.

Depåförbanden ersätts med militärbaser

Sedan januari 2016 har Försvarsmakten inrättat en depåorganisation med 20 depåer. Under 2020 har myndigheten fortsatt sitt arbete med att etablera och tydligare definiera depåorganisationen. I försvarsbeslutet 2020 har namnet depåförband ersatts med militärbas. Militärbaserna är en viktig del av myndighetens samlade förmåga att mobilisera och försörja krigsorganisationen i händelse av höjd beredskap. Som framgår av riksdagens försvarsbeslut och regeringens styrning så inriktas militärbaserna även avseende antal och benämning av Försvarsmakten.

Verksamheten i frivilliga försvarsorganisationer

De frivilliga försvarsorganisationerna, som är 18 till antalet och regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, har under 2020 fortsatt att bidra till det svenska totalförsvaret och den svenska krisberedskapen t.ex. genom informations-spridning, utbildning och ungdomsverksamhet. Inom det militära försvaret har de frivilliga försvarsorganisationerna bidragit till bemanningen av Försvarsmaktens krigsorganisation, företrädesvis till hemvärnet. Arbetet med att bemanna relevanta befattningar även i andra delar av krigsorganisationen med avtalspersonal fortsätter. Vidare har de frivilliga försvarsorganisationerna under året genom sin verksamhet fortsatt bidragit till ökad folkförankring och försvarsvilja. En stark och väl förankrad

försvarsvilja är en betydelsefull faktor för det militära försvarets samlade krigsavhållande förmåga.

3.3.3 Grundorganisationens utveckling

Mot bakgrund av riksdagens bemyndigande till regeringen i december 2019 om att inrätta fyra militärregionsstaber (prop. 2019/20:1 utg.omr. 6, bet. 2019/20:FöU1, rskr. 2019/20:107) inrättades den 1 februari 2020 militärregionstaberna som egna organisationsenheter: Norra militärregionstaben i Boden, Mellersta militärregionstaben i Upplands-Bro/Kungsängen, Västra militärregionstaben i Skövde och Södra militärregionstaben i Lund/Revinge. Etableringen av militärregionstaberna som organisationsenheter har följt planen och militärregionstaberna löser sina uppgifter utan större begränsningar. Inga avgörande faktorer har under året hindrat, eller bedöms framgent hindra, det fortsatta etablerandet.

De tre försvarsgrensstaber som inrättades 2019 (Arméstaben i Enköping, Marinstaben på Muskö och Flygstaben i Uppsala) har under 2020 fortsatt sin uppbyggnad bl.a. avseende ledningsförmåga och funktionalitet.

I december 2020 bemyndigade riksdagen regeringen att återinrätta Norrlands dragonregemente (K4) i Arvidsjaur, Älvsborgs amfibieregemente (Amf4) i Göteborg, Upplands flygflottilj (F16) i Uppsala, Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn, Dalregementet (I 13) i Falun och Västernorrlands regemente i (I 21) i Sollefteå med utbildningsdetachement i Östersund. Regeringen har gett Försvarsmakten i uppdrag att återetablera grundorganisationsenheterna och kommer att redovisa utvecklingen i kommande budgetpropositioner.

Försvarsmaktens totala lokalkostnader uppgick 2020 till ca 2,8 miljarder kronor. Det är en ökning med ca 200 miljoner kronor jämför med 2019 och beror huvudsakligen på verksamhetsövergången där Försvarsmakten övertog verksamhet som tidigare bedrivits av Försvarets materielverk.

3.3.4 Nationella operationer och stödet till samhället

Beredskapen har upprätthållits

Försvarsmakten har upprätthållit beredskap i enlighet med myndighetens instruktion. Övervakning av svenskt territorium har bedrivits kontinuerligt under året och verksamheten i Sveriges närområde har följts, i syfte att upptäcka och avvisa kränkningar, upprätthålla Sveriges territoriella integritet samt skydd för skyddsvärd verksamhet. Myndigheten har liksom tidigare år genomfört kontinuerliga anpassningar för att möta den periodvis höga militära aktiviteten i närområdet. Ett exempel på detta är den operation med armé-, marin- och flygförband som inleddes på Gotland och i Östersjön mot bakgrund av den omfattande övningsverksamheten som bl.a. Ryssland genomfört i Östersjön. Syftet med operationen var att markera svensk suveränitet och territoriell integritet samt att tydliggöra att vi är uppmärksamma på vad som händer i vårt närområde.

Under 2020 konstaterades totalt elva kränkningar av svenskt territorium, varav fem skett i luften och sex till sjöss. Under 2019 och 2018 konstaterades nio respektive 13 överträdelser. Försvarsmakten har, likt föregående år, inte brutit mot andra nationers tillträdesbestämmelser vid något tillfälle.

Omfattande stöd till samhället

Under 2020 lämnade Försvarmakten stöd till samhället i enlighet med förordningen (2017:113) om Försvarmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter, förordningen (2002:375) om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet samt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Jämfört med 2019 var stödet betydligt mer omfattande, med en ökning med 67 tillfällen. I huvudsak är ökningen kopplad till bekämpningen av covid-19. Totalt mottog Försvarmakten 245 begäran om stöd under året och av dessa beviljades 196. Avslagen beror i huvudsak på att inkommen begäran återkallats eller att begäran avsett åtgärder som faller utanför stödförordningarnas ramverk.

Stöd enligt förordningen om Försvarmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter lämnades vid ett tillfälle vid en insats. Den totala flygtiden uppgick till 23 timmar.

Stödet enligt förordningen om Försvarmaktens stöd till civil verksamhet var omfattande under 2020 och stöd lämnades vid 141 tillfällen. Av dessa var 86 relaterade till covid-19 och 55 till övrig verksamhet. Stöd med anledning av covid-19 har bland annat bestått av tält för provtagning, skyddsmask 90, skyddskläder och medicinteknisk utrustning. Försvarmakten har därtill givit kompetensstöd i form av stabspersonal till Socialstyrelsen, Tillväxtverket och tre länsstyrelser. Försvarmakten har också bistått med kvalificerade intensivvårdstransporter av covid-19 patienter med helikopter och ambulans.

Stöd enligt lagen om skydd mot olyckor har lämnats vid 54 tillfällen 2020 jämfört med 64 tillfällen under 2019. Stödinsatserna under 2020 var kopplade till eftersök av försvunna personer, sjö- och fjällräddning.

Regeringen har i Försvarmaktens regleringsbrev för 2021 gett Försvarmakten i uppdrag att, i samverkan med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), redovisa till Regeringskansliet hur Försvarmakten inom ramen för gällande regelverk, mål och uppgifter, kan utveckla formerna för Försvarmaktens stöd till civil verksamhet. Redovisningen ska ske senast den 22 februari 2022.

3.3.5 Utvecklad och stärkt försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarsunderrättelsemyndigheternas, dvs. Försvarmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut, verksamhet har även under 2020 präglats av att den militära och säkerhetspolitiska utvecklingen såväl globalt som i vårt närområde försämrats över tid. Den militära verksamheten och närvaron i Sveriges närområde har fortsatt varit hög. Även förmågan hos Försvarmakten och Försvarets radioanstalt att följa och analysera den aktuella situationen och de övergripande trenderna i Sveriges närområde, samt förmågan att i övrigt kartlägga yttre hot mot landet, har utvecklats och stärkts.

Försvarsunderrättelseverksamheten har fortsatt bidragit med underlag till Försvarmaktens omvärldsbevakning, insatser samt utveckling av krigsorganisationen. Den planerade utvecklingen och förstärkningen av försvarsunderrättelseverksamheten har dock i vissa delar fördröjts på grund av de begränsningar som pandemin medfört.

Hot från terrorism och våldsbejakande extremism i och mot Europa är fortsatt allvarligt. Under 2020 har formerna för samarbetet mellan Försvarmakten, Försvarets radioanstalt och Säkerhetspolisen utvecklats bl.a. avseende kontraterrorism. Inom ramen för försvarsunderrättelseverksamheten har Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) alltjämt utgjort en viktig plattform för rapportering och

bedömningar om utländska förhållanden, vilket är en av flera aspekter som påverkar terrorhotet mot Sverige och svenska intressen utomlands.

Försvarets radioanstalt har, i samverkan med Säkerhetspolisen, tillgängliggjort tekniskt detekterings- och varningssystem (TDV) för fler av de mest skyddsvärda verksamheterna. Under 2020 har antalet myndigheter och statliga bolag som använder TDV ökat med 70 procent. Förmågan att förebygga, upptäcka och hantera cyberattacker mot de mest skyddsvärda verksamheterna har stärkts ytterligare.

Försvarsunderrättelseverksamheten är noga reglerad i lagar och förordningar, i syfte att säkerställa att ändamålen med verksamheten inte överträds samt att enskildas personliga integritet värnas. Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten har under 2020 genomfört granskningar och kontroller i enlighet med gällande lagstiftning.

I propositionen *Behandling av personuppgifter vid Försvarmakten och Försvarets radioanstalt* (prop. 2020/21:224) föreslår regeringen nya lagar för den behandling av personuppgifter som bl.a. sker inom Försvarmaktens och Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet och Försvarmaktens militära säkerhetstjänst, liksom vissa ändringar i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet avseende Försvarets radioanstalts internationella samarbete. De nya lagarna och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

3.3.6 Ökade krav på den militära säkerhetstjänsten

Den militära säkerhetstjänsten har under året bidragit i det säkerhetsrelaterade arbetet med Försvarmaktens utökade personal- och förbandsvolym, nya materielsystem och uppbyggnaden av totalförsvaret. Återuppbyggnaden av totalförsvaret har ställt fortsatt ökade krav på den militära säkerhetstjänsten inom såväl utbildnings-, som tillsyns- området och inom utveckling och införande av vissa kryptografiska funktioner. Den militära säkerhetstjänsten har även under 2020 bedrivit ett angeläget arbete kopplat till säkerhetsskyddslagen (2018:585), bland annat har stöd lämnats till Post- och telestyrelsen med anledning av utauktioneringen av 5G-licenser.

3.3.7 Deltagandet i internationella insatser

Försvarmakten har under 2020 deltagit i internationella insatser och lämnat stöd till arbetet med säkerhetssektorreform i olika länder. Utöver att bidra till målen för respektive insats bidrar deltagandet även till mål 16 i Agenda 2030 (Fredliga och inkluderande samhällen). Antalet individer som var insatta i internationella insatser och inom ramen för säkerhetssektorreform under 2020 var 931, varav 104 kvinnor och 827 män. Det är en minskning jämfört med 2019, då 1 220 individer (varav 132 kvinnor och 1 088 män) var insatta i internationella insatser. Effekterna av pandemin ligger till del bakom denna minskning. Vissa insatser har genomfört begränsad verksamhet vilket sammantaget har medfört att betydligt färre individer har bemannat befattningar i framför allt OIR i Irak, men även RSM i Afghanistan. Dessutom har restriktioner till följd av pandemin begränsat Försvarmaktens möjligheter att rekrytera till de internationella militära insatserna, framför allt avseende enskilda insatser. Vidare avslutades det svenska militära deltagandet i insatserna MONUSCO Kongo och UNMISS Sydsudan under det första halvåret 2020.

Tabell 3.2 Insatser beslutade av riksdagen

Tusental kronor

Insats	Land	Antal befattningar	Ramar till Försvarsmakten	Utfall
Minusma	Mali	210	700 000	699 000
Task Force Takuba	Mali	0	70 000	70 000
Operation Inherent Resolve (OIR)	Irak	55	126 000	88 000
Resolute Support Mission (RSM)	Afghanistan	16	60 000	45 000

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning för 2020.

Minusma – Mali

Det svenska förbandet som är insatt i FN:s fredsbevarande insats i Mali, Minusma, bytte under 2020 grupperingsplats från Timbuktu i västra Mali till Gao i östra Mali. I samband med bytet av grupperingsplats förändrades också det svenska bidragets sammansättning och uppgift. Från att ha utgjort ett underrättelseförband utgörs bidraget nu av ett förstärkt motoriserat skyttekompani på ca 210 personer. Under året påverkades det svenska förbandsbidraget av covid-19 vilket bl.a. medförde omfattande karantän innan avresa samt vid ankomst till insatsområdet. Karantänsreglerna har också inneburit ökade kostnader, men det svenska bidraget har trots detta etablerats i Gao enligt plan.

Task Force Takuba – Mali

Etableringen av det svenska bidraget till den multinationella specialförbandsinsatsen Task Force Takuba påbörjades under fjärde kvartalet 2020. Det svenska bidraget, en helikopterburen snabbinsatsstyrka med ca 150 personer, anlände till insatsområdet i februari 2021 och är operativ sedan mars 2021. Task Force Takubas uppgift är att bistå Malis säkerhetsstyrkor att bekämpa väpnade terroristgrupper på främst Malis territorium genom rådgivning och stöd samt gemensamma operationer med de maliska säkerhetsstyrkorna. Huvuduppgiften för det svenska förbandet är att kunna understödja, undsätta och förstärka pågående operationer inom Task Force Takuba.

Operation Inherent Resolve – Irak

Som ett resultat av den försämrade säkerhetssituationen samt spridningen av covid-19 under de första månaderna av 2020 beslutades att tillfälligt omgruppera delar av den svenska personalen till Sverige. Insatsens ledning beslutade under sommaren 2020 att avveckla Camp Taji, där bland annat det svenska förbandsbidraget var stationerat, som koalitionsbas och återlämna området till de irakiska myndigheterna. Som ett resultat har det svenska bidraget till insatsen minskat från ca 55 personer till fem personer i olika rådgivnings- och stabsbefattningar.

Resolute Support Mission – Afghanistan

Till följd av det avtal som slöts mellan USA och talibanrörelsen under början av 2020 förändrades förutsättningarna för det svenska bidraget till Natos utbildnings- och rådgivningsinsats i Afghanistan (RSM). Avtalet stipulerade att utländska trupper skulle dras tillbaka från Afghanistan före den 30 april 2021. Som en konsekvens justerade Försvarsmakten det svenska bidraget i samråd med insatsens ledning i enlighet med de gemensamma planeringsförutsättningar som råder för insatsen. Det svenska bidraget minskade från 25 befattningar 2019 till 16 befattningar 2020. I maj 2021 beslutade regeringen att det svenska bidraget ska avvecklas i nära samverkan med insatsens ledning, Nato och partnerländer då USA kommer att dra tillbaka sina trupper i september 2021. Den sista svenska kontingenten i RSM återvände till Sverige den 25 maj. Därmed avslutades den svenska militära närvaron i Afghanistan. Det svenska bidraget har i huvudsak varit stationerat vid Camp Marmal i Mazar-e-Sharif.

Kosovo Force

Den svenska personalen i Natos insats i Kosovo, Kosove Force, uppgick till tre personer under 2020, placerade på högkvarteret samt vid Nato Advisory and Liaison Team (NALT).

European Union Training Mission (EUTM) – Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken

Försvarsmakten fortsatte under 2020 deltagandet i EU:s utbildningsinsatser i Mali, Somalia och Centralafrikanska republiken (CAR). Insatsernas uppgift är att bistå med utbildning, rådgivning och mentorskap till stöd för respektive lands försvarssektor. Det svenska bidraget i Mali har uppgått till totalt åtta personer varav en stabsofficer och sju instruktörer i ett träningssteam. Det svenska bidraget till Somalia har uppgått till fem stabsofficerare varav två varit placerade i Nairobi. Under perioden oktober 2019–mars 2020 deltog även fyra instruktörer i insatsen. Det svenska bidraget till CAR har uppgått till totalt nio personer varav en stabsofficer, sex instruktörer och två tolkar i ett träningssteam.

European Union Naval Force (EUNAVFOR) Somalia/ Operation Atalanta

Syftet med den EU-ledda marina insatsen Atalanta är att bidra till att avvärja, förebygga och bekämpa sjöröveri och väpnade rån till sjöss utanför Somalias kust. Försvarsmakten deltog under året med tre stabsofficerare vid insatsens operativa högkvarter i Rota, Spanien.

EUNAVFOR MED Operation Sophia/IRINI

Under året utvecklades EUNAVFOR MED Operation Sophia och ersattes av Operation IRINI, med delvis nya uppgifter. Som en följd av detta har operationens verksamhet på Medelhavet utökats vilket ur Försvarsmaktens perspektiv inneburit en bemanningsökning från en till två stabsofficerare vid insatsens operativa högkvarter i Rom, Italien.

Nato Mission Iraq – Irak

Sverige har under 2020 bidragit med en person till den av Nato ledda utbildnings- och träningsinsatsen i Irak, NMI. Det svenska bidraget har utgjorts av sjukvårdskompetens i ett samarbete med Danmark.

Säkerhetssektorreform – stöd till demokratisk och politisk styrning

Försvarsmakten lämnade under 2020 stöd till arbetet för säkerhetssektorreform (SSR) i Ukraina, Georgien och Moldavien. Spridningen av covid-19 innebar begränsningar i den planerade verksamheten.

Stödet till Ukraina fortsatte under 2020 att kanaliseras främst genom den kanadensiskt ledda utbildningsinsatsen Operation UNIFIER (Canadian Armed Forces Joint Task Force – Ukraine). Försvarsmakten har under hela året behållit minst en person på plats och har även gett stöd till den ukrainska försvarsmakten genom utbildning i minröjning och ammunitionshantering. Även ett marinsamarbete initierades under året. I Georgien har Försvarsmakten bland annat stött georgisk säkerhetssektorreform med en rådgivare vid NATO-Georgia Joint Training and Evaluation Centre (JTEC) i Tbilisi. Rådgivaren har tidvis genomfört verksamheten på distans. I Moldavien har Försvarsmakten stött utvecklingen av säkerhetssektorn, främst inom området jämställdhet samt inom kvinnor, fred och säkerhet. Stödet genomförs via Nordic Centre for Gender in Military Operations (NCGM).

3.3.8 Sveriges internationella försvarssamarbeten

I regeringens skrivelse Internationella försvarssamarbeten (skr. 2020/21:56), som överlämnades till riksdagen den 15 december 2020, redogjorde regeringen för internationella försvarssamarbeten och beskrev bakgrunden till och den aktuella utvecklingen av internationella försvarssamarbeten som Sverige deltar i. Under 2020 har Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten med enskilda länder och organisationer fortsatt fördjupats. Pandemin har inneburit vissa begränsningar i den planerade verksamheten men digitala plattformar och mötesformat har möjliggjort en fortsatt nära dialog med samarbetspartners.

Nordiskt försvarssamarbete

Under 2020 har Sverige fortsatt fördjupat det nordiska försvarssamarbetet. En avsiktsförklaring om fördjupat operativt försvarssamarbete undertecknades av Finland, Norge och Sverige i september 2020. Avsiktsförklaringen beskriver ambitionen att kunna genomföra koordinerade militära operationer i kris och konflikt. Initialt ligger fokus på Nordkalotten.

Försvarssamarbetet med Finland, som har en särställning i svensk försvars- och säkerhetspolitik, utvecklades under 2020 i enlighet med det bilaterala samförståndsavtal som ingicks 2018. Den 8 september 2020 beslutade riksdagen om att ge regeringen utökad rätt att besluta om att ge och ta emot operativt militärt stöd inom ramen för försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland, vilket är ett viktigt steg i att skapa förutsättningar för koordinerade eller gemensamma operationer i fred, kris och krig. Lagen (2020:782) om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland trädde i kraft den 15 oktober 2020. Vad gäller övningsverksamhet har bl.a. det svenska flygvapnet deltagit i den finska luftförsvarsövningen Ruska och den svenska marinen har deltagit i en minröjningsövning i Åbo skärgård. Övningsverksamheten har sammantaget bidragit till erfarenheter kring taktik och stridsteknik liksom kring stabsmetoder och ledningsvägar som tillsammans gett ökad interoperabilitet mellan svenska och finländska förband.

Finland avser anskaffa nytt stridsflyg. Saab AB lämnade därför i april 2021 ett erbjudande om JAS 39 Gripen. Regeringen bemyndigades vidare av riksdagen i beslut om Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385) att under 2021 göra utfästelser om utveckling av det svenska Gripensystemet som innebär en harmonisering av det svenska stridsflyget med det finländska, under förutsättning att Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen.

Utvecklingen av det bilaterala försvarssamarbetet mellan Sverige och Danmark fokuserade under 2020 på ett fortsatt genomförande av det bilaterala samförståndsavtalet om försvarssamarbete på det marina- och flygområdet som ingicks 2016, bl.a. avseende förenklat tillträde till luftrum och territorialvatten, vilket skapar förutsättningar för ökad handlingsfrihet.

Det nordiska försvarssamarbetet, Nordic Defence Cooperation (Nordefco), fortsatte under 2020 att utvecklas i enlighet med det strategiska styrdokumentet Vision 2025. Fokus under året låg i stor utsträckning på att stärka och utveckla samarbetet i fred, kris och konflikt inom överenskomna områden. De nordiska försvarsministrarna nyttjade vid flera tillfällen under 2020 den mekanism för kriskonsultationer och informationsutbyte mellan försvarsdepartementen som etablerades föregående år, bl.a. för att utbyta information om konsekvenser av covid-19 inom försvarsområdet. Nordiskt-transatlantiskt samarbete vidareutvecklades under året och ett långsiktigt nordiskt och amerikanskt engagemang i flygövningen Arctic Challenge Exercise bekräftades genom att en gemensam avsiktsförklaring på policynivå undertecknades i februari 2021. Vidare

har cybersäkerhet och de militära delarna av totalförsvaret varit prioriterade samarbetsområden under 2020. Inom ramen för det nordiska försvarsmaterielsamarbetet anslöt sig Danmark till avtalet om försörjningstrygghet och Danmark, Finland, Norge och Sverige ingick ett avtal om exportkontroll. Försvarsmakten var under året en aktiv samarbetspartner inom Nordefco och har genom deltagande i arbetsgrupper bland annat fördjupat sig i områden som Arktis, hybridkrigföring, telekrigföring, motmedel mot obemannade flygfarkoster och tillträdesfrågor inom Norden.

Samarbeten med andra europeiska länder

Försvarssamarbetet med Tyskland, Polen, Storbritannien och Frankrike fortsatte under 2020 att utvecklas genom politisk dialog och samarbete mellan myndigheter.

Försvarsmakten har fortsatt deltagit i det av Tyskland ledda samarbetet Framework Nations Concept (FNC) bl.a. kring försvarsmedicinska frågor. Samarbetet med Polen avseende materielanskaffning inom den marina domänen och undervattensområdet har fortlöpt under 2020.

Det bilaterala försvarssamarbetet med Storbritannien har vidareutvecklats. I december 2020 undertecknades ett trilateralt avtal om samarbete kring framtida stridsflygsutveckling (Future Combat Air Systems Cooperation, FCASC) tillsammans med Storbritannien och Italien. Detta bygger vidare på det tidigare bilaterala samförståndsavtalet mellan Storbritannien och Sverige om FCASC från 2019. Samarbete har skett såväl inom övningsverksamhet som inom ramen för internationella insatser vilket bidragit till att utveckla Försvarsmaktens interoperabilitet. Sverige har bidragit till den fortsatta utvecklingen av den brittiskeledda snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force (JEF).

Samarbetet med Frankrike har fördjupats bl.a. genom svenskt bidrag till den franskeledda insatsen Task Force Takuba i Mali, den politiska dialogen och genom framtagande av en gemensam vägkarta. Sverige har bidragit till det franskeledda samarbetet inom European Intervention Initiative (EI2) genom Försvarsmaktens och Försvarsdepartementets deltagande i fyra arbetsgrupper, samt till den strategiska dialogen på politisk och militär nivå. Förberedelser har under 2020 vidtagits inför det att Sverige under 2021–2022 leder en arbetsgrupp tillsammans med Finland som syftar till att skapa förståelse och verktyg för att bemöta desinformation.

Inom Norra gruppen har arbetet med militär rörlighet och säkerhetspolitisk dialog fortsatt. Under de två ministermötena under 2020 diskuterades bland annat ekonomisk och teknologisk säkerhet. Bilateralt samarbete med Estland, Lettland och Litauen har under 2020 främst fokuserat på utbildnings- och övningssamarbete. Under året har möten genomförts på politisk nivå, såväl bilateralt som inom ramen för det nordiska försvarssamarbetet.

USA

Samarbete har under 2020 bedrivits enligt inriktningen i den bilaterala respektive den svensk-finsk-amerikanska avsiktsförklaringen. Möten har genomförts på politisk, tjänstemanna- och myndighetsnivå. Övningar, interoperabilitetsutveckling samt samarbete kring materielanskaffning och i multinationella operationer har genomförts. Ambitionsnivån har dock behövt anpassas på grund av den pågående pandemin. Som exempel på verksamhet som har kunnat genomföras under 2020 har Sverige och USA genomfört en gemensam övning där USA deltagit med enheter från marin-, flyg-, mark- och specialförband. Syftet med övningen har varit att stärka Försvarsmaktens förmåga att snabbt kunna genomföra gemensamma operationer och insatser tillsammans med

andra länder. Försvarsmakten har under 2020 också haft personal på utbildning i USA med anledning av materielanskaffning, t.ex. Patriot. Verksamheten har bidragit till en ökning av Försvarsmaktens förmåga och en ökad interoperabilitet samtidigt som den fortsatta utvecklingen av samarbetet har ett för Sverige viktigt signalvärde.

EU

Sverige har under 2020 fortsatt sitt deltagande i samarbetsprojekt inom ramen för Europeiska försvarsbyrån (EDA). Inom det permanent strukturerade samarbetet (Pesco) fortsätter arbetet med såväl åtaganden som projekt. Sverige har under 2020 fortsatt att, tillsammans med Frankrike, leda ett projekt, delta i ytterligare fem samt, varit observatör i elva projekt. Sverige har också bidragit till den strategiska översynen av Pesco. Hösten 2020 antog Rådet beslut om de generella villkor under vilka tredjestater undantagsvis kan bjudas in att delta i enskilda projekt inom ramen för Pesco. Regeringen verkade för att svenska företag med utomeuropeisk ägande ska ha samma möjligheter att delta som övriga heuropeiska företag, vilket det slutliga rådsbeslutet bedöms innebära. Regeringen har även kontinuerligt och tydligt arbetat för en så stor öppenhet som möjligt när det gäller tredjelandsdeltagande. Under 2020 beslutade rådet att inleda ett arbete för att ta fram en s.k. strategisk kompass som ska ge vidare inriktning för EU:s säkerhets- och försvarspolitiska samarbete. Sverige deltar aktivt i arbetet och värnar svenska intressen där samarbetet med strategiska partners särskilt kan nämnas.

Regeringen har under 2020 fortsatt följt utvecklingen av kommissionens arbete med försvarsfrågor, inklusive inrättandet av ett generaldirektorat för försvarsindustri och rymd samt det generella arbetet inom EU med hanteringen av hybridhot och cyber. Sverige har även deltagit i det mellanstatliga samarbetet för att förenkla militära transporter, bl.a. med fokus på att underlätta procedurer för gränspassage och arbetet med förbättrad transportinfrastruktur för dubbel användning. Därtill har Sverige deltagit i förhandlingar för att upprätta den europeiska fredsfaciliteten (EPF) som ska utgöra en samlad struktur för finansiering av säkerhetsinstrumentet som ligger utanför EU:s budget. Sverige har deltagit med sekonderad personal i EU:s militära planerings- och ledningsstruktur (MPCC), som fortsätter arbetet mot att uppnå full operativ förmåga. Svenskt engagemang i EU:s insatser och träningsmissioner beskrivs närmare i avsnitt 3.3.7. Materiel- och tekniksamarbetet inom EU beskrivs närmare i avsnitt 3.3.10.

Nato

Det svenska partnerskapet med Nato fortsatte att utvecklas under 2020, med särskilt fokus på samarbete i Sveriges närområde. I oktober 2020 förnyades Sveriges status som Enhanced Opportunities Partner (EOP) för ytterligare tre år framåt vilket skapar fortsatta möjlighet till ett anpassat partnerskap baserat på Sveriges och Natos gemensamma intressen. Under 2020 deltog Försvarsmakten i Natoövningarna Ramstein Alloy, Baltops och Toxic Trip. Det svenska partnerskapet med Nato har varit fortsatt viktigt för Försvarsmaktens förmågeutveckling vad gäller den nationella försvarsförmågan, förmågan att genomföra internationella insatser och möjlighet till forskningssamarbeten. På grund av covid-19 sköts genomförandet av 2021 års krishanteringsövning (Crisis Management Exercise, CMX) upp till 2022. Försvarsbeslutet 2020 anger att Sverige bör samordna operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato, vilket innebär att Sverige och bl.a. Nato fördjupar sitt samarbete ytterligare.

FN

Sveriges samarbete med FN har fortsatt att utvecklas under året. Sverige har bl.a. bidragit med stabsofficerare eller militärobservatörer till flertalet FN-insatser. Sveriges förbandsdeltagande i Minusma har bidragit till en fortsatt utveckling av insatsens och FN:s operativa förmåga. Minusma var därtill under ledning av en svensk styrkechef.

OSSE

Regeringen har under 2020 fortsatt bidragit till OSSE:s arbete för militärt förtroendeskapande och konventionell rustningskontroll. Försvarsmakten har under året bistått i förhandlingar inom ramen för OSSE och även utökat sitt personalbidrag till organisationen. Åtgärder har vidtagits för att bidra till det svenska ordförandeskapet i OSSE 2021. Pandemin har medfört att Försvarsmakten till stor del förhindrats medverka i praktiska verifikationsaktiviteter inom fördraget om observationsflygningar och Wiendokumentet. Däremot har förmågan på området vidmakthållits genom träning och utbildning och internationellt informationsutbyte mellan fördragsstaterna har upprätthållits genom digitala kommunikationsmedel.

3.3.9 Utvecklingen inom personalförsörjningen

Antalet kontinuerligt anställda i Försvarsmakten har under 2020 fortsatt att stiga och ökade från ca 22 700 (19 procent kvinnor och 81 procent män) till ca 24 100 (21 procent kvinnor och 79 procent män) i förhållande till myndighetens målsättning om ca 24 900 kontinuerligt anställda. Ökningen består i huvudsak av ca 800 fler civilanställda jämfört med 2019 och syftar till att frigöra militär kompetens för andra arbetsuppgifter samt stärka förutsättningarna för fortsatt tillväxt. Personalkostnaderna uppgick till ca 16,9 miljarder kronor vilket är en ökning med ca 600 miljoner kronor jämfört med 2019. Ökningen beror främst på det ökade antalet civilanställda.

Antalet yrkesofficerare ökade under året till följd av att fler har slutfört såväl Officersprogrammet (OP) som Specialistofficersutbildningen (SOU), att yrkesofficerare som tidigare lämnat Försvarsmakten har återanställts samt att officerare har fortsatt sin anställning efter ordinarie pensionsålder. Den särskilda officersutbildningen (SOFU) har bidragit till den förbättrade tillgången på yrkesofficerare. Inflödet behöver bibehållas för att kompensera de närmaste årens höga antal pensionsavgångar och för att klara tillväxten i krigsorganisationen. För de grundläggande officersutbildningarna, OP respektive SOU, har intresset fortsatt att öka. För båda utbildningarna ökade antalet som påbörjade dessa i jämförelse med 2019. Ökningen på OP är från 196 till 220 och på SOU från 355 till 426. Intresset ökade även för SOFU och 2020 års målsättning för samtliga utbildningar överträffades.

Målsättningen för grundutbildning med värnplikt uppnåddes

Trots utmaningarna med covid-19 kunde grundutbildning av totalförsvarspliktiga bedrivas under året. Huvuddelen av de som genomfört grundutbildningen kunde krigsplaceras. Från grundutbildningsomgången 2019/20 uppgick antalet soldater och sjömän som slutförde sin utbildning till 4 100 av drygt 4 500. Därmed fullföljer drygt 90 procent av de inryckande sin utbildning. Det är också en ökning från föregående år med ca 600 totalförsvarspliktiga. I den pågående grundutbildningsomgången 2020/21 har ca 4 900 totalförsvarspliktiga ryckt in till grundutbildning med värnplikt. Detta är en ökning jämfört med 2019 med ca 400 totalförsvarspliktiga. Andelen kvinnor är 17 procent, vilket är en marginell ökning med 1 procentenhet jämfört med föregående år. Myndighetens målsättning för 2020 om 20 procent kvinnor nåddes inte.

Mönstring

Av Totalförsvarets plikt- och provningsverks regleringsbrev framgår att 18 500 totalförsvarspliktiga ska genomgå mönstring. Med anledning av covid-19 beslutade myndigheten att minska antalet prövade för att därigenom bidra till att minska smittspridningen i landet. Under 2020 har 13 000 totalförsvarspliktiga genomgått mönstring. Av de mönstrade var 3 400 kvinnor och 9 600 män.

För grundutbildning som påbörjades 2020 skrevs totalt 5 088 totalförsvarspliktiga in till Försvarsmaktens 5 000 utbildningsplatser.

Under 2020 skickade Totalförsvarets plikt- och provningsverk mönstringsunderlag till 100 000 totalförsvarspliktiga födda 2002. Svarsfrekvensen uppgick till 96 procent, vilket är i nivå med föregående år. 19 000 individer ansågs ha kvalificerande svar på frågor om hälsa och fysik samt vara positivt inställda till att genomföra grundutbildning med värnplikt.

Färre hemvärns- och frivilligavtal

Det totala antalet tecknade hemvärns- och frivilligavtal uppgick vid årsskiftet 2020/21 till 20 266 och nådde därmed inte upp till Försvarsmaktens målsättning om minst 21 700 avtal. Det är en minskning med ca 470 avtal jämfört med 2019, som i sin tur var en minskning från 2018 med ca 250 avtal. Detta beror i huvudsak på en allt mindre rekryteringsbas som är en konsekvens av tidigare reducerade grundutbildningsvolymerna och att grundutbildning med värnplikt var vilande 2010–2017. Allteftersom grundutbildningsvolymerna ökar så förbättras förutsättningarna att öka numerären. Andelen kvinnor uppgår till 13 procent, vilket är oförändrat jämfört med 2019.

Fortsatta ansträngningar för att öka andelen kvinnor

Andelen kvinnor inom Försvarsmakten har fortsatt att öka, från 19 procent 2019 till 21 procent 2020. Störst andel kvinnor, 39 procent, finns fortfarande bland de civilanställda vilket är strax under myndighetens målsättning att underrepresenterat kön ska uppgå till minst 40 procent. Åtgärder för att kvinnor ska söka sig till militär anställning i Försvarsmakten har vidtagits genom utbildning av personal, kommunikation och information, översyn av befattningskrav, systematisk integrering av jämställdhetsperspektiv, materielutveckling samt forskning och studier. Myndigheten redovisar att fortsatta ansträngningar är av stor vikt för att identifiera och ta bort eventuella hinder för att kvinnor ska söka sig till militär anställning i Försvarsmakten.

Totalförsvarets plikt- och provningsverk har fortsatt arbetet med att säkerställa att de metoder som används i mönstrings- och provningsprocesserna är validerade och icke-diskriminerande. Mönstrings- och rekryteringsprocessen spelar stor roll för en jämställd rekrytering.

Försvarsmakten uppger i sin årsredovisning för 2020 att resultatet från den senaste medarbetarundersökningen visar att upplevelser av ovälkommet beteende ökar något jämfört med föregående år. Myndigheten har under året fortsatt att utveckla sitt förebyggande arbete mot diskriminering genom ökad systematisering och fortlöpande åtgärder. Projektet Utredningsstöd ovälkommet beteende, som inrättades 2019 för att utveckla förmågan att ta hand om kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier, har under året omvandlats till en permanent funktion vilket innebär att resursförstärkningen består efter det att projektet upphör. Funktionen har utvecklat en försvarsmaktsgemensam process och rutin kring hantering av ovälkommet beteende.

Försvarsmakten har under 2020 fortsatt sitt arbete med jämställdhet och likabehandling och deltagandet i regeringens program Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM).

Myndigheten har vidare bidragit till genomförandet av den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet.

Tabell 3.3 Personalförsörjningens utveckling 2018–2020

	Utfall för 2018	Utfall för 2019	Utfall för 2020
Kontinuerligt anställda i Försvarmakten	20 090	22 751	24 094
andel kvinnor	18 %	19 %	21 %
andel män	82 %	81 %	79 %
Officerare totalt	9 006	9 102	9 277
andel kvinnor	7 %	8 %	8 %
andel män	93 %	92 %	92 %
Civilanställd personal i Försvarmakten	5 680	8 133	8 927
andel kvinnor	40 %	38 %	39 %
andel män	60 %	62 %	61 %
Antal kontinuerligt anställda gruppbefäl, soldater och sjömän	5 350	5 477	5 867
andel kvinnor	11 %	12 %	13 %
andel män	89 %	88 %	87 %
Antal reservofficerare	6 622	6 729	6 762
andel kvinnor	3 %	4 %	4 %
andel män	97 %	96 %	96 %
Antal tidvis anställda gruppbefäl, soldater och sjömän	4 708	4 968	4 686
andel kvinnor	11 %	11 %	11 %
andel män	89 %	89 %	89 %
Inryckta värnpliktiga	3 750	4 500	4 900
andel kvinnor	15,5 %	16 %	17 %
andel män	84,5 %	84 %	83 %
Antal värnpliktiga som slutfört grundutbildning		3 547	4 130
andel kvinnor		15 %	15 %
andel män		85 %	85 %
Antal mönstrade	14 200	16 200	13 000
varav kvinnor	3 300	3 800	3 400
varav män	10 900	12 400	9 600
Inskrivna till grundutbildning	4 500	4 700	5 000
andel kvinnor	16 %	17 %	17 %
andel män	84 %	83 %	83 %
Hemvärns- och frivilligavtal	21 018	20 744	20 266
andel kvinnor	13 %	13 %	13 %
andel män	87 %	87 %	87 %

Källa: Försvarmakten.

3.3.10 Materieförsörjning

Under 2020 fortsatte återbyggnaden av markförbandens förmåga genom tillförsel av verkansmateriel och mängdmateriel. Försvarets materielverk har levererat nya granatkastarpansarbandvagnar, artilleripjäser, korträckviddigt luftvärn och tunga hjulfordon till Försvarmakten. Samtidigt har Försvarmakten och Försvarets materielverk påbörjat utökade anskaffningar inom ett flertal områden, som ledningsstödsystem för markområdet, skyddsutrustning, markstridssensorer samt lätta

och tunga hjulfordon. Sensorer till luftvärnsbataljonerna har beställts och förberedelser för anskaffning pågår inom områden som bandvagnar, nytt handeldvapensystem och omsättning av sensor kedjan. Inom logistikområdet har anskaffning av system för fältförplägnad påbörjats och test och utvärdering av det nya nordiska uniformssystemet har fortsatt.

Inom det marina området har två halvtidsmodifierade ubåtar av Gotlandsklass levererats till Försvarmakten. Tre livstidsförlängda bevakningsbåtar och fem spaningsbåtar har levererats. Livstidsförlängning av stridsbåt 90 slutlevererades under året. Förberedelse inför anskaffning av nya ytstridsfartyg har inletts under 2021, liksom av halvtidsmodifiering av korvett typ Visby. Myndigheterna har även påbörjat anskaffning av generalöversyn av ubåten Halland av Gotlandsklass.

Inom flygområdet har flygtidsproduktionen av JAS 39 gått avsevärt bättre än planerat (se även avsnitt 3.3.2). JAS 39 Gripen fått uppgradering av materielsystemet (MS20 Block 2) med tillhörande underhållsutrustning och med en versionsutveckling av bland annat utökade it-säkerhetsfunktioner. Försvarets materielverk har under året levererat Radarjaktrobot Meteor till Försvarmakten. Myndigheten har också tillsammans med Försvarmakten kontinuerligt levererat materiella förutsättningar till exportkunderna för att möjliggöra en effektiv drift på såväl hemmabas som vid internationella operationer. Försvarets materielverk och Försvarmakten har också levererat utbildning av tekniker och piloter till exportkunderna. Projekt Helikopter 14 har levererat den första modifierade helikoptern ur Retrofitprogrammet, vilket innebär att helikoptern modifierats för att möta avtalad version inom anskaffningskontraktet. De avtalade versionerna benämns HKP 14E (markoperativ) och HKP 14F (sjöoperativ). Under året har helikopter 14 anpassats och använts för sjuktransport av covid-19 patienter.

Effekterna av covid-19-pandemin har hittills varit begränsade på materiel- och logistikförsörjningen men det finns fortsatt behov av tät dialog mellan Försvarets materielverk, Försvarmakten och leverantörer för att följa utvecklingen.

Försvarets materielverks arbete med integration av humanfaktorer för att åstadkomma en mer jämställd arbetsmiljö för personal har fortsatt under året. Ett systematiskt arbetssätt har införts och bl.a. använts i samband med upphandling i projektet Systemmålsättning Amfibiebataljon 2030 avseende krav på användbarhet.

Uppföljning av riksdagens bemyndigande om ekonomiska åtaganden och riktlinjebeslut för investeringar

I samband med riksdagsbehandlingen av Årsredovisningen för staten 2020 (skr. 2020/21:101) uttalade Försvarsutskottet i sitt yttrande (2020/21:FöU10y) att man såg med oro på att Försvarets materielverk inte upparbetat beställningsbemyndigandet inom anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Utskottet ansåg att ett så stort underutnyttjande tillsammans med de utmaningar kring uppföljning och kontroll som följer med övergången till den nya finansieringsmodellen aktualiserar frågan om FMV:s effektivitet. Utskottet underströk därför vikten av att regeringen återkommer till riksdagen så att kostnadskontroll och spårbarhet kan följas för såväl materieförsörjningsprocessen som FMV:s effektivitet.

Regeringen vidtog redan under den förra försvarsbeslutsperioden flera åtgärder för att utveckla styrningen och uppföljningen av det militära försvaret, särskilt vad gäller materieförsörjningen. Arbetet med att utveckla styrningen och uppföljningen av det militära försvaret redovisas i avsnitt 3.3.13. Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 gett Försvarets materielverk i uppdrag att fortsätta utveckla den finansiella styrningen och resultatstyrningen, exempelvis avseende investeringar, samt avseende den

ekonomiska rapporteringen och resultatredovisningen till regeringen. Arbetet ska ske med stöd av Ekonomistyrningsverket.

Utfallet för de investeringar som belastar anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* uppgick totalt till ca 15,4 miljarder kronor 2020, vilket är 1 procent lägre än beräknat belopp i riksdagens riktlinjebeslut om investeringsplan (prop. 2020/21, bet. 2020/21:FöU1, rskr. 2020/21:121). Avvikelse från budgeterade nivåer förekommer främst inom objektsgrupperna logistik, armé- respektive marinmateriel. Tidigarelagd kreditavveckling för medelräckviddigt luftvärn och planerade leveranser inom bl.a. Archer och modifierade stridsvagnar och stridsfordon gör att utfallet för armémateriel blivit högre än planerat. När det gäller marinmateriel, orsakade ett flertal förseningar, t.ex. nytt signalspaningsfartyg och halvtidsmodifiering av HMS Gävle att utfallet sjönk jämfört med beräknad nivå.

Tabell 3.4 Utfall av investeringar under 2020 (miljoner kronor) och i relation till investeringsplanen för 2020 (procent) fördelat på anskaffning och vidmakthållande

Objektsgrupp	Anskaffning		Vidmakthållande	
	Utfall miljoner kronor	Utfall procent	Utfall miljoner kronor	Utfall procent
Arméstridskrafter	4 544	93	1 012	83
Marinstridskrafter	1 998	92	968	84
Flygstridskrafter	5 728	104	2 199	112
Operativ ledning	1 191	102	1 254	83
Logistik	530	151	1 514	280
Stödfunktioner	1 443	99	1 366	68
Summa utgifter	15 434	99	8 313	99

Källa: Försvarmakten och egna beräkningar.

När det gäller investeringar i vidmakthållande, som belastar anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, uppgick utfallet till totalt 8,3 miljarder kronor, vilket är 1 procent lägre än beräknat belopp. Inom marinmateriel underskreds budgeten för vidmakthållande främst på grund av förseningar i leverans av de halvtidsmodifierade ubåtarna av Gotlandsklass.

Att det förekommer avvikelser mellan utfall och budgeterade nivåer är inte ovanligt för materielinvesteringar. Liksom regeringen har beskrivit i tidigare års budgetpropositioner innebär osäkerheterna i verksamheten vad avser bl.a. prissättning, inköp, produktion och leverans att förändringar i investeringsplanen kan förekomma inom ramen för beslutat anslag och beställningsbemyndigande. Vad gäller de avvikelser som förekom 2020 har omfördelningar mellan objektsgrupper skett.

Redovisning av pågående investeringar i materiel

I tabellen nedan redovisas pågående större materielprojekt. Redovisningen omfattar större materielobjekt där beställningar till industrin föreligger eller leveranser har påbörjats. Beviljade anskaffningar som påbörjats, men ännu inte beställts av industrin, redovisas om de är av större omfattning. Som ett resultat av den fortsatta implementeringen av den nya planerings- och beslutsmodellen för materielinvesteringar har Försvarmakten och Försvarets materielverk, med stöd av Ekonomistyrningsverket, sett över definitionerna av befintliga materielobjekt. Det har inneburit att vissa materielobjekt nu redovisas under ny benämning och med kompletterat innehåll. Ekonomiskt utfall per materielobjekt utgörs av leverantörskostnader och direkta projektkostnader vid Försvarets materielverk i enlighet med den finansiella styrmodellen från 2019.

Tabell 3.5 Redovisning av pågående materielinvesteringar

Materielobjekt	Beslutsår	Beställt (J/N)	Planerad slutleverans	Ekonomiskt utfall (mnkr) ¹	Projekt-/leveransläge
Armétridskrafter					
Korträckviddigt luftvärn	2013	J	2021	1 468	13 eldenheter 98, 4 uppgraderade eldenheter 97 och 2 spaningsradarstationer har levererats till Försvarsmakten.
Brobandvagn	2014/2015	J	2021	649	Slutförd. 6 brobandvagnar har levererats till Försvarsmakten.
Artillerisystem Archer (övertagna pjäser)	2016	J	2022	2 403	14 pjäser har levererats till Försvarsmakten (materielreserv).
Granatkastarpansarbandvagn	2016	J	2022	594	36 vagnar har levererats till Försvarsmakten.
Stridsfordon ²	2016/2020	J	2022/2024	2 925	Utökad volym förbereds. 130 stridsfordon 90 och 25 stridsvagn 122 har renoverats.
Medelräckviddigt luftvärn	2018	J	2021–2024	2 028	Följer plan. Första eldenheten levererades under 2021. Sensorer till luftvärnsbataljonerna beställda.
Tunga hjulfordon ³	2013/2021	J	2032	1 140	350 terränglastbilar, 370 standardlastbilar, 26 fälthållningsfordon och 24 släp har levererats till Försvarsmakten. Utökad anskaffning förbereds.
Bandvagnar	2021	N	2032	-	Anskaffning förbereds tillsammans med Nederländerna, Storbritannien och Tyskland.
Ledningsstödsystem Mark	2019/2020	J/N	2026	82	Anskaffning av mängdmateriel inledd. Utökad anskaffning förbereds.
Marinétridskrafter					
Signalspaningsfartyg	2010	J	2021	646	Pågående
Uppgradering av stridsbåtar	2013	J	2022	335	Under 2020 har 6 av 18 båtar levererats. 6 båtar återstår att leverera.
Halvtidsmodifiering ubåt typ Gotland	2014	J	2020	1 710 ⁴	Två ubåtar överlämnades till Försvarsmakten under 2020. ⁵
Ubåt typ Blekinge	2015	J	2027– 2028 ⁶	6796	Byggnation pågår.
Anskaffning av bojåtar	2016	J	2020	239	5 fartyg överlämnades till Försvarsmakten under 2020. Därmed är samtliga 6 fartyg levererade.
Ersättning lätt torped	2016	J	2023 ⁷	1 194	Pågående
Åtgärder korvett typ Visby	2017	J	Löpande	115	Pågående
Halvtidsmodifiering korvett typ Gävle	2017	J	2021	966	Leverans väntas ske under 2021.
Anskaffning Länk 16 och Länk 22	2017	J	2022	122	Pågående
Anskaffning av sjömålsrobot	2017	J	2027	792	Pågående

¹ Ekonomiskt utfall anges till leverantörskostnader och projektkostnader vid FMV för materielobjektet. Tidigare år har motsvarande värde angetts till anslagsupparbetning baserat på milstolpefakturering mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk.

² Tidigare renoveringsprogram för stridsfordon resp. stridsvagnar har fr.o.m. 2020 uppgått i ett gemensamt materielobjekt omfattande utökad renovering och modifiering, inklusive nyanskaffning av granatkastarpansarbandvagnar.

³ Tidigare anskaffning av terränglastbilar har fr.o.m. 2021 uppgått i ett gemensamt materielprojekt för tunga hjulfordon omfattande utökad anskaffning av terränglastbilar, standardlastbilar, släp, m.m. Anskaffningen redovisades tidigare under logistik.

⁴ Under 2020 har en ny bemyndiganderam beslutats med anledning av ändrade förutsättningar i projektet.

⁵ Kvarstående åtgärder enligt restpunktlista åtgärdas under 2021, då projektet slutredovisas.

⁶ Leveranser till Försvarets materielverk enligt avtal med Saab Kockums AB. Leverans till Försvarsmakten bedöms kunna ske tidigast ett år efter leverans till Försvarets materielverk.

⁷ Det nya torpedsystemet avses integreras i ubåt typ Gotland och Korvett typ Visby.

Livstidsförlängning Stridsbåt 90 steg 2	2017	J	2021	374	77 båtar har slutlevererats.
Flygstridskrafter					
Helikopter 14	2001	J	2022	7 314	16 av 18 beställda helikoptrar är levererade till Försvarmakten.
Radarjaktrobot Meteor	(2001utv) 2010	J	2020	⁸	Slutlevererad 2020.
Stridsflygplan JAS 39E	2013	J	2026	20 847	Pågående, första serieversionen har genomför test och evaluering.
Livstidsförlängning Tp84	2016	J	2027	29	Till del beställd.
Operativ ledning och logistikmateriel					
Sensorkedja	2019	N	2020–2027		Livstidsförlängande åtgärder inledda. - Anskaffning förbereds.
Soldatutrustning ⁹	2016/2021	N	2032		Anskaffning av mängdmateriel inledd. Anskaffning av nytt uniformssystem förbereds tillsammans med Danmark, - Finland och Norge.

⁸ Sekretessbelagd information.

⁹ Tidigare anskaffning av nytt uniformssystem har fr.o.m. 2021 uppgått i ett gemensamt materielobjekt för soldatutrustning, som utöver ny uniform omfattar kroppsskydd och annan personlig utrustning.

Indikatorer för att följa effektiviteten i materieförsörjningen

Till följd av den nya finansiella styrmodellen i materieförsörjningen som infördes 2019 har förutsättningarna förändrats för att följa indikatorerna återinvesteringskvot samt omtag och omförhandlingar i materielprocessen. Den nya modellen innebär att det bokförda värdet endast förs över från Försvarets materielverk till Försvarmakten vid den faktiska leveransen och inte som tidigare i samband med när även s.k. milstolpar belastat anslaget. Det underlag som exempelvis återinvesteringskvoten baseras på har bytt innehåll och värdena kommer uppvisa mer variation mellan åren, vilket redovisas nedan. Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2021 att man avsåg att se över indikatorerna och justera dessa utifrån den nya finansiella styrmodellen. Den översynen pågår.

Fortsatta variationer i återinvesteringskvoten

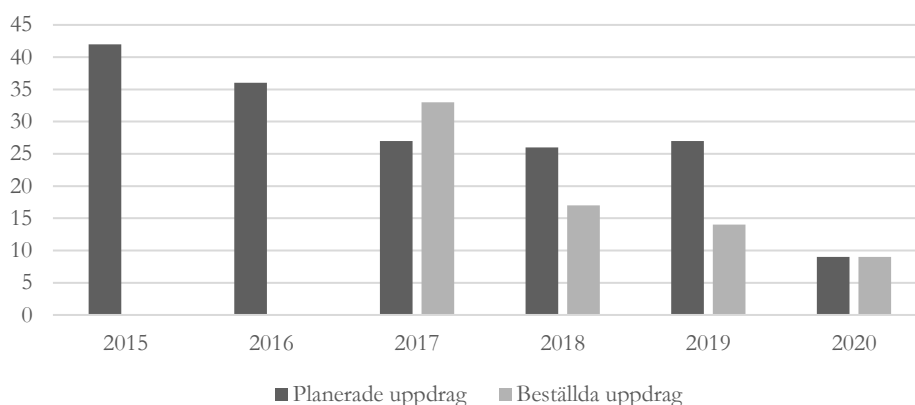
Återinvesteringskvoten beskriver hur det bokförda värdet på Försvarmaktens materiel förändras över tiden. Det bokförda värdet är en indikation på mängden materiel i Försvarmakten. En kvot större än 1 indikerar att mängden materiel ökar, medan en kvot under 1 indikerar att den minskar. Återinvesteringskvoten för 2020 var 0,90. År 2019 uppgick kvoten till 0,25 och 2018 till 0,99. Den stora förändringen 2019 berodde på övergången till den nya finansiella styrmodellen. I och med förändringen varierade återinvesteringskvoten kraftigt mellan 2018 och 2020.

Färre omtag och omförhandlingar

Antal omtag och omförhandlingar i relation till planerade respektive beställda uppdrag är en indikation på hur väl processen för investeringsplanering fungerar mellan Försvarmakten och Försvarets materielverk och inom myndigheterna. Omtag inom planerade beställningar och omförhandlingar inom beställda uppdrag innebär att förutsättningarna i ett uppdrag förändrats, vilka kräver förnyade beslut och beslutsunderlag. Ju färre omtag och omförhandlingar desto bättre fungerar processen.

Diagram 3.2 Omtag och omförhandlingar i relation till antalet uppdrag

Procent

Källa: Försvarmakten.

Andelen omtag i relation till planerade materielobjekt var i genomsnitt 9 procent under 2020, vilket är lägre i jämförelse med tidigare år. Andelen omförhandlingar av beställda materielobjekt uppgick under 2020 också till 9 procent vilket innebär en fortsatt minskning. Den relativt stora minskningen av omtag i planerade uppdrag beror enligt Försvarmakten bland annat på att antal nya uppdrag ökat med hänsyn till tillväxten. Minskningen av omtag i beställda uppdrag kan till viss del förklaras av förbättrade planeringsförutsättningar.

Försvarmakten skriver i sin årsredovisning för 2020 att orsaker till omtag kan vara att beslutsunderlagen är knapphändiga och behöver kompletteras, förändrade behov, fördyringar, kvalitetsavvikelser, leveransförseningar eller felaktigheter i kravspecifikationen eller de ekonomiska beräkningarna. Vissa omtag kan alltså undvikas genom bättre planering och framförhållning. En del omtag kan dock vara nödvändiga trots negativ påverkan på effektiviteten, till exempel om det beror på förändrade behov.

Försörjningstrygghet, tillgänglighet och beredskap

Materieförsörjningen ska säkerställa Försvarmaktens behov av materiel också under höjd beredskap. Det tillsattes en utredning om materieförsörjningsstrategin under 2020, denna ska redovisas 4 maj 2022. Försvarets materielverk har under perioden 2018–2020 fortsatt arbetet med att krigsplacera personalen. Ett beslut har fattats av Försvarmakten att officerare som tidsbegränsat tjänstgör på Försvarets materielverk ska vara krigsplacerade där under förordnandetiden. Försvarets materielverk har tagit fram en alternativ produktionsplan innehållandes planering kring hur myndigheten kan möta Försvarmaktens behov vid höjd beredskap. Under 2020 skulle en gemensam övning ha utförts med Försvarmakten men denna ställdes in på grund av pandemin. Under året har Försvarets materielverk arbetat med att förtydliga krav på försörjningstrygghet i upphandlingar i enlighet med Försvarmaktens behov vid olika beredskapsnivåer.

Materiel- och tekniksamarbete inom EU och internationellt

Under 2020 fortsatte förhandlingarna om den europeiska försvarsfonden (EDF) vilka sedan avslutades i mars 2021. EDF tar vid efter de förberedande programmen inom försvarsforskning (PADR 2017–2019) och försvarsindustri (EDIDP 2019–2020). Förhandlingarna var avhängiga utfallet av de övergripande förhandlingarna om EU:s långtidsbudget. EDF trädde i kraft den 12 maj 2021. För att främja ett aktivt svenskt deltagande i fonden inrättades ett nationellt koordineringskontor för EDF vid Försvarets materielverk. Kontoret är verksamt sedan den 1 januari 2020. Regeringen har

även uppdragit åt Försvarmakten att med stöd av Försvarets materielverk redovisa ett förslag till medfinansieringsmekanism som ska öka förutsättningarna för svenskt deltagande i projekt inom ramen för EDF. Mekanismen kunde inte användas som ursprungligen avsett under 2020, då den pressade tidtabellen för EDIDP inte medgav detta. Försvarmakten har i mars 2021 redovisat förslag till hur arbetet med utlysningarna inom EDF kan optimeras i syfte att ge mekanismen bättre möjligheter att kunna tillämpas.

Sveriges bilaterala materielsamarbeten med andra länder regleras ofta genom samförståndsavtal. Sverige har för närvarande sådana avtal med drygt 30 länder. Under 2020 har dessa bilaterala materielsamarbeten upprätthållits genom möten och besöksutbyte med flera av dessa samarbetsländer.

Försvarsmaterielexport och exportstödande verksamhet

Den exportrelaterade verksamheten har under 2020 påverkats av pandemin i och med att många planerade aktiviteter såsom mässor och föreläsningar ställts in och interaktionen med utländska parter begränsats. De mellanstatliga affärsaktiviteterna har kunnat genomföras, om än med anpassad planering. Verksamheten har under året omfattat aktiviteter i ett flertal länder. Bland annat bemyndigades regeringen av riksdagen i Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385), att under 2021 göra utfästelser om utveckling av det svenska Gripen-systemet som innebär harmonisering av det svenska stridsflygsystemet med det finska under förutsättning att Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen. Likaså har Sverige lämnat ett erbjudande avseende Gripen C/D i Kroatiens stridsflygupphandling. Ett avtal om fortsatt support avseende Gripen C/D har slutits med Thailand. Därutöver har exportrelaterad verksamhet på ubåtsområdet varit prioriterad. Regeringen och myndigheter har även fortsatt följt den nederländska processen för anskaffning av ett nytt ubåtssystem liksom pågående exportaffärer på artilleri- och stridsfordonsområdet. En grundläggande förutsättning för den exportrelaterade verksamheten är att exporten, i det fall den faller under regleringen i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, godkänns av Inspektionen för strategiska produkter, som är ansvarig exportkontrollmyndighet.

3.3.11 Forskning och utveckling

Under 2020 har verksamheten inriktats mot att i större omfattning prioriteras mot förutsedda behov av att öka Försvarmaktens operativa förmåga. Arbetet med att förstärka nya eller nyligen tillförda områden har fortsatt, exempelvis när det gäller operationer i cybermiljön, autonomi och artificiell intelligens. Projekt för att förstärka nyttiggörande i mark- och sjödomänerna har initierats inom områden för marksystem och sjösystem. För att ytterligare öka nyttiggörande av kunskap har verksamheten inom högre tekniska mognadsnivåer förstärkts. Försvarmakten har i detta arbete genomfört studier om hur teknikutveckling- och demonstratorverksamhet ytterligare kan bidra till att öka nyttiggörandet för den operativa förmågan.

Totalförsvarets forskningsinstitut har lämnat stöd till samhället under pandemin. Myndigheten har genomfört diagnostik och sekvensering av covid-19-prover, testat andningsskydd, förstärkt analysfunktioner och tagit fram pandemiscenarier åt andra myndigheter. Totalförsvarets forskningsinstitut har även bidragit med skyddsmaterial till andra aktörer när efterfrågan varit som störst.

3.3.12 Miljö och fysisk planering

Miljöfrågor

Det systematiska miljösamarbete som myndigheterna inom försvarsområdet bedriver har fortsatt under 2020. Försvarsmakten är en av de 26 nationella myndigheter som har ett utpekat ansvar att verka för att nå de nationella miljökvalitetsmålen och generationsmålet, och har under 2020 fortsatt att utveckla miljöarbetet. Arbetet bidrar också till det nationella genomförandet av Agenda 2030, exempelvis när det gäller mål 14 (Hav och marina resurser) och mål 6 (Rent vatten). Försvarsmakten har även fortsatt arbetat med att effektivisera sin energianvändning och bedriver aktivt studier för att ta reda på för- och nackdelar med ex. biobränslen för totalförsvarets behov.

Övningsverksamheten är den verksamhet som påverkar miljön mest. Genom en utvecklad arbetsmetodik och tillämpning av s.k. miljöannex, som kan beskrivas som en bilaga till övningsbestämmelserna, har Försvarsmakten kunnat ta miljöhänsyn i ett tidigare skede vid planeringen av övningar och insatser, exempelvis när det gäller att anpassa övningar utifrån marinbiologiska förutsättningar.

Under året har arbetet med förorenade områden lyfts upp som ett fokusområde vid Försvarsmaktens samverkan med de övriga myndigheterna i försvarssektorn. Försvarsmakten har också på uppdrag av regeringen redovisat en åtgärdsplan för förorenade områden och en särskild handlingsplan för områden som förorenats av PFAS. Vidare har Försvarsmakten inom ramen för sitt klimatanpassningsarbete fokuserat på att genomföra åtgärderna listade i myndighetens handlingsplan för klimatanpassning

Vind- och vågkraft

Med utgångspunkt i bestämmelserna om flyghinder i luftfartsförordningen (2010:770) gör Försvarsmakten en s.k. hindersprövning. Försvarsmakten har utpekade områden runt myndighetens flygfält inom vilka myndigheten kommer att avråda från etablering av objekt som utgör flyghinder. Vidare har Försvarsmakten klassificerat vissa områden som lågflygsområden inom vilka myndigheten också avråder från denna typ av etablering.

Försvarsmakten deltar i samhällsplaneringen genom att yttra sig över förslag på nya vindkraftverk och vindkraftparker. Myndigheten svarar på inkommande remisser i flera skeden och enligt olika förslag på utformning, för att om möjligt hitta ett alternativ som är godtagbart både ur myndighetens perspektiv och enligt sökandens önskemål.

Försvarsmakten har vidare deltagit i Energimyndighetens och Naturvårdsverkets arbete med en strategi för en nationell hållbar vindkraftsutbyggnad. Myndigheten har tagit fram en vägledning som beskriver hur öppet redovisade riksintresseanspråk såväl som riksintresseanspråk som omfattas av sekretess kan påverkas av vindkraftsetablering och som beskriver hur beredning av vindkraftsärenden går till inom Försvarsmakten. Försvarsmakten besvarade under året 222 remisser om vindkraft, jämfört med 179 remisser under 2019. Av de inskickade remisserna lämnade myndigheten synpunkter på 25 procent av föreslagna positioner respektive 53 procent av de föreslagna områdena. Att andelen synpunkter är högre vid remisser gällande områden beror till stor del på att Försvarsmakten i sin analys av dessa remisser måste ta höjd för att utbyggnad sker i hela området och att områdena ofta är stora. De synpunkter Försvarsmakten och andra berörda lämnar utgör en naturlig del av tillståndsprocessen enligt miljöbalken där föreslagna positioner för vindkraftverk ges en återkoppling i förhållande till potentiella konflikter med t.ex. övnings- och skjutverksamhet, militär luftfart och kommunikations-

och sensorsystem. Synpunkter är därför inte synonymt med avslag utan myndigheten strävar efter att i dialog med sökanden styra mot konfliktfria positioner och områden.

När det gäller vågkraft har Försvarmakten under året besvarat remisser i enskilda ärenden som främst gällt översiktsplanering där vågkraft nämnts.

3.3.13 Utvecklad styrning och uppföljning av det militära försvaret

Arbetet med att utveckla styrningen och uppföljningen av det militära försvaret har fortsatt. Fokus har bl.a. varit på att fortsätta omhänderta de rekommendationer som Statskontoret lämnade i rapporten När planeringen möter verkligheten – Försvarmaktens interna ledning, styrning och uppföljning (2018:27), med bilagan ESV:s bedömning av ändamålsenligheten i Försvarmaktens investeringsplan (ESV 2018–00176). Statskontoret föreslog bl.a. att regeringen förstärker och utvecklar resultatstyrningen av Försvarmakten. Regeringen beslutade den 17 december 2020 om inriktning för Försvarmakten för 2021–2025 med mål för Försvarmaktens operativa förmåga 2030 med delmål 2025. Syftet är att målen ska vara vägledande för utformningen av och ekonomiska avvägningar inom verksamheten och bidra till att åstadkomma en mer sammanhållen styrning av försvarsområdet där målen för den operativa förmågan är inriktade för materielanskaffning, infrastrukturinvesteringar samt utbildnings- och övningsverksamhet.

Under 2020 har Ekonomistyrningsverket fortsatt haft i uppdrag att stödja Försvarmakten och Försvarets materielverk. Uppdraget har under året bl.a. inneburit en fortsatt utveckling av investeringsplanerna, men också ett större fokus på infrastrukturuområdet som en följd av att Försvarmakten och Fortifikationsverket har lämnat underlag till propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Ekonomistyrningsverket slutredovisade sina iakttagelser från arbetet med uppdraget till regeringen den 11 november 2020.

3.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringens samlade bedömning är att det militära försvarets förmåga att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet har vidmakthållits, i jämförelse med 2019 då bedömningen var att det militära försvarets förmåga hade ökats. Att förmågan har vidmakthållits och inte ökat under 2020 beror bl.a. på de utmaningar och begränsningar som covid-19-pandemin har medfört. Sett till hela försvarsbeslutsperioden bedömer regeringen att den militära förmågan har ökat, bl.a. som en följd av tillförsel av personal, materiel samt ökad övningsverksamhet. Betydande ekonomiska tillskott har möjliggjort det fortsatta genomförandet av den försvarspolitiska inriktningen för 2016–2020 och stärkt förutsättningarna för att framgent öka försvarsförmågan ytterligare.

Regeringen bedömer att det fortfarande finns begränsningar avseende förmågan att mobilisera hela krigsorganisationen och försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Det kvarstår också begränsningar för Försvarmakten att hantera händelseutvecklingar som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge samt vissa begränsningar inom ramen för uppgiften att ta emot militärt stöd. Att stärka den operativa förmågan, inklusive mobiliseringsförmågan, är därför fortsatt angeläget.

Regeringen delar Försvarmaktens bedömning att utvecklingen av krigsförbanden har gått i rätt riktning, vilket visar sig vid övningar, insatser och beredskapskontroller. Krigsdugligheten för samtliga försvarsgrenar och funktioner har vidmakthållits trots covid-19 och övningsverksamhet har genomförts även om anpassningar gjorts i

omfattning och antal. Regeringen bedömer också att utvecklingen och förstärkningen av cyberförsvarsförmågan har fortsatt, inklusive förmågan att genomföra aktiva operationer i cybermiljön.

Materiel- och logistikförsörjningen har bidragit till krigsförbandens krigsduglighet och Försvarsmaktens möjligheter att lösa sina uppgifter. En stor andel av medlen på anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* har i enlighet med den redovisade planeringen ianspråktagits för att fullfölja de redovisade investeringarna.

Regeringen bedömer att utvecklingen av det militära försvarets personalförsörjning fortsatt går åt rätt håll. Återaktiveringen av grundutbildning med värnplikt har varit en förutsättning för att skapa fullt bemannade och samövade förband. Bemanningläget var vid utgången av 2020 i stort sett gott inom de flesta personalkategorier. Det finns utmaningar inom officersförsörjningen och vissa nyckelkompetenser men Försvarsmakten arbetar för att åtgärda detta. Trots utmaningarna med covid-19 under året kunde grundutbildning av totalförsvarsppliktiga bedrivas. Den avslutade utbildningsomgången 2019/2020 av grundutbildning med värnplikt var, i likhet med den tidigare utbildningsomgången 2018/2019, betydligt större än under frivilligtiden och har genererat högre antal sökande och antagna till officersutbildning. Detta visar på de möjligheter som den återaktiverade värnplikten ger att fylla upp krigsorganisationen. Att andelen kvinnor har ökat något i vissa personalkategorier är positivt. Dock är andelen kvinnor i militära befattningar fortfarande låg och andelen kvinnor som gör värnplikt når inte myndighetens målsättningar. Regeringen bedömer att det är viktigt att ett fortsatt aktivt arbete bedrivs för att öka andelen kvinnor samt att Försvarsmakten fortsätter bedriva ett aktivt och systematiskt utvecklingsarbete för att vara en jämställd och jämlik organisation.

I syfte att öka graden av förutsägbarhet och transparens i den ekonomiska planeringen för de två mest resurskrävande materielområdena, stridsflygs- och undervattensförmåga, föreslår regeringen att de blir en del av investeringsplanernas riktlinjebeslut (se avsnitt 3.6 Budgetförslag).

Försvarssamarbetet med Finland har en särställning i svensk försvars- och säkerhetspolitik. Regeringen bemyndigades av riksdagen i Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385) att under 2021 göra utfästelser om utveckling av det svenska Gripen-systemet som innebär en harmonisering av det svenska stridsflyget med det finländska, under förutsättning att Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen. Ett harmoniserat stridsflygssystem mellan Finland och Sverige skulle medföra stora operativa fördelar.

Sveriges bi- och multilaterala försvarssamarbeten har fortsatt förstärkts och fördjupats. Regeringen bedömer att utvecklingen av de internationella samarbetena under året bidragit såväl till Försvarsmaktens operativa förmåga som till att öka stabiliteten i närområdet. Genom fördjupade försvarssamarbeten axlar Sverige ansvaret som en trovärdig, pålitlig och solidarisk samarbetspartner vilket bidrar till stabilitet och säkerhet i vårt närområde och i Europa. Det är avgörande att Sverige kan ta emot och ge militärt och civilt stöd för att skapa en reell möjlighet att agera tillsammans och samordnat i händelse av kris eller krig. Utvecklingen inom det svensk-finska samarbetet och det nordiska trilaterala samarbetet bedöms ha bidragit till Försvarsmaktens förmåga att agera med andra. Sveriges samarbete med Nato har fortsatt utgjort en central del av Försvarsmaktens förmågeutveckling, såväl för den nationella förmågan som för förmågan att genomföra operationer med andra i eller utanför närområdet. Försvarsbeslutet 2020 anger att Sverige bör samordna operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato, vilket innebär att Sverige och bl.a. Nato fördjupar sitt samarbete ytterligare.

Verksamheten inom forskning och utveckling har inriktats mot att i större omfattning prioriteras mot förutsedda behov. Arbetet med att förstärka nya eller nyligen tillförda områden har under året fortsatt, vilket regeringen bedömer är viktiga steg för det militära försvaret över tid ska ha tillgång till nödvändig forskning och utveckling.

Försvarsmaktens övningsverksamhet är den verksamhet som påverkar miljön mest. Regeringens samlade bedömning är att Försvarsmakten arbetar systematiskt för att bidra till att de nationella miljö kvalitetsmålen nås men ser också att arbetet måste fortsätta att utvecklas.

Försvarsunderrättelseverksamheten har utvecklats och stärkts. Försvarsunderrättelsemyndigheterna har under 2020 på ett avgörande sätt bidragit till Sveriges möjligheter att föra en aktiv utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Mot bakgrund av händelseutvecklingen under 2020 bl.a. avseende den politiska och militära utvecklingen i närområdet, samt utvecklingen avseende terrorism, cyber- och hybridhot anser regeringen att den av regeringen, i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30), föreslagna och planerade utvecklingen och förstärkningen av försvarsunderrättelseförmågan behöver fullföljas. Försvarsunderrättelseförmågan ökar möjligheterna till förvarning och är därmed väsentlig för Försvarsmaktens operativa förmåga och för att regeringen ska kunna agera förutseende och besluta om rätt åtgärder. Regeringen bedömer precis som föregående år att kraven på och betydelsen av den militära säkerhetstjänsten har ökat till följd av omvärldsutvecklingen, ikraftträdandet av en ny säkerhetsskyddslag den 1 april 2019 och uppbyggnaden av totalförsvaret. Med ökad övningsverksamhet och aktivitet inom Försvarsmakten och totalförsvaret ökar också exponeringen av den skyddsvärda verksamheten.

Sveriges engagemang och deltagande i internationella militära insatser har fortsatt inom bl.a. EU, FN och Natos ram. De förband som har deltagit i internationella insatser har uppfyllt de krav som har ställts i respektive insatsområde och har bidragit till att uppfylla de mål som angivits i regeringens propositioner gällande de väpnade insatserna. Covid-19 har påverkat Försvarsmaktens deltagande i olika grad. I likhet med vad regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2021, innebär de internationella militära insatserna till del en resurskonflikt med förbandsproduktionen vid förband, centrum och skolor nationellt. Samtidigt bedömer regeringen att deltagandet i de internationella insatserna har bidragit till Försvarsmaktens förmåga att samverka med andra länder i en multinationell kontext och inom ramen för skarp operationsmiljö, vilket är positivt för vår nationella förmåga.

Försvarsmakten har under 2020 lämnat ett omfattande stöd till civil verksamhet, inte minst med anledning av covid-19. Regeringen bedömer att myndigheten uppvisat en god förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civil verksamhet. I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) gör regeringen bedömningen att förstärkningarna av grund- och krigsorganisationen samt utökad utbildning av totalförsvarspliktiga m.m. kan ge ökade förutsättningar att lämna stöd till civil verksamhet.

3.5 Politikens inriktning

Mot bakgrund av det över tid fortsatt försämrade säkerhetspolitiska läget behöver det militära försvaret fortsatt stärkas och den operativa förmågan öka. Regeringens fokus avseende det militära försvaret 2022 och framåt är att genomföra den försvarspolitiska inriktning som framgår av propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Riksdagens beslut med anledning av propositionen innebär en substantiell förstärkning av det militära försvaret. Under perioden 2021–2025 kommer nivån på anslagen till det militära försvaret att öka med 27,6 miljarder kronor, i jämförelse med 2020. De

ekonomiska förstärkningarna ger nödvändiga förutsättningar för en tillväxt av det militära försvaret och för att öka den operativa förmågan.

Att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp är det militära försvarets huvuduppgift och den dimensionerande utgångspunkten för uppbygganden av krigsorganisationen. Totalförsvaret ska vara krigsavhållande genom att ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det avhåller från försök att anfalla, kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium. Arbetet med att utveckla styrningen och uppföljningen av resultaten inom det militära försvaret kommer att fortsätta. Regeringen kommer även att fortsätta att se över resultatredovisningen till riksdagen och kommer inom ramen för detta arbete se över möjligheterna att mer utförligt redovisa hur den operativa förmågan utvecklas över tid. De mål som har införts för den operativa förmågan fr.o.m. 2021 förbättrar förutsättningarna för att följa upp utvecklingen. Regeringen avser även att fortsatt följa de utmaningar inom materieförsörjningen som Ekonomistyrningsverket redovisar i sin rapport ESV:s iakttagelser i regeringsuppdraget att stödja Försvarmakten och Försvarets materielverk 2019–2020 (ESV 2019-00649). Styrningen av samhällsinvesteringar i infrastruktur för totalförsvaret bör ses över för att skapa bättre förutsättningar för att genomföra Försvarmaktens verksamhet.

Regeringen avser även följa upp Försvarmaktens arbete i regeringens program Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) och myndighetens bidrag till genomförandet av den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet.

Mål för Försvarmaktens operativa förmåga

Med utgångspunkt i det av riksdagen beslutade målet för det militära försvaret fattade regeringen den 17 december 2020 beslut om mål för Försvarmaktens operativa förmåga i krig och fred (Inriktning för Försvarmakten 2021–2025 [Fö nr 30]). Målen för den operativa förmågan ska vara styrande för utformningen av och ekonomiska avvägningar inom verksamheten och bidra till att åstadkomma en mer sammanhållen styrning av försvarsområdet där målen för den operativa förmågan är styrande för inriktning och uppföljning av materielanskaffning, infrastrukturinvesteringar samt utbildnings- och övningsverksamheten. Av målen för den operativa förmågan framgår bl.a. följande.

Försvarmakten ska successivt under perioden 2021–2025, respektive 2026–2030, öka sin förmåga att i händelse av krig omedelbart möta ett väpnat angrepp mot Sverige och göra det nödvändigt för en angripare att ta till vapenmakt för att nyttja svenskt territorium. Vidare ska myndigheten successivt öka sin förmåga att i händelse av krig, bl.a. fördröja fientlig etablering av operativ kontroll på svenskt territorium, bestrida fientlig operativ kontroll om angriparen har etablerat sig på svenskt territorium samt utan förberedelse och under pågående angrepp mobilisera krigsorganisationen. Försvarmakten ska därutöver successivt öka sin förmåga att i fredstid bl.a. upptäcka och identifiera hot mot Sverige och svenska intressen, följa omvärldsutvecklingen samt kunna lösa krigsuppgifter med hela krigsorganisationen inom en vecka efter beslut om höjd beredskap och allmän mobilisering. Försvarmakten ska både i krig och i fred successivt öka sin förmåga att ge och ta emot militärt stöd till och från andra stater och organisationer.

Krigsorganisationens utveckling

Arbetet för att genomföra den inriktning som riksdagen har beslutat för Försvarmaktens krigsorganisation kommer att fortsätta. Inriktningen innebär en utökning av krigsorganisationen, bl.a. inom armén, samt att stödfunktioner som logistik och ledning förstärks. Det totala antalet befattningar i krigsorganisationen kommer att

uppgå till ca 100 000 när krigsorganisationen är personellt och materiellt uppfyllt, att jämföra med ca 60 000 befattningar 2020. Inriktningen innebär vidare omfattande investeringar i materiel inom samtliga försvarsgrenar samt ökad övningsverksamhet, i syfte att öka det militära försvarets förmåga och uthållighet. Försvarsmakten har omsatt den politiska inriktningen i en planering för krigsorganisationens utveckling som inkluderar bl.a. personal, materiel, infrastruktur och övningar. Regeringen anser att Försvarsmakten ska prioritera arbete med att stärka sin förmåga att mobilisera i enlighet med fastställda krav. En avgörande del i detta arbete är att slutföra krigsplaceringen av materiel.

Regeringen konstaterar att den återinförda grundutbildningen med värnplikt utgör en förutsättning för en utökning av krigsorganisationen och för att kunna producera fullt bemannade, utbildade och övade krigsförband. Därför behöver grundutbildningsvolymerna successivt öka under kommande år. Från och med 2025 kommer 8 000 totalförsvarspliktiga att grundutbildas årligen. Vidare anser regeringen att det är angeläget att Försvarsmakten organiserar grundutbildning och repetitionsutbildning i ett tydligt förbandsomsättningsystem i syfte att åstadkomma en krigsorganisation med samövade krigsförband.

De stora anslagsökningar inom materielområdet som riksdagen har beslutat kommer att möjliggöra en successiv materieluppfyllnad vilket är en förutsättning för krigsförbandens utveckling.

Armén

Armén ska fortsätta utvecklas för att efter mobilisering kunna möta ett väpnat angrepp. Eftersom brigaderna är kärnan i armétridskrafternas förmåga att möta ett väpnat angrepp kommer regeringen därför under 2022 att prioritera arbetet med att organisera tre mekaniserade brigader. Arbetet med att inta den beslutade organisationen fortsätter i enlighet med regeringens och riksdagens beslut. Regeringen konstaterar att två divisionsartilleribataljoner med eldrörsartilleri ska vara färdiga 2030. Frågan om eventuella kompletterande system för indirekt eld bör behandlas i kommande försvarsbeslut.

Under försvarsbeslutsperioden levereras flera viktiga materielsystem till armén. Luftvärnsrobot 103 Patriot tillförs och stridsvagnar och stridsfordon renoveras och uppgraderas. Vidare anskaffas ytterligare eldrörsartilleri och granatkastarbandvagnar liksom stora mängder övriga fordon av olika typer. Eldhandvapen och annan mängdmateriel anskaffas.

Grundutbildning vid Hemvärnets utbildningsgrupper ska upphöra senast 2023 och under 2022 genomförs därför den sista omgången av denna grundutbildning.

Marinen

Marinen ska fortsätta utvecklas för att kunna möta ett väpnat angrepp och upprätthålla den territoriella integriteten med fokus på Östersjön. Övningsverksamheten och samarbetet med Finland ska fortsätta. De marina förbanden ska ha en hög tillgänglighet och beredskap. Personell tillväxt och kompetens är en viktig grund för detta samt för att omhänderta kommande större materielsystem. Anskaffningen av ubåt typ Blekinge fullföljs. Leveranserna till Försvarets materielverk sker enligt avtal med Saab Kockums AB. Leverans till Försvarsmakten bedöms kunna ske tidigast ett år efter leverans till Försvarets materielverk. Försäljningen av två ubåtar av Södermanlandklass till Polen blir inte av eftersom den inte har kunnat fullföljas inom de tidsramar som var nödvändiga för att Försvarsmakten och Försvarets materielverk skulle kunna genomföra en affär.

Väsentliga materielförstärkningar pågår under investeringsplaneringsperioden och 2022 inom marinen, exempelvis halvtidsmodifiering korvett typ Visby, uppgradering av den tredje ubåten av Gotlandsklass och uppgradering röjdykfartyg typ Spårö.

Regeringen noterar att Försvarsmakten i det kompletterande budgetunderlaget för 2022 föreslår justeringar i investeringsplanen för samhällsinvesteringar beroende på bedömda förseningar inom det marina området. Försvarsmakten avser fortsätta beredningen av kompensatoriska åtgärder för att möta de operativa konsekvenserna av förseningarna och återkomma i budgetunderlaget för 2023 med förslag på sådana åtgärder.

Flygvapnet

Flygvapnet ska fortsätta utvecklas för att tidigt kunna möta ett väpnat angrepp och upprätthålla territoriell integritet. Den samlade luftförsvarsförmågan är i flera avseenden en förutsättning för att flygvapnet och andra försvarsgrenar ska kunna verka. Sex stridsflygdivisioner vidmakthålls och förmågan till verkan stärks genom t.ex. tillförande av ytterligare jaktrobotar. Regeringens inriktning är därför fortsatt att flygtidsproduktionen och tillgängligheten inom stridsflygssystemet fortsatt ska öka under 2022. Av betydelse är även de fortsatta ansträngningarna att förbättra det personella vakansläget i flygvapnet. Arbetet med att till del ersätta skolflygplanet SK 60 med nya SK 40 fortsätter. Försvarsmaktens arbete med att förstärka flygbasorganisationen och förmågan till spridning av flygstridskrafter inom och mellan flygbaser är viktigt för att nå de mål för operativ förmåga till 2030 som regeringen beslutat.

Regeringen avser att under 2022 fortsätta fördjupa samarbetet om framtida stridsflygutveckling inom ramen för Future Combat Air System Cooperation (FCASC) och det trilaterala samförståndsavtal som undertecknades i december 2020.

Finland avser anskaffa nytt stridsflygssystem. Saab AB lämnade därför i april 2021 ett erbjudande om JAS 39 Gripen. Regeringen bemyndigades vidare av riksdagen i Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99, bet. 2020/21:FiU21, rskr. 2020/21:385) att under 2021 göra utfästelser om utveckling av det svenska Gripensystemet som innebär en harmonisering av det svenska stridsflygssystemet med det finländska, under förutsättning att Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen. De kostnader som sådana beslut skulle medföra bedöms kunna hanteras genom att Försvarsmakten anpassar sådan verksamhet inom utvecklingen av stridsflygförmågan som inte påverkar genomförandet av riksdagens beslut om propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136), genom inkomster i samband med försäljning och med ökade anslag under perioden 2026–2032. Kostnaderna ska därför inte påverka genomförandet av riksdagens beslut om propositionen Totalförsvaret 2021–2025. För att kunna hantera en harmonisering av det svenska stridsflygssystemet med det finländska behöver myndigheterna i ett första steg ingå nya åtaganden och regeringen föreslår därför de finansiella befogenheter som är nödvändiga för att genomföra detta. Finland förväntas välja leverantör under 2021. Avtal med vald leverantör förväntas ingås under 2022. Om Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen kommer regeringen att återkomma till riksdagen med de ytterligare åtgärder som krävs för en harmonisering av det svenska stridsflygssystemet med det finländska i kommande ekonomiska propositioner.

Logistik och ledning

Försvarsmakten har i sitt budgetunderlag för 2022 inkommit med koncept för ledning och logistik. Regeringen bedömer att dessa koncept behöver utvecklas och kompletteras under 2022 i syfte att främja balansen mellan verkansförband och stödfunktioner.

Cyberförsvarsförmåga

Regeringen avser stärka och utveckla cyberförsvarsförmågan i enlighet med propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Det inbegriper Försvarmaktens förmåga att, med stöd av Försvarets radioanstalt, genomföra defensiva och offensiva operationer i cyberdomänen. Regeringen anser att arbetet med att förebygga, upptäcka och hantera cyberattacker är fortsatt prioriterat.

Försvarsunderrättelseverksamhet och militär säkerhetstjänst ska fortsatt stärkas

Omvärldsutvecklingen och det försämrade säkerhetspolitiska läget, inte minst i närområdet, medför behov av att ytterligare förbättra Sveriges förutsättningar att föra en självständig och aktiv utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt för kartläggning av yttre hot mot landet. Återuppbyggnaden av totalförsvaret, utveckling av krigsorganisationen, utökad aktivitet inom Försvarmakten och totalförsvaret och därmed ökad exponering av skyddsvärd verksamhet innebär behov av utvecklad förmåga att möta säkerhetshot. Regeringen avser stärka och utveckla försvarsunderrättelseförmågan och den militära säkerhetstjänsten i enlighet med propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30).

Grundorganisationens utveckling

Arbetet med att utöka Försvarmaktens grundorganisation kommer fortsätta i enlighet med beslutad inriktning (prop. 2020/21:30, bet.2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). Regeringen fattade den 17 juni 2021 beslut om en ändring av förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarmakten. Beslutet innebär att Norrlands dragonregemente (K 4) i Arvidsjaur, Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4) i Göteborg, Upplands flygflottilj (F 16) i Uppsala, Dalregementet (I 13) i Falun och Västernorrlands regemente (I 21) i Sollefteå med utbildningsdetachment (Jämtlands fältjägarkår) i Östersund återinrättas som egna organisationsenheter. Instruktionsändringen trädde i kraft den 1 september 2021. Försvarmakten planerar att inviga organisationsenheterna under hösten 2021 och våren 2022. Bergslagens artilleriregemente (A 9) i Kristinehamn kommer att återinrättas senare under försvarsbeslutsperioden 2021–2025.

Mot bakgrund av Försvarmaktens huvudsakliga uppgift att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp och mot bakgrund av regeringens arbete med klimat och miljöfrågor bör Försvarmakten fortsatt, i dialog med relevanta myndigheter och kommuner, arbeta för att hitta lösningar så att både militär och civil verksamhet kan verka inom samma geografiska område, exempelvis inom vindkraftsutvecklingen. Regeringen har i regleringsbrevet för 2021 gett Försvarmakten i uppdrag att redovisa hur myndigheten bidrar till samexistens mellan olika samhällsintressen inom samma geografiska områden och samverkar med relevanta myndigheter och organisationer i samhällsplaneringen, mot bakgrund av myndighetens kommande tillväxt. Uppdraget ska redovisas senast den 22 februari 2022. Regeringen kommer utifrån Försvarmaktens redovisning att analysera behov och åtgärder inom området.

Materieförsörjning

Utredningen om materieförsörjningsstrategi för det militära försvaret (dir. 2020:119) ska redovisas senast den 4 maj 2022. Utredaren ska redovisa en strategi som på ett uthålligt och kostnadseffektivt sätt bidrar till att det militära försvarets behov av materiel och relaterad forskning, teknikutveckling och tjänster tillgodoses i fred, kris och krig. I uppdraget ingår att klara ut förutsättningarna för materieförsörjningen, analysera försvarsmarknaden och utveckla statens relation till försvarsföretagen. Utredningen kommer att utgöra utgångspunkten för regeringens fortsatta överväganden.

Försvarsmateriel och exportstödjande verksamhet

Under 2022 kommer exportstödjande verksamhet fortsatt att användas som ett medel för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning som bidrar till Försvarmaktens operativa förmåga. Exportstödjande verksamhet bedrivs bland annat gentemot Nederländerna. Under första kvartalet 2022 väntas Nederländerna inkomma med en formell offertförfrågan avseende upphandling av nya ubåtar.

En grundläggande förutsättning för den exportrelaterade verksamheten är att exporten, i det fall den faller under regleringen i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, godkänns av Inspektionen för strategiska produkter, som är ansvarig exportkontrollmyndighet.

Internationella försvarssamarbeten

I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) slår regeringen fast att Sveriges internationella försvarssamarbeten och de nationella försvarsansträngningarna utgör de två ben på vilka den svenska försvarspolitik står.

Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Sverige är inte med i någon militär allians. Samtidigt bygger Sverige säkerhet tillsammans med andra. De internationella försvarssamarbetena bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och förmågan att agera tillsammans med andra samt tjänar ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte. Regeringen kommer under 2022 fortsätta arbetet med att fördjupa Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten i enlighet med den inriktning som framgår i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30), inklusive att så långt som möjligt utveckla gemensam operationsplanläggning med Finland samt samordna operationsplanering med Danmark, Norge, Storbritannien, USA och Nato.

Försvaretsamarbetet med Finland intar fortsatt en särställning och kommer att fördjupas ytterligare under 2022. Särskilt fokus kommer ligga på att skapa förutsättningar för gemensamt operativt militärt agerande i olika scenarier, inklusive frågor som rör världsstöd, operationsplanering och hävdandet av respektive lands integritet, samt ett utvecklat övningsarbete inom samtliga stridskrafter.

Fortsatt arbete kommer att ske under 2022 för att implementera och utveckla det nordiska försvarssamarbetet inom ramen för Nordefco, det trilaterala operativa försvarssamarbetet mellan Finland, Norge och Sverige samt de bilaterala samarbetena med Danmark och Norge. Samarbetet med Danmark och Norge bör utvidgas till att även omfatta situationer bortom fred.

De bilaterala samarbetena på det försvars- och säkerhetspolitiska området med Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tyskland och Frankrike, inklusive det franskledda initiativet European Intervention Initiative, ska utvecklas under 2022. Regeringen avser fortsätta fördjupa försvarssamarbetet med Storbritannien på bilateral basis och i olika multilaterala forum. En dialog förs om hur den bilaterala säkerhetspolitiska relationen kan utvecklas efter Storbritanniens utträde ur EU. Regeringen avser att fortsätta engagemanget i Joint Expeditionary Force.

Regeringen kommer fortsätta att utveckla och fördjupa samarbetet med USA under 2022. Samarbetet ska stärkas inom fem prioriterade områden: interoperabilitet, övningar och utbildning, materielsamarbete, forskning och utveckling, samt multinationella operationer. Implementeringen av det fördjupade trilaterala försvarssamarbetet mellan Finland, Sverige och USA ska fortsätta.

EU utgör Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Regeringen ska under 2022 fortsatt verka för att stärka den samlade europeiska försvarsförmågan och att EU:s förmåga att agera stärks, samtidigt som vi värnar svenska intressen. Under 2022 ska

förberedelser ske inför det svenska EU-ordförandeskapet 2023. Regeringen anser att försvarsfonden EDF ska vara en integrerad del i den svenska materielförsörjningen.

Regeringen avser att fortsätta utveckla partnerskapet med Nato inom ramen för statusen Enhanced Opportunities Partner med fokus på politisk och militär dialog, övnings- och utbildningsverksamhet, samt informationsutbyte.

Internationella militära insatser

Under 2022 fortsätter Sveriges deltagande i internationella militära insatser. Deltagande i internationella militära insatser stärker Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Därtill bidrar deltagandet till att stärka Sveriges nationella säkerhet genom den verksamhet som bedrivs i insatsområdet. Regeringen anser att Sverige under 2022 ska bidra till Minusma (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali), den globala koalitionen ansträngningar att beseгра Daesh i Irak, Natos insatser i Irak (Nato Mission Iraq) och i Kosovo (Kosovo Force), EU:s träningsinsatser, EU:s marina insatser, i den av Kanada ledda utbildningsinsatsen Operation Unifier i Ukraina och i den av Frankrike ledda insatsen operation Task Force Takuba i Mali.

Forskning och utveckling

Under 2022 påbörjas den av regeringen aviserade förstärkningen av forskningsverksamheten. Genom den föreslagna ökningen av anslaget 1:4 *Forskning och teknikutveckling* kan viktiga steg tas för att trygga tillgången till integritetskritisk kunskap i enlighet med regeringens inriktning i propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30), vilket är en förutsättning för att kunna upprätthålla den operativa förmågan över tid. Regeringen kommer fortsätta att följa Försvarmaktens och Försvarets materielverks arbete med att utveckla det sätt på vilket de tillgodogör sig den forskning och utveckling som bedrivs. Fokus kommer särskilt läggas på att bidra till vidareutvecklingen av den samverkan som byggs upp mellan civila och militära aktörer inom forskningsområdet.

3.6 Budgetförslag

I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) redogjorde regeringen för utvecklingen av anslagen till det militära försvaret t.o.m. 2025. Denna inriktning ligger fast.

3.6.1 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tabell 3.6 Anslagsutveckling 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tusental kronor

2020	Utfall	37 812 181	Anslagssparande	817 474
2021	Anslag	41 925 976 ¹	Utgiftsprognos	41 734 426
2022	Förslag	44 207 502		
2023	Beräknat	47 314 592 ²		
2024	Beräknat	49 558 520 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 46 659 907 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 48 313 340 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av Försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till veteran- och anhörigorganisationer. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten får finansieras från detta anslag. Anslaget får vidare användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.7 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	41 920 370	41 920 370	41 920 370
Pris- och löneomräkning ²	-313 402	270 385	758 935
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 600 534	5 123 837	6 879 216
<i>varav BP22³</i>	<i>-70 850</i>	<i>110 550</i>	<i>700 550</i>
– Nya ersättningsnivåer	-50	-50	-50
– Omfördelning anslag	-84 000	111 000	701 000
– Regleringsbelopp STÅP	13 600		
– Folk och försvar	-400	-400	-400
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	44 207 502	47 314 592	49 558 520

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

⁴ 125 213 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2022 sedan hänsyn tagits till regleringsbelopp för 2019 som uppgick till 13 600 tkr.

I syfte att stärka det militära försvaret och öka den operativa förmågan omfördelas medel mellan anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* och 1:11 *Försvarets materielverk* i enlighet med myndigheternas förslag. Anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* minskar därför med 84 miljoner kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget öka med 111 miljoner kronor respektive 701 miljoner kronor.

Anslaget ökas med 13,6 miljoner kronor med anledning av justering gällande den statliga ålderspensionsavgiften (STÅP). För 2019 har ett för lågt belopp betalats in, vilket gör att det preliminära beloppet behöver justeras upp med 13,6 miljoner kronor.

Anslaget minskar med 450 000 kronor fr.o.m. 2022 för att möjliggöra en ökning av verksamhetsbidraget till Centralförbundet Folk och Försvar med 400 000 kronor samt för att täcka ökade kostnader för de nämnder som finansieras från anslaget 1:10 *Nämnder m.m.*

Regeringen föreslår att 44 207 502 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 47 314 592 000 kronor respektive 49 558 520 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 000 kronor 2023–2028.

Skälen för regeringens förslag: I förslaget till bemyndigande för 2022 ingår sedan tidigare beställda objekt som kommer att belasta anslaget fr.o.m. 2023 (utestående åtaganden) och objekt som planeras beställas under 2022 (nya åtaganden). Anskaffningar inom anslaget hänför sig till vidmakthållande av tidigare investeringar i materiel och anläggningar. Bemyndigandet omfattar bl.a. underhåll av Försvarsmaktens materiel och anläggningar som inte är av löpande eller driftskaraktär. Ett ökat beställningsbemyndigande möjliggör ett ökat vidmakthållande av materiel. Vidmakthållandet bidrar således till att uppfylla målen för det militära försvaret, och säkerställa krigsförbandens krigsduglighet och genomförandet av försvarsbeslutet. Verksamheten bidrar därmed till att uppfylla målen för det militära försvaret och bibehålla krigsförbandens krigsduglighet. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 000 kronor 2023–2028.

Tabell 3.8 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025–2028
Ingående åtaganden	11 012 442	11 584 733	18 643 084			
Nya åtaganden	5 516 474	15 178 180	22 559 916			
Infriade åtaganden	-4 944 183	-8 119 829	-9 603 000	-10 226 000	-8 915 000	-12 459 000
Utestående åtaganden	11 584 733	18 643 084	31 600 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	18 500 000	19 000 000	32 000 000			

Investeringsplan

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (tabell 3.9).

Skälen för regeringens förslag: Investeringsplanen är regeringens förslag till riktlinje för vidmakthållande av befintliga investeringar för åren 2022–2033. Investeringsplanen bygger på regeringens förslag till anslag 2022, beräknade anslag för åren mellan 2023 och 2027 samt totalt för åren 2028–2033. Beloppen per område är regeringens bedömning av investeringarnas omfattning och inriktning för den aktuella perioden.

Regeringen utvecklar redovisningen inom materielområdet genom att redovisa objektsramar för stridsflyg- och undervattensområdet innevarande år och för 2022 (se kursiverade rader i tabell 3.9). Beloppen som redovisas för undervattensområdet inkluderar utgifter för ubåtar, inklusive vapen och övrig utrustning. Dessutom inkluderas de utgifter för system som bedöms vara nödvändiga för att ubåtarna ska kunna verka. Beloppen som redovisas för stridsflygområdet inkluderar utgifter för JAS 39 C/D/E, inklusive vapen, sensorer och övrig utrustning. Dessutom inkluderas utgifter för system som bedöms vara nödvändiga för att JAS 39 C/D/E ska kunna verka.

Regeringen svarar för att riksdagen delges sådan information som är nödvändig för att riksdagen ska kunna utöva sin finansmakt. Osäkerheterna i verksamheten, vad avser bl.a. prissättning, inköp, produktion och leverans, innebär att förändringar av investeringsplanen, inom ramen för beslutat anslag och beställningsbemyndigande, kan förekomma.

Tabell 3.9 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2019	Utfall 2020	Prognos 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028– 2033
Vidmakthållande av befintliga investeringar	7 646	8 313	15 192	16 381	17 952	18 555	19 806	20 642	21 310	133 778
Arméstridskrafter	915	1 012	2 236	2 989	4 092	4 507	4 561	4 978	5 247	32 240
Marinstridskrafter	1 355	968	2 611	2 349	2 148	2 728	2 766	3 613	3 412	16 323
<i>Varav undervattensområdet</i>			991	969						
Flygstridskrafter	2 002	2 199	3 613	4 439	4 649	4 192	5 285	4 813	4 792	32 964
<i>Varav stridsflygområdet</i>			2 332	2 991						
Operativ ledning	1 013	1 254	2 351	2 299	2 144	2 214	2 135	2 270	2 525	15 398
Logistik	1 716	1 514	1 376	1 256	1 742	1 587	1 478	1 521	1 311	9 890
Stödfunktioner	645	1 366	3 005	3 049	3 177	3 327	3 581	3 483	4 023	26 963
Varav investeringar i anläggningstillgångar	1 458	1 573	1 970	2 004	2 209	2 277	2 427	2 567	2 598	18 965
Finansiering vidmakthållande	7 646	8 313	15 192	16 381	17 952	18 555	19 806	20 642	21 310	133 778
Anslag 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	7 646	7 247	15 192	16 381	17 952	18 555	19 806	20 642	21 310	133 778

Anm. Till följd av anslagsstrukturförändringen som genomfördes 2019 har raden Varav projektrelaterade förvaltningsutgifter (anslag 1:11) utgått. Utfallet 2020 finansieras även med övriga intäkter om 1 066 miljoner kronor.

Redovisning av vidmakthållande och avveckling

Förslaget till investeringsplan utgörs av samtliga pågående och planerade investeringar i investeringsplaneringsperioden. För att visa på det närmare innehållet i planen redovisas i tabellen nedan ett urval av de större vidmakthållandeåtgärder som Försvarmakten har beställt under 2021 eller tidigare, alternativt avser att beställa under den kommande tolvåriga investeringsplansperioden, enligt nuvarande planering.

Tabell 3.10 Redovisning av vidmakthållande och avveckling

Materielområde	Beställning
Arméstridskrafter	Vidmakthållande markstridssystem
	Vidmakthållande stridsfordonsystem
	Vidmakthållande indirekt eldsystem
	Vidmakthållande markbaserade luftvärnssystem
Marinstridskrafter	Vidmakthållande sensorer
	Vidmakthållande undervattens- och ubåtssystem
	Vidmakthållande sjöstridssystem
Flygstridskrafter	Vidmakthållande stridsflygsystem
	Vidmakthållande helikoptersystem
	Vidmakthållande transportflygsystem
	Vidmakthållande flygbassystem
	Vidmakthållande ledningssystem flyg
	Vidmakthållande RBS 15
Operativ ledning	Vidmakthållande fast nät, infrastruktur
	Vidmakthållande tele- och datakommunikation
	Vidmakthållande signalskydd och IT-säkerhet
Logistik	Vidmakthållande personligt utrustningssystem
	Vidmakthållande logistikledningssystem

3.6.2 1:2 Försvarmaktens insatser internationellt

Tabell 3.11 Anslagsutveckling 1:2 Försvarmaktens insatser internationellt

Tusental kronor

2020	Utfall	1 004 304	Anslagssparande	211 061
2021	Anslag	1 466 571 ¹	Utgiftsprognos	1 456 362
2022	Förslag	1 476 513		
2023	Beräknat	1 496 320 ²		
2024	Beräknat	1 512 332 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 476 513 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 476 513 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarmakten genomför efter beslut av riksdag och regering. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. ATHENA-mekanismen. Anslaget får också användas för Sveriges del av de gemensamma

kostnaderna för EU:s utombudgetära fond Europeiska fredsfaciliteten (EPF). Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.12 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 466 571	1 466 571	1 466 571
Pris- och löneomräkning ²	9 942	29 749	45 761
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 476 513	1 496 320	1 512 332

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 1 476 513 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Försvarsmaktens insatser internationellt* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 496 320 000 kronor respektive 1 512 332 000 kronor.

3.6.3 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tabell 3.13 Anslagsutveckling 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tusental kronor

2020	Utfall	14 872 171	Anslagssparande	72 681
2021	Anslag	17 808 296 ¹	Utgiftsprognos	17 230 140
2022	Förslag	19 802 213		
2023	Beräknat	22 330 849 ²		
2024	Beräknat	27 450 009 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 21 955 411 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 26 629 811 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder, avseende anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materielförsörjningen samt forskning och utveckling.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.14 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	17 808 296	17 808 296	17 808 296
Pris- och löneomräkning ²	-399 209	-101 513	136 990
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 393 126	4 624 065	9 504 723
varav BP22 ³	192 000	-116 000	-662 000
– Omfördelning anslag	58 000	-181 000	-727 000
– Totalförsvaret it- och teletjänster	134 000	65 000	65 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	19 802 213	22 330 849	27 450 009

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I syfte att stärka det militära försvaret och öka den operativa förmågan omfördelas medel mellan anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* och 1:11 *Försvarets materielverk* i enlighet med myndigheternas förslag. Anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* ökas därför med 58 miljoner kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget minska med 181 miljoner kronor respektive 727 miljoner kronor.

I syfte att stärka och tillgodose statens behov av it- och teletjänster med höga säkerhetskrav framför allt inom ramen för totalförsvarsplaneringen ökas anslaget med 134 miljoner kronor 2022 och beräknas öka med 65 miljoner kronor 2023 samt 65 miljoner kronor 2024. Anslaget 2:4 *Krisberedskap* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 19 802 213 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 22 330 849 000 kronor respektive 27 450 009 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 000 kronor 2023–2031.

Skälen för regeringens förslag: I förslaget till bemyndigande för 2022 ingår sedan tidigare beställda objekt som kommer att belasta anslaget fr.o.m. 2023 (utestående åtaganden) och objekt som planeras beställas under 2022 (nya åtaganden). Försvarmakten och Försvarets materielverk behöver besluta om anskaffning av materiel och anslagsfinansierade anläggningar som sträcker sig över flera år. Ett ökat beställningsbemyndigande möjliggör ökade anskaffningar av materiel och anläggningar. Anskaffningarna bidrar till att uppfylla målen för det militära försvaret och säkerställa krigsförbandens krigsduglighet och genomförandet av försvarsbeslutet. Verksamheten omfattar även avveckling av tidigare investeringar i materiel samt utfasning av förbrukad eller utsliten materiel. Den främsta orsaken till att det beslutade beställnings-

bemyndigandet inte upparbetades under 2020 är att industrikontrakten inte kunde läggas i enlighet med den ursprungliga planeringen.

Motivet till den ökade ramen i förhållande till föregående år beror bl.a. på behov av åtagande hänförliga till en harmonisering av svenska stridsflygssystemet med det finländska, under förutsättning att Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen. Det ökade beställningsbemyndigandet kräver ökade anslag 2026–2032. De utgifter som följer av det ökade beställningsbemyndigandet ryms inom den föreslagna och beräknade anslagsnivån med undantag för ökningen hänförlig till harmoniseringen med det finländska stridsflygssystemet. I den delen återkommer regeringen till riksdagen med förslag om erforderliga anslagsökningar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 000 kronor 2023–2031.

Tabell 3.15 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025–2031
Ingående åtaganden	64 713 538	57 968 951	64 971 761			
Nya åtaganden	4 873 027	21 076 607	41 882 725			
Infriade åtaganden	-11 616 777	-14 073 797	-15 219 384	-19 046 637	-21 423 248	-51 165 217
Utestående åtaganden	57 969 318	64 971 761	91 635 102			
Erhållet/förslaget bemyndigande	72 000 000	73 300 000	92 000 000			

Investeringsplan

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2022–2033 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (tabell 3.16).

Skälen för regeringens förslag: Investeringsplanen är regeringens förslag till riktlinje för anskaffning av materielinvesteringar 2022–2033. Investeringsplanen bygger på regeringens förslag till anslag 2022, beräknade anslag för åren mellan 2023 och 2027 samt totalt för åren 2028–2033. Beloppen per område är regeringens bedömning av investeringarnas omfattning och inriktning för den aktuella perioden. Delar av det föreslagna beställningsbemyndigandet kommer att utnyttjas enbart under förutsättning att Finland beslutar om anskaffning av JAS 39 Gripen. Hänsyn till en harmonisering med Finland är inte inkluderad i förslaget till investeringsplan. Investeringsplanen behöver således revideras för det fall Finland beslutar om anskaffning av JAS Gripen. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen med de ytterligare åtgärder som krävs vid en harmonisering av det svenska stridsflygssystemet med det finländska i kommande ekonomiska propositioner.

Regeringen utvecklar redovisningen inom materielområdet genom att redovisa objektsramar för stridsflyg- och undervattensområdet innevarande år och för 2022 (se kursiverade rader i tabell 3.16). Beloppen som redovisas för undervattensområdet inkluderar utgifter för ubåtar, inklusive vapen och övrig utrustning. Dessutom inkluderas de utgifter för system som bedöms vara nödvändiga för att ubåtarna ska kunna verka. Beloppen som redovisas för stridsflygområdet inkluderar utgifter för JAS 39 C/D/E, inklusive vapen, sensorer och övrig utrustning. Dessutom inkluderas utgifter för system som bedöms vara nödvändiga för att JAS 39 C/D/E ska kunna verka.

Regeringen svarar för att riksdagen delges sådan information som är nödvändig för att riksdagen ska kunna utöva sin finansmakt. Osäkerheterna i verksamheten, vad avser bl.a. prissättning, inköp, produktion och leverans, innebär att förändringar av investeringsplanen, inom ramen för beslutat anslag och beställningsbemyndigande, kan förekomma.

Tabell 3.16 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2019	Utfall 2020	Prognos 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028– 2033
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	14 142	15 434	18 461	20 518	23 112	28 177	31 156	31 747	31 314	191 564
Arméstridskrafter	1 661	4 544	6 075	6 637	6 153	7 191	8 290	6 897	7 695	51 177
Marinstridskrafter	5 034	1 998	3 840	3 690	3 821	4 100	7 599	7 655	5 769	38 836
<i>Varav undervattensområdet</i>			1 859	2 603						
Flygstridskrafter	4 399	5 728	5 226	6 186	8 137	11 223	10 215	10 850	12 072	63 285
<i>Varav stridsflygområdet</i>			3 933	5 173						
Operativ ledning	1 060	1 191	1 270	1 569	1 757	1 831	1 758	2 319	1 941	12 103
Logistik	540	530	519	546	1 156	1 461	1 203	1 349	1 451	11 172
Stödfunktioner	1 448	1 443	1 531	1 890	2 088	2 371	2 742	2 677	2 386	14 991
varav investeringar i anläggningstillgångar	2 274	12 657	12 234	14 098	16 944	20 760	23 408	22 935	22 387	131 325
Finansiering av anskaffning och utveckling	14 142	15 434	18 461	20 518	23 112	28 177	31 156	31 747	31 314	191 564
Anslag 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	13 640	14 872	17 808	19 802	22 330	27 450	31 480	30 999	30 560	186 842
Anslag 1:11 Försvarets materielverk	472	535	653	716	782	727	727	748	754	4 722

Anm. Anläggningstillgångar utgår från leveranser från Försvarets materielverk till Försvarsmakten och visar bedömt årligt belopp som aktiveras i Försvarsmaktens balansräkning. Utfallen 2019 och 2020 finansieras även med övriga intäkter om 30 respektive 27 miljoner kronor.

Redovisning av anskaffningar

Förslaget till investeringsplan utgörs av samtliga pågående och planerade investeringar i investeringsplaneringsperioden. För att visa på det närmare innehållet i planen redovisas i tabellen nedan ett urval av de större anskaffningar som Försvarsmakten har beställt under 2021 eller tidigare, alternativt avser att beställa under det kommande budgetåret eller den närmsta tiden därefter enligt den nuvarande planeringen.

Tabell 3.17 Redovisning av anskaffningar

Materielområde	Beställning
Arméstridskrafter	Anskaffning Archer, pjäser och systemutrustning Renovering av Stridsfordon 90 och Stridsvagn 122 Anskaffning fordonsburet granatkastarsystem Uppgradering granatgevär Anskaffning pansarvärnsutrustning Anskaffning markstridssensorer, mörkerstridsutrusning Anskaffning eldhandvapensystem Anskaffning skyddsutrustning och soldatutrustning Anskaffning skyddade lastbilar, terrängfordon, tunga lastbilar och standardfordon Anskaffning bandvagnar Anskaffning medelräckviddigt luftvärn
Marinstridskrafter	Modifiering av korvetter Gävle/Sundsvall Modifiering av korvetter typ Visby Anskaffning av ytstridsfartyg Anskaffning undervattenssensorer Anskaffning av Ubåt Typ Blekinge Halvtidsmodifiering av ubåt typ Gotland Anskaffning av nytt lätt torpedsystem Åtgärder tung torped Modifiering av stridsbåt 90 Anskaffning av stridsbåt Anskaffning av modifiering Marinbas Anskaffning sjörörlig logistik
Flygstridskrafter	Utveckling och anskaffning av JAS 39E Anskaffning system JAS 39C/D Anskaffning sjömålsrobot Anskaffning av helikopter 14
Operativ ledning	Anskaffning Ledningsstödsystem Mark Livstidsförlängning sensorkedja Anskaffning krypto- och radioutrustning
Logistik	Anskaffning uniformssystem Anskaffning fältförplägnadssystem

3.6.4 1:4 Forskning och teknikutveckling

Tabell 3.18 Anslagsutveckling 1:4 Forskning och teknikutveckling

Tusental kronor

2020	Utfall	730 499	Anslagssparande	-13 594
2021	Anslag	716 905 ¹	Utgiftsprognos	708 873
2022	Förslag	831 905		
2023	Beräknat	951 905		
2024	Beräknat	986 905		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid luftstridssimuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i den europeiska försvarsbyrån (EDA).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.19 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:4 Forskning och teknikutveckling

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	716 905	716 905	716 905
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	115 000	235 000	270 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	831 905	951 905	986 905

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 831 905 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forskning och teknikutveckling* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 951 905 000 kronor respektive 986 905 000 kronor.

3.6.5 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Tabell 3.20 Anslagsutveckling 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Tusental kronor

2020	Utfall	10 210	Anslagssparande	1 311
2021	Anslag	11 361 ¹	Utgiftsprognos	11 597
2022	Förslag	11 463		
2023	Beräknat	11 598 ²		
2024	Beräknat	11 717 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 463 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 463 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som bedriver sådan verksamhet, samt för att verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.21 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	11 361	11 361	11 361
Pris- och löneomräkning ²	102	237	356
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 463	11 598	11 717

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 11 463 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 11 598 000 kronor respektive 11 717 000 kronor.

3.6.6 1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

Tusental kronor

2020	Utfall	209 582	Anslagssparande	3 986
2021	Anslag	295 568 ¹	Utgiftsprognos	291 038
2022	Förslag	333 842		
2023	Beräknat	349 568 ²		
2024	Beräknat	352 111 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 345 710 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 344 730 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Totalförsvarets plikt- och prövningsverks förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för ersättningar för kost, resor och logi till totalförsvarspliktiga.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.23 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	295 568	295 568	295 568
Pris- och löneomräkning ²	2 274	5 598	8 651
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	36 000	48 402	47 892
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	333 842	349 568	352 111

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 333 842 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Totalförsvarets plikt- och prövningsverk* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 349 568 000 kronor respektive 352 111 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.24 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2020	105 032	111 775	-6 743	769
(varav tjänsteexport)	0	0	0	0
Prognos 2021	115 200	115 200	0	212
(varav tjänsteexport)	0	0	0	0
Budget 2022	115 200	115 200	0	212
(varav tjänsteexport)	0	0	0	0

3.6.7 1:7 Officersutbildning m.m.

Tabell 3.25 Anslagsutveckling 1:7 Officersutbildning m.m.

Tusental kronor

2020	Utfall	225 014	Anslagssparande	2 779
2021	Anslag	250 806 ¹	Utgiftsprognos	248 657
2022	Förslag	262 289		
2023	Beräknat	271 374 ²		
2024	Beräknat	274 162 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 268 220 tkr i 2022 års prishnivå.

³ Motsvarar 268 219 tkr i 2022 års prishnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet och annan grundläggande officersutbildning vid Förvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget

får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PPF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.26 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:7 Officersutbildning m.m.

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	250 806	250 806	250 806
Pris- och löneomräkning ²	2 483	5 462	8 095
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	9 000	15 106	15 261
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	262 289	271 374	274 162

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 262 289 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Officersutbildning m.m.* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 271 374 000 kronor respektive 274 162 000 kronor.

3.6.8 1:8 Försvarets radioanstalt

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:8 Försvarets radioanstalt

Tusental kronor

2020	Utfall	1 217 368	Anslagssparande	90 842
2021	Anslag	1 417 711 ¹	Utgiftsprognos	1 393 800
2022	Förslag	1 551 762		
2023	Beräknat	1 646 009 ²		
2024	Beräknat	1 801 648 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 620 726 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 754 112 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Försvarets radioanstalts förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.28 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:8 Försvarets radioanstalt

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 417 711	1 417 711	1 417 711
Pris- och löneomräkning ²	12 051	34 355	50 798
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	122 000	193 943	333 139
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 551 762	1 646 009	1 801 648

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Anslagsändamålet för Försvarets radioanstalt ändras för att följa gängse principer för myndigheters förvaltningsanslag. Någon ändring i sak är inte avsedd, utan anslaget ska användas för utgifter för de uppgifter som ingår i myndighetens verksamhet, dvs. myndighetens förvaltningsutgifter. Myndighetens uppgifter anges i myndighetens instruktion.

Regeringen föreslår att 1 551 762 000 kronor anvisas under anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 646 009 000 kronor respektive 1 801 648 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.29 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	3 183	3 191	-8	3
(varav tjänsteexport)	-	-	-	
Prognos 2021	3 000	3 000	0	3
(varav tjänsteexport)	-	-	-	
Budget 2022	3 000	3 000	0	3
(varav tjänsteexport)	-	-	-	

3.6.9 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tabell 3.30 Anslagsutveckling 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tusental kronor

2020	Utfall	222 158	Anslagssparande	14 560
2021	Anslag	237 373 ¹	Utgiftsprognos	239 624
2022	Förslag	241 697		
2023	Beräknat	244 243 ²		
2024	Beräknat	246 672 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 241 698 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 241 697 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning avseende skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.31 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	237 373	237 373	237 373
Pris- och löneomräkning ²	2 324	4 849	7 258
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	2 000	2 021	2 041
varav BP22 ³	2 000	2 000	2 000
– Kartläggning av våldsbejakande extremism och rasism i digitala miljöer	2 000	2 000	2 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	241 697	244 243	246 672

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I syfte att stärka forskningen kring våldsbejakande extremism och rasism i digitala miljöer ökas anslaget med 2 miljoner kronor från och med 2022.

Regeringen föreslår att 241 697 000 kronor anvisas under anslaget 1:9 *Totalförsvarets forskningsinstitut* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 244 243 000 kronor respektive 246 672 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.32 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2020	1 021 839	997 761	24 078	98 995
(varav tjänsteexport)	20 211	27 311	-7 100	483
Prognos 2021	1 046 000	1 061 000	-15 000	83 512
(varav tjänsteexport)	20 000	20 000	0	483
Budget 2022	1 126 327	1 146 327	-20 000	44 995
(varav tjänsteexport)	30 000	30 000	0	483

3.6.10 1:10 Nämnder m.m.

Tabell 3.33 Anslagsutveckling 1:10 Nämnder m.m.

Tusental kronor

2020	Utfall	6 221	Anslagssparande	80
2021	Anslag	6 536 ¹	Utgiftsprognos	6 480
2022	Förslag	6 986		
2023	Beräknat	6 986		
2024	Beräknat	6 986		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.34 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:10 Nämnder m.m.

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	6 536	6 536	6 536
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	450	450	450
<i>varav BP22</i>	450	450	450
– <i>Nya ersättningsnivåer</i>	50	50	50
– <i>Folk och försvar</i>	400	400	400
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	6 986	6 986	6 986

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 450 000 kronor fr.o.m. 2022 för att möjliggöra en ökning av verksamhetsbidraget till Centralförbundet Folk och Försvar med 400 000 kronor samt för att täcka ökade kostnader för de nämnder som finansieras från anslaget. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 6 986 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 Nämnder m.m. för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 6 986 000 kronor respektive 6 986 000 kronor.

3.6.11 1:11 Försvarets materielverk

Tabell 3.35 Anslagsutveckling 1:11 Försvarets materielverk

Tusental kronor

2020	Utfall	1 701 294	Anslagssparande	122 859
2021	Anslag	1 957 997 ¹	Utgiftsprognos	1 978 507
2022	Förslag	2 104 280		
2023	Beräknat	2 247 671 ²		
2024	Beräknat	2 224 321 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 2 219 893 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 2 174 012 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Försvarets materielverks förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för myndighetens samhällsinvesteringar. Anslaget får även användas till utgifter för Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.36 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:11 Försvarets materielverk

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 957 997	1 957 997	1 957 997
Pris- och löneomräkning ²	38 183	63 161	84 376
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	108 100	226 513	181 948
varav BP22 ³	26 000	70 000	26 000
– Omfördelning anslag	26 000	70 000	26 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 104 280	2 247 671	2 224 321

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I syfte att stärka det militära försvaret och öka den operativa förmågan omfördelas medel mellan anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* och 1:11 *Försvarets materielverk* i enlighet med myndigheternas förslag. Anslaget 1:11 *Försvarets materielverk* ökas därför med 26 miljoner kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget öka med 70 miljoner kronor respektive 26 miljoner kronor.

Försvarets materielverk har sedan 2019 en ändrad finansiell styrmodell (prop. 2018/19:1, bet. 2018/19:FöU1, rskr. 2018/19:89). Den ändrade modellen innebär att anslagsbelastningen sker när utgiften för staten inträffar i stället för när fakturering sker utifrån milstolpar mellan Försvarmakten och Försvarets materielverk. Ändringen gällde för objekt i investeringsplanen där avtal tecknats efter 31 december 2018. För att underlätta den materiella tillväxten avser regeringen att ge Försvarets materielverk möjlighet att även hantera materielobjekt där avtal tecknats före den 31 december 2018 enligt den modell som infördes 2019.

Regeringen föreslår att 2 104 280 000 kronor anvisas under anslaget 1:11 *Försvarets materielverk* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 2 247 671 000 kronor respektive 2 224 321 000 kronor.

Rörelsekapital

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2022 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 50 500 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Försvarets materielverk behöver tillgång till rörelsekapital för att finansiera utestående förskott till industrin och för hantering av avtal inom försvarsexportområdet. Försvarets materielverk behöver även tillgång till rörelsekapital för att hantera övergången till en ändrad finansiell styrmodell inom materieförsörjningen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet**Tabell 3.37 Uppdragsverksamhet**

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	5 673 406	5 651 877	21 529	291 572
(varav tjänsteexport)	55 225	25 343	29 882	77 780
Prognos 2021	6 602 400	6 602 400	0	291 572
(varav tjänsteexport)	60 000	60 000	0	77 780
Budget 2022	6 602 400	6 602 400	0	291 572
(varav tjänsteexport)	60 000	60 000	0	77 780

3.6.12 1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen**Tabell 3.38 Anslagsutveckling 1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen**

Tusental kronor

2020	Utfall	10 568	Anslagssparande	298
2021	Anslag	10 770 ¹	Utgiftsprognos	10 973
2022	Förslag	10 874		
2023	Beräknat	9 954 ²		
2024	Beräknat	10 055 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.² Motsvarar 9 846 tkr i 2022 års prisnivå.³ Motsvarar 9 847 tkr i 2022 års prisnivå.**Ändamål**

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 3.39 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	10 770	10 770	10 770
Pris- och löneomräkning ²	104	223	334
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer		-1 039	-1 049
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	10 874	9 954	10 055

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

Regeringen föreslår att 10 874 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Försvarsunderrättelsesdomstolen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 9 954 000 kronor respektive 10 055 000 kronor.

3.6.13 Övriga förslag

Bemyndigande att disponera pjäser av artillerisystem Archer för försäljning

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2022 besluta om att överlåta försvarsmateriel i form av ännu inte förbandssatta artilleripjäser av system Archer för att möjliggöra en vidareförsäljning till USA samt att Försvarsmakten får disponera försäljningsintäkter eller motsvarande för pjäserna.

Skälen för regeringens förslag: Försvarets materielverk har framställt om regeringens bemyndigande att disponera upp till 24 pjäser av artillerisystem Archer. De pjäser som avses är övertagna norska pjäser placerade i Försvarsmaktens materielreserv (se även tabell 3.5). Syftet är att överlåta ett antal pjäser till leverantören BAE Systems Bofors AB för att möjliggöra en försäljning av artillerisystemet till USA. I sitt yttrande till framställningen samtycker Försvarsmakten till åtgärden under förutsättning att motsvarande antal pjäser kan levereras till Försvarsmakten i tid och med minst samma förmåga utan ytterligare kostnader. Leveranser av pjäser till Försvarsmakten kan ske senast i den takt som motsvarar förbandsproduktionen i övrigt till och med 2030. Enligt budgetlagen (2011:203) får regeringen besluta att överlåta viss lös egendom om den inte längre behövs för statens verksamhet eller blivit obrukbar eller om den inte anskaffats med statens medel (8 kap. 6 §). Archerpjäserna motsvarar inte dessa kriterier. Regeringen behöver därför riksdagens bemyndigande. Regeringen bedömer att en försäljning av Archersystemet till USA skulle innebära försvarsnytta i form av kostnadsdelning för vidmakthållande av systemet, bredare bas för försörjningstrygghet avseende reservdelar och utbytesenheter, kostnadsdelning vid anskaffning av kvalificerad ammunition samt möjlighet till taktisk utveckling och träning genom samverkan på förbandsnivå. Regeringen bedömer vidare att Försvarsmakten kan undvara artilleripjäserna fram till dess ny materiel behöver tillföras artilleriförbanden i den utökade krigsorganisationen.

4 Samhällets krisberedskap

4.1 Mål

Mål för samhällets krisberedskap omfattar områdena skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Målen framgår av avsnitt 2.3.3.

4.2 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Sveriges förmåga att förebygga, hantera och lära från olyckor och kriser, liksom att upprätthålla ett civilt försvar, bygger på den samlade förmågan hos alla aktörer i samhället. Bedömningen av vilka resultat som har uppnåtts i förhållande till målen baseras på de aktiviteter och prestationer som har utförts inom främst utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, men även inom andra utgiftsområden. Även privata verksamheter och andra faktorer i omvärlden påverkar utvecklingen av samhällets krisberedskap. De åtgärder som vidtas inom det civila försvaret bidrar till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar för samhället i fredstid. Förmågan att hantera allvarliga olyckor och kriser i samhället i fredstid skapar också en grundläggande förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig.

4.2.1 Bedömningsgrunder

Redovisningen av resultaten inom samhällets krisberedskap utgår från följande bedömningsgrunder:

- samhällets förmåga att förebygga olyckor och kriser samt vidta förberedande åtgärder mot krig
- samhällets förmåga att hantera olyckor, kriser och krig.

4.2.2 Resultatindikatorer

För att beskriva utvecklingen av samhällets krisberedskap används när så är möjligt resultatindikatorer, vilka följs över tid.

Antal omkomna i bränder

Ett målinriktat och samordnat brandförebyggande arbete bör på sikt leda till ett minskat antal personer som omkommer eller skadas allvarligt vid bränder.

Antal utbildade brandmän

Utbildning av hel- och deltidsbrandmän samt brandbefäl är en avgörande förutsättning för förmågan inom området skydd mot olyckor och syftar till att säkerställa en likvärdig och grundläggande kompetens inom den kommunala räddningstjänsten i hela landet.

Medelsvarstid på 112-samtal

Tidsfaktorn vid alarmering är av avgörande betydelse för att nödställda personer snabbt och effektivt ska kunna få den hjälp som de behöver av samhällets hjälporgan.

Genomförda övningar

En av de främsta åtgärderna för att stå väl rustad vid kriser och ytterst krig är att berörda organisationer har genomfört övningar inför möjliga händelser. Därmed är det av intresse att bl.a. studera antalet genomförda övningar av krishanteringsorganisationen respektive ledningen vid myndigheter och regioner.

Antal Rakelabonnemang

Rakelsystemet stödjer en skyddad och driftsäker kommunikation mellan samhällsviktiga organisationer vid en kris. Fler Rakelabonnemang är en indikator på att aktörernas möjlighet att kommunicera skyddat och driftsäkert har stärkts, vilket bidrar till en effektivare hantering av en uppkommen kris.

Inrapporterade it-incidenter

Statliga myndigheters rapportering av allvarliga it-incidenter ger information om hoten mot samhällets informations- och cybersäkerhet och underlag för att stärka förmågan att förebygga, upptäcka och hantera it-incidenter.

4.2.3 Underlag till grund för resultatredovisningen

Sammantaget ger bedömningsgrunder och resultatindikatorer en viss information om samhällets krisberedskap, men resultaten påverkas även av andra faktorer såsom demografiska förändringar, teknisk utveckling, det säkerhetspolitiska läget, ändringar i befolkningens levnadsvanor och hälsoutveckling samt ett förändrat klimat.

Underlag som ligger till grund för resultatredovisningen är bl.a. årsredovisningar och andra rapporter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Kustbevakningen, Statens haverikommission och SOS Alarm Sverige AB.

Övriga underlag är bl.a. utredningar och uppföljningar av inträffade händelser, risk- och sårbarhetsanalyser, Riksrevisionens rapporter samt länsstyrelsernas årsredovisningar.

4.3 Resultatredovisning

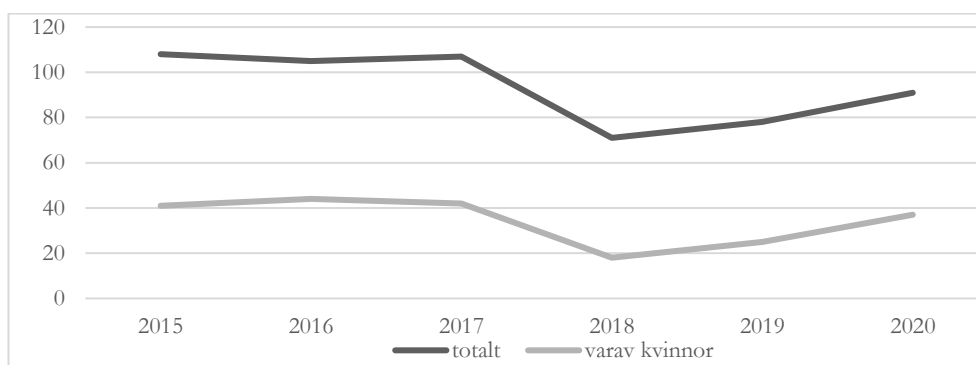
4.3.1 Skydd mot olyckor

Det brandförebyggande arbetet utvecklas

MSB arbetar tillsammans med statliga myndigheter, kommuner och andra organisationer för att uppnå visionen i MSB:s nationella strategi – Ingen ska omkomma eller allvarligt skadas till följd av brand i Sverige. Inom ramen för strategin har MSB exempelvis tillsammans med Socialstyrelsen tagit fram en vägledning för hur brandskyddet kan stärkas i bostäder hos särskilt riskutsatta individer.

En viktig faktor för att minska antalet omkomna och allvarligt skadade till följd av bränder är att påverka enskilda människors beteende och beredskap. MSB har därför bl.a. genomfört kampanjen Aktiv mot brand i samarbete med 200 organisationer. Fokus för kampanjen var det grundbrandskydd som enskilda bör ha hemma.

Under 2020 omkom 91 personer i brand, varav 37 kvinnor, 50 män och 4 okända. Det är en ökning jämfört med 2018 och 2019, men lägre än antalet 2015 (se diagram 4.1).

Diagram 4.1 Antal omkomna i bränder 2015–2020

Källa: MSB:s årsredovisning 2020.

Ökad samverkan på räddningstjänstområdet

Kommunala räddningstjänster genomförde ca 95 800 räddningsinsatser 2020 medan statliga räddningstjänster genomförde ca 2 000 insatser.

I flera kommuner har räddningstjänsterna genom bl.a. utvecklad inbördes samverkan ytterligare stärkt sin förmåga att övergripande leda och snabbt kunna kraftsamla vid komplexa eller omfattande räddningsinsatser, t.ex. vid stora skogsbränder.

MSB har vidtagit åtgärder för att stödja kommunala och statliga räddningstjänster. Möten har anordnats genom olika räddningstjänstforum för att stärka samverkan mellan ansvariga aktörer. Särskilt stöd har lämnats till kommunala räddningstjänster avseende t.ex. skyddsutrustning med anledning av pandemin. MSB har också utarbetat vägledningar inom räddningstjänstområdet, t.ex. för räddningsinsatser vid bränder i eldrivna fordon och för användning av drönare i kommunal räddningstjänst.

MSB har tillsammans med kommunala räddningstjänster arbetat med att utforma ett enhetligt system för ledning av räddningstjänsten och nya föreskrifter inom området. MSB har också förstärkt sin förmåga att i samverkan med kommunala räddningstjänster prioritera och fördela tillgängliga förstärkningsresurser och sitt stöd till kommunala räddningstjänster, t.ex. med materiel för att hantera skogsbränder och översvämningar samt flygplan och helikoptrar för brandsläckning.

Utvecklade utbildningar i skydd mot olyckor

MSB ska anordna utbildningar i skydd mot olyckor. De mest omfattande utbildningarna är grund- och vidareutbildningar för hel- och deltidsbrandmän samt räddningsledare. Utbildning av deltidsbrandmän ges både centralt och regionalt för att tillmötesgå kommunernas behov.

Under 2020 har utbildningarna i möjligaste omfattning genomförts på distans med anledning av pandemin samtidigt som smittskyddsåtgärder har vidtagits vid praktiska utbildningsmoment. Av tabell 4.1 framgår antal nya utbildningsplatser som tillhandahållits av MSB. Under året examinerades 204 elever med tvåårig utbildning till heltidsbrandman, 415 som genomgått sex veckors utbildning som deltidsbrandman och 342 som genomgått utbildning som räddningsledare. Kostnaden för utbildningsverksamheten var ca 279 miljoner kronor under 2020, vilket var ca 20 procent av myndighetens totala anslag. På grund av pandemin har enligt MSB färre utbildningsplatser för deltidsbrandmän nyttjats jämfört med tidigare år.

Tabell 4.1 Antal tillhandahållna utbildningsplatser

	2017	2018	2019	2020
Heltidsbrandmän	224	224	252	252
Deltidsbrandmän ¹	552	464	768	704
Räddningsledare	371	395	395	395 ²

¹ Grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap.

² Varav 35 för brandingenjörer.

Källa: MSB:s årsredovisningar 2017–2020.

Hanteringen av farliga ämnen förbättras

Antalet illegala sprängningar har ökat kraftigt under de senaste åren. Regeringen har under 2020 gett MSB i uppdrag att inrätta och ansvara för ett nationellt forum för sprängämnessäkerhet. I forumet ingår bl.a. Forsvarsmakten, Säkerhetspolisen och Transportstyrelsen. Forumet ska även föra dialog med samt inhämta synpunkter från berörda branschorganisationer.

En utvecklad tillsynsverksamhet

MSB har utfört tillsyn av länsstyrelserna i Västernorrland, Norrbotten, Jämtland, Västerbotten, Stockholm och Gotland avseende deras planer vid övertagande av kommunal räddningstjänst. MSB bedömer att det finns behov av fortsatt utveckling och ökad samverkan mellan länsstyrelserna och kommunala räddningstjänster. MSB har även följt upp samtliga beslut om eldningsförbud som fattats 2019 och bedömer att enhetligheten i sådana beslut har förbättrats hos kommuner och länsstyrelser.

MSB har påbörjat planeringen för att från och med 2021 i stället för länsstyrelserna utföra tillsynen av kommunal förebyggande verksamhet och räddningstjänst.

Fortsatt förebyggande arbete mot naturolyckor

MSB stödjer kommuner och andra aktörer i arbetet med att förebygga naturolyckor. Klimatförändringarna gör att riskbilden för naturolyckor ökar. Det handlar bland annat om ökad risk för ras, skred och översvämningar, men även ökad risk för torka och bränder. MSB har gjort stabilitets- och översvämningsskarteringar och i samverkan med SMHI vidareutvecklat systemet för brandriskprognoser.

För att möjliggöra förebyggande åtgärder mot naturolyckor i riskområden har regeringen avsatt bidragsmedel som MSB fördelat till utsatta kommuner. Åtgärder mot naturolyckor som kan få stora konsekvenser och som berör flera kommuner har prioriterats. Det kan handla om områden där marken har för låg stabilitet och behöver förstärkas eller områden som behöver skydd mot översvämning. MSB har även fördelat medel till länsstyrelserna för arbetet enligt översvämningförordningen och för skogsbrandsbevakning med flyg för att tidigt kunna upptäcka skogsbränder.

Ökat antal samtal till SOS Alarm

Regeringen tecknade 2020 ett nytt alarmeringsavtal med SOS Alarm Sverige AB med huvudsakligt syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar 112-verksamhet.

Antalet samtal till bland annat 112 var rekordstort under 2020. SOS Alarm besvarade 3,4 miljoner 112-samtal, varav 66 procent föranledde insatser från samhällets hjälporgan. Medelsvarstiden var 9,2 sekunder vilket är en viss försämring från 2019 då den var 8,6 sekunder (se diagram 4.2). Många komplicerade vårdsamtal drev upp samtalstiderna. Under sommaren 2021 ökade svarstiderna kraftigt till följd av oväntat stort antal samtal till 112.

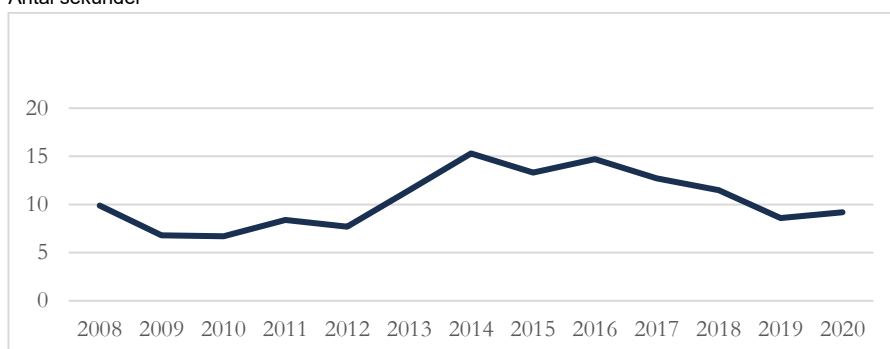
Antalet samtal till krisinformationsnumret 113 13 ökade kraftigt under 2020 till följd av covid-19-pandemin. En förstärkning av funktionen gjordes i vårändringsbudgeten för 2020 för att kunna besvara fler samtal och ge information av mer generell karaktär.

112-appen som lanserades 2019 har genererat stort intresse från allmänheten med över 2 miljoner nedladdningar. Även myndigheter kan använda appen för viktig information till allmänheten (VMA). Appen kan användas för kartstöd och positionering av nödställda och har utvecklats för att bättre kunna användas av synskadade. SOS Alarm använder också teknik för positionering (Advanced Mobile Location) av hjälpsökande som har mobiltelefon, vilket möjliggör effektivare hjälpinsatser, vid t.ex. trafikolyckor, hjärtinfarkter, olycksfall eller bränder i naturen.

Regeringen tillsatte i februari 2021 en utredning som ska föreslå en mer sammanhållen reglering av VMA-systemet.

Diagram 4.2 SOS Alarms medelsvarstider på 112-samtal

Antal sekunder

Källa: SOS Alarms verksamhetsrapport 2020.

Ökad samverkan inom räddningstjänst till sjöss och sjöövervakning

Under 2020 genomförde Kustbevakningen 54 miljöräddningsoperationer, jämfört med 57 operationer under 2019. Samtliga insatser gällde oljeutsläpp eller risk för oljeutsläpp. Vidare har knappt 47 900 kontroller till sjöss genomförts inom områdena fiske, farligt gods, tull, sjötrafik och gräns, jämfört med 75 900 under 2019. Minskningen beror på pandemin. Därutöver har myndigheten under året deltagit i 298 sjöräddningsinsatser, vilket var på samma nivå som under de senaste fem åren.

Under 2020 har Kustbevakningen liksom 2019 trots vidtagna åtgärder inte fullt ut kunnat upprätthålla sin beslutade beredskap för miljöräddningstjänst, vilket enligt myndigheten berodde på ett fortsatt ansträngt personalläge. Detta har bland annat påverkat förmågan till omfattande och långvariga insatser negativt. Några sådana insatser behövde dock inte genomföras under året.

Kustbevakningen har fördjupat sin samverkan med andra ansvariga myndigheter rörande sjöövervakning inom bl.a. brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss. Kustbevakningen har, med stöd av de nya befogenheterna när det gäller brottsbekämpning och ordningshållning till sjöss, ökat antalet självständigt genomförda brottsutredningar vilket har resulterat i kortare handläggningstider och att färre ärenden har behövt överlämnas till Polismyndigheten.

Kustbevakningen har medverkat inom ramen för den europeiska gräns- och bevakningsbyråns (Frontex) verksamhet. Bland annat har myndigheten deltagit med flyg och fartyg i två maritima insatser i Medelhavet. Syftet var att möjliggöra trygg gränstrafik och upptäcka brottslighet till sjöss. Kustbevakningen har även påbörjat

planeringen för ett utökat uppdrag enligt EU:s förordning om en ny europeisk gräns- och kustbevakning.

Flera åtgärder har vidtagits för att stärka och utveckla Kustbevakningens förmåga inom det civila och militära försvaret. Myndigheten har bl.a. stärkt sin samverkan med Försvarsmakten och påbörjat arbetet med att fastställa hur den gemensamma förmågan ska utformas och övas när resurser ur Kustbevakningen ska användas inom Försvarsmakten i händelse av höjd beredskap och i yttersta fall krig. Kustbevakningen har också stärkt samverkan med berörda aktörer inom civilt försvar.

Fortsatt effektiva olycksundersökningar

Statens haverikommission har under 2020 inlett och avslutat ett flertal utredningar som kan leda till säkerhetshöjande åtgärder hos flera berörda aktörer. Totalt har 19 slutrapporter lämnats under 2020. Det är en minskning jämfört med föregående år då antalet var 26. Myndigheten lämnade under året 43 säkerhetsrekommendationer i 12 slutrapporter.

Myndigheten ska slutföra sina undersökningar så snart det går och om möjligt inom tolv månader. Orsakerna till de olyckor och tillbud som utreds ska så långt som möjligt klarläggas och i förekommande fall ge underlag för säkerhetsförbättrande åtgärder samt förbättringar av samhällets räddningsinsatser. Under 2020 har 89 procent av undersökningarna slutförts inom tolv månader. Det kan jämföras med året innan då 96 procent slutfördes inom tolv månader. Två rapporter har överstigit tolv månaders utredningstid vilket kan förklaras med komplexiteten i utredningsarbetet.

4.3.2 Krisberedskap och civilt försvar

Hanteringen av covid-19-pandemin

MSB har på uppdrag av regeringen säkerställt att myndigheternas information till allmänheten är samordnad och tydlig samt att det finns effektiva kanaler för att föra ut informationen. Uppdraget redovisades i december 2020 och erfarenheterna ligger till grund för det fortsatta aktörsgemensamma arbetet med pandemikommunikation. Enligt de undersökningar som Kantar Sifo gör på uppdrag av MSB har mer än 90 procent av befolkningen fått information om pandemin genom annonsering i riks- och lokalpress, tv, radio och sociala medier. Mer än 80 procent säger sig lita på informationen.

MSB stödjer också hanteringen av covid-19-pandemin inom ramen för sitt ordinarie uppdrag genom bland annat regelbundna samverkanskonferenser, kommunikations-samordning, fortlöpande framtagning av samlade nationella lägesbilder och resurssamordning.

I juli 2020 fick MSB och berörda myndigheter i uppdrag av regeringen att ta fram en plan för insatser som kunde bli aktuella i olika skeden av en eventuell andra utbrottsvåg av pandemin inför hösten. I november 2020 fick MSB, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och länsstyrelserna i uppdrag att på liknande sätt löpande ta fram förslag på insatser. MSB ska även ta fram scenarier för samhällskonsekvenser under 2021 för att underlätta aktörernas egen kontinuitetsplanering. MSB publicerade den första rapporten om samhällskonsekvenser i mars 2021.

Vidare fick MSB i september 2020 i uppdrag att genomföra en behovsanalys avseende anskaffning och fördelning av personlig skyddsutrustning till myndigheter som är verksamma inom samhällsviktig verksamhet, exklusive hälso- och sjukvård samt omsorg. Uppdraget redovisades i oktober och visade att det vid den tidpunkten inte

fanns något kritiskt behov av stöd med anskaffning av personlig skyddsutrustning, men eftersom marknaden var fortsatt osäker gav MSB förslag på åtgärder för att säkerställa att en sådan brist inte uppstår.

I november 2020 fick MSB, tillsammans med Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna, i uppdrag att utarbeta och genomföra förstärkta kommunikationsinsatser till allmänheten och ta fram en gemensam kommunikationsstrategi för att ytterligare öka efterlevnaden av råd och rekommendationer för att minska smittspridningen. Kommunikationsstrategin redovisades i december 2020. Arbetet med kommunikationsinsatserna redovisas löpande muntligt till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

I december 2020 fick Folkhälsomyndigheten, MSB, Läkemedelsverket och Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra samordnade nationella informationsinsatser om vaccination mot covid-19. Myndigheterna ska bland annat tillse att all information om vaccination mot covid-19 finns samlad, är lättillgänglig och uppdateras kontinuerligt samt löpande följa och vid behov hantera felaktig information, desinformation och ryktesspridning om vaccination mot covid-19. MSB tar varje vecka fram en lägesbild.

I december 2020 uppdrog regeringen till MSB och Folkhälsomyndigheten att ta fram och samordna ett massutskick via sms i anslutning till att nya nationella riktlinjer för att minska smittspridningen började gälla. Drygt 13 miljoner sms skickades ut till merparten av svenska mobilabonnenter, vilket resulterade i ca 3,5 miljoner besök på krisinformation.se samma dag. Det kan jämföras med 54 000 besök en vecka tidigare. Även myndigheternas webbplatser fick ett stort antal ökade besök.

Övningar stärker beredskapen

För 2020 har majoriteten av myndigheterna som har ett bevakningsansvar enligt förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap redovisat uppgifter om utbildnings- och övningsplaner, genomförda övningar av myndighetsledning och krishanteringsorganisation. Redovisade risk- och sårbarhetsanalyser visar att

- 27 (19) av 38 myndigheter har en utbildnings- och övningsplan som efterföljs,
- 35 (23) av 38 myndigheter har övat sin krisledningsnämnd,
- 33 (25) av 38 myndigheter har övat sin krishanteringsorganisation.

Siffror inom parentes avser 2018. Flera av de bevakningsansvariga myndigheterna har angett att de under 2020 inte efterföljt någon utbildnings- och övningsplan. Det kan delvis förklaras av att pandemin har medfört att planerade aktiviteter inte har kunnat genomföras. Utvecklingen sedan senaste rapporteringstillfället 2018 är emellertid positiv med ett ökande antal planer. Andelen myndigheter som angett att de har övat sin myndighetsledning och krisorganisation under det gångna året är fortsatt hög. Ett stort antal myndighetsledningar har bl.a. övats inom Totalförsvarsövning 2020. Av länsstyrelsernas årliga rapportering framgår att utbildning och övning är det område som kommunerna prioriterat ned mest inom krisberedskapen under pandemin.

På grund av pandemin har vissa moment av Totalförsvarsövning 2020 fått planeras om eller ställas in. Delar av genomförandet av övningen har ersatts av hantering i skarpt läge. Internationella övningar som genomförts med svenskt deltagande är bl.a. övningarna Cyber Storm och NATO Cyber Coalition.

Insatser genom särskilda krisberedskapsmedel

MSB har fördelat 1 276 miljoner kronor från anslaget 2:4 *Krisberedskap*, varav 400 miljoner kronor till 43 myndigheter och länsstyrelser för olika utvecklingsprojekt.

Antalet ansökningar från myndigheter att bedriva utvecklingsprojekt främst för att stärka arbetet inom civilt försvar har ökat. Genomförandet av flera utvecklingsprojekt har påverkats av covid-19-pandemin och har skjutits fram i tid alternativt genomförs med justerad ambitionsnivå. Även övriga verksamheter som finansieras med anslaget har påverkats av pandemin såsom nationella förstärkningsresurser och ledningsplatser. Det medför att anslaget inte har kunnat nyttjas fullt under 2020.

Myndigheternas utvecklingsprojekt avser i ökad utsträckning konkreta beredskapsåtgärder och civilt försvar. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt har bl.a. drivit ett projekt för att öka kunskapen och stärka beredskapen hos olika aktörer inom livsmedelskedjan.

Medel om ca 530 miljoner kronor har finansierat kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Frivilliga försvarsorganisationer har tilldelats 57 miljoner kronor för bl.a. utbildningsinsatser och verksamhetsutveckling.

MSB har använt 115 miljoner kronor för att beställa och kvalitetssäkra forskning om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Tematiska forskningsutlysningar har genomförts inom områdena automatiserad och autonom cybersäkerhet samt det öppna samhället. Inom civilt försvar finansieras forskningsprojekt om bland annat gräzonsproblematik, försvarsvilja och försörjningsförmåga.

Utvecklingen av det civila försvaret

I december 2020 fattade regeringen beslut om inriktning för en sammanhängande planering för totalförsvaret. Regeringen har vidare beslutat om anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021–2025.

Regeringen har uppdragit åt de bevakningsansvariga myndigheterna att årligen redovisa genomförda och planerade beredskapsåtgärder samt en bedömning av förmågan att bidra till målet för det civila försvaret. Regeringen har vidare uppdragit åt MSB att årligen göra en samlad bedömning av förmågan inom det civila försvaret.

Utredningen Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar (dir. 2018:79) fortsatte under 2020. I mars 2021 redovisade utredningen sitt betänkande Struktur för ökad motståndskraft (SOU 2021:25). Utredningen föreslår bl.a. inrättandet av nya beredskapssektorer och beredskapsområden, en indelning av landet i större geografiska områden för civil ledning och samordning samt ett övergripande ansvar för MSB för planeringen av civilt försvar.

Statliga myndigheter, kommuner och regioner har under året bland annat krigsplacerat personal, planerat för att kunna stödja Försvarsmakten vid höjd beredskap, arbetat med en förstärkt aktörsgemensam samverkan för säker och robust kommunikation samt planerat för att kunna verka från alternativa och skyddade ledningsplatser.

MSB har tillsammans med Försvarsmakten arbetat vidare utifrån modellen för en sammanhängande planering av det civila försvaret. Under året har MSB lanserat flera stödverktyg för att utveckla krisberedskap och civilt försvar. Det handlar bland annat om stöd till aktörer för planering av större personalbortfall, ett anpassat metodstöd för kontinuitetshantering med anledning av pandemihanteringen och stöd i arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. MSB har även arbetat med frivilliga försvars-

organisationer för att stötta deras arbete med civilt försvar. Ett planeringsverktyg och en vägledning för samverkan med frivilliga har utarbetats.

Många aktörer har lyft fram att pandemin haft en negativ inverkan på delar av verksamheten, t.ex. har omprioriteringar tvingats fram och övningar skjutits upp.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen bör säkerställa att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet (bet. 2017/18:FöU7 punkt 8, rskr. 2017/18:219). I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2019 och 2020 avsattes medel särskilt för civilt försvar på länsstyrelsernas förvaltningsanslag. Uppnådda resultat redovisas i årsredovisningarna för 2019 och 2020.

Länsstyrelserna har även enligt planeringsanvisningarna för det civila försvaret för försvarsbeslutet 2016–2020 årligen redovisat vidtagna åtgärder och uppnådda resultat avseende planeringen för civilt försvar. Avsatta medel på länsstyrelsernas förvaltningsanslag för myndigheternas arbete med civilt försvar och krisberedskap har gått till avsedd verksamhet. Därmed anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Psykologiskt försvar och informationspåverkan

I maj 2020 redovisade Psykförsvarsutredningen sitt förslag om en ny myndighet som ska ha det övergripande ansvaret för att utveckla och samordna det psykologiska försvaret (SOU 2020:29). Mot bakgrund av betänkandet och remissutfallet beslutade regeringen i mars 2021 att uppdra åt en särskild utredare att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten för psykologiskt försvar (dir. 2021:20).

Myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 januari 2022.

Under 2020 har MSB:s verksamhet gällande informationspåverkan huvudsakligen fokuserat på pandemin. MSB har följt och analyserat informationspåverkan kopplad till hanteringen av pandemin samt delat lägesbilder med Regeringskansliet, vissa utlandsmyndigheter och berörda nationella myndigheter. MSB har även erbjudit stöd i form av information, rådgivning och utbildning till nationella och regionala aktörer.

Utvecklat samarbete inom Norden, EU och Nato

Hagasamarbetet är ett politiskt initierat nordiskt samarbete om beredskapsfrågor. Fokus under det danska ordförandeskapet 2020 har legat på civil-militär samverkan och på cyberhot. Inom ramen för Hagasamarbetet finns det en tradition av stöd och samarbete och under pandemin har bl.a. löpande digitala möten genomförts och lägesbilder delats mellan nordiska myndigheter.

Förslaget till revidering av EU:s civilskyddsmekanism är färdigförhandlat och den reviderade civilskyddslagstiftningen trädde i kraft under maj 2021. De ändringar som ryms i det nya förslaget har bland annat till syfte att säkerställa att mekanismen snabbt kan anskaffa lämpliga rescEU-resurser, att förse kommissionen med den logistiska kapaciteten att tillhandahålla lufttrafiktjänster för att säkerställa snabba transporter för tillhandahållande av bistånd och att utforma ett mer flexibelt system för att hantera storskaliga nödsituationer.

Sedan 2020 har Sverige genom MSB bidragit till rescEU med två skopande flygplan och sedan 2019 med sex helikoptrar för skogsbränder. Sverige fick i augusti 2020 även uppdraget av EU att hysa ett beredskapslager för sjukvårdsmateriel inom ramen för rescEU (åtgärd med anledning av pågående pandemi). Uppdraget genomförs av MSB i samverkan med Socialstyrelsen och Försvarets materielverk.

Inom ramen för partnerskapet med Nato har bevakningsansvariga myndigheter deltagit vid de planeringsgruppsmöten som har genomförts kopplat till Natos civila kommitté i arbetet med de civila förmågorna för stärkt motståndskraft och beredskap.

Sverige har bidragit med underlag till Natos civila bedömanden av pandemins påverkan utifrån Natos sju grundläggande förmågor (Baseline Requirements), samt utfört en självutvärdering utifrån kriterierna för nämnda grundläggande förmågor.

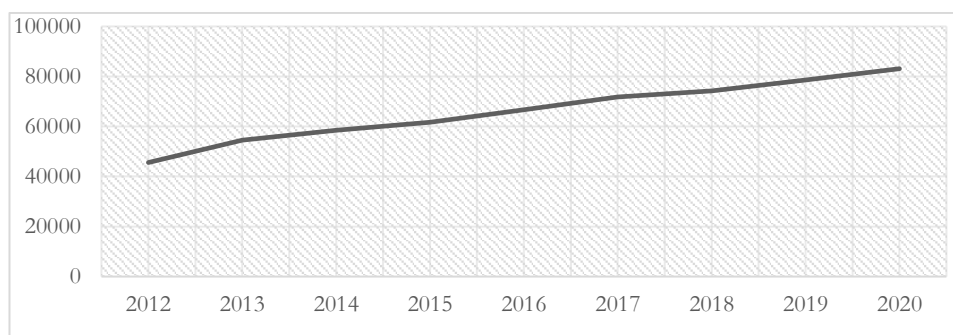
Internationella insatser

Under 2020 genomförde MSB 116 insatser i 52 länder. I vissa fall har insatspersonalen arbetat på distans för att kunna stötta när pandemin förhindrat arbete i fält. En stor del av insatserna har syftat till att stödja det internationella humanitära samfundet, främst FN, där målet är att rädda liv och lindra nöd. De största humanitära insatserna under 2020 var de omfattande boende- och kontorsinsatserna (camper med boende, kontorsutrymmen, it/samband, sanitet, kök etc.) där utsänd FN-personal kan bo och jobba i Centralafrikanska republiken, Sydsudan och i Demokratiska republiken Kongo. MSB har också genomfört insatser som ökat förmågan i andra länder och hos internationella aktörer att förebygga, hantera och återhämta sig från kriser och katastrofer samt bedrivit insatser för att hantera och förebygga könsbaserat våld och att integrera jämställdhets- och mångfaldsaspekter i krishantering i konflikt- eller post-konfliktområden. Det har skett i bl.a. Irak, Bangladesh, Nepal, Kambodja och Filippinerna. Under 2020 har MSB även deltagit i fredsfrämjande insatser, en insatsverksamhet som kontinuerligt utvecklas för att förebygga och mildra konflikter och skapa förutsättningar för varaktig fred. Ett fokus för myndigheten var att stödja hanteringen av pandemin för att säkerställa EU:s och OSSE:s fortsatta arbete för fred och säkerhet i Somalia, Palestina, Irak och Ukraina.

Utvecklad, robust och säker kommunikation

Robustheten och tillgängligheten i Rakel har förstärkts. Under 2020 har en ny reservplats för drift och övervakning av Rakel etablerats. Täckningen för Rakel har förstärkts under året på ett antal platser där många människor samlas samt i väg- och järnvägstunnlar. Under 2020 tillkom ett lågt antal nya användarorganisationer i Rakel, vilket indikerar att de som bör vara aktörer i Rakel redan är det. Ökningen av antalet abonnemang ligger på ungefär samma nivåer som föregående år (se diagram 4.3).

Diagram 4.3 Antal Rakelabonnemang 2012–2020

Källa: MSB:s årsredovisningar 2012–2020.

Intäkter för Rakel 2020 uppgår till 595 miljoner kronor (576 år 2019). Kostnaderna för Rakelverksamheten har ökat i jämförelse med föregående år vad gäller avskrivningar, drift och underhåll vilket beror på färdigställandet av investeringar. Resultatet för 2020 uppgår till ett överskott på 44 miljoner kronor.

Tjänsten WIS är ett nationellt webbaserat informationssystem som innebär en möjlighet för krishanterande organisationer att dela information och upprätthålla lägesbilder. Användandet av WIS fortsätter att öka och under 2020 har framför allt fler kommunala och privata bolag samt frivilligorganisationer anslutit sig. Även antalet

inloggningar i WIS ökar, vilket tyder på att WIS blir en allt viktigare tjänst för att dela lägesbilder. Covid-19-pandemin bedöms inledningsvis ha medfört en viss ökad användning varför MSB under året genomförde ett antal åtgärder för att stötta aktörer i användningen av WIS, såsom ytterligare utbildningar, utökat användarstöd samt förbättringar i driftmiljön.

Swedish Government Secure Intranet (SGSI) är ett avgiftsfinansierat krypterat myndighetsnät för att utbyta information mellan myndigheter i Sverige och i Europa på ett säkert sätt. Under året har MSB lanserat en uppdaterad version av SGSI videotjänst, som möjliggör för samhällsviktiga aktörer att ha videokonferenser. Intresset för att ansluta sig till SGSI fortsätter att öka. MSB:s uppdrag med att förvalta, utveckla och tillhandahålla SGSI har förtydligats och användarkretsen utvidgats så att t.ex. SOS Alarm kan kommunicera via SGSI med Polismyndigheten och räddningstjänsten.

MSB fick under 2020 två regeringsuppdrag inriktade på utvecklingen av nästa generations Rakel (Rakel G2). MSB ska anskaffa och tillhandahålla tjänster för mobil datakommunikation till användare av Rakel. Uppdraget omfattar även att anskaffa och etablera ett kärnnät med statlig rådighet. En marknadsanalys har genomförts under 2020. Säkerhetsskyddsarbete och upphandlingsprocess pågår. För att på sikt helt kunna ersätta det befintliga Rakelsystemet uppdrog regeringen åt MSB att analysera och lämna förslag på hur det samlade behovet av ett utvecklat och säkert kommunikationssystem för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar bäst kan tillgodoses. Uppdraget slutredovisades i februari 2021.

4.3.3 Samhällets informationssäkerhet

Informations- och cybersäkerhet

År 2020 inkom 286 rapporter till MSB gällande it-incidenter från 93 myndigheter, vilket motsvarar 37 procent av det totala antalet rapporteringsskyldiga statliga myndigheter. Det är en nedgång från föregående år, både när det gäller antal rapporter och andel rapporterade myndigheter (se tabell 4.2). MSB bedömer att pandemin haft en negativ inverkan på rapporteringsbenägenheten. När det gäller orsak till incidenterna var handhavandefel den vanligaste, följt av angrepp och störning i mjukvara eller hårdvara. Antalet angrepp har fortsatt minskat, medan handhavandefelen har ökat.

När det gäller incidentrapporter från leverantörer av samhällsviktiga och digitala tjänster, i enlighet med NIS-regelverket, har 88 sådana rapporter inkommit under 2020. Det är en betydande ökning jämfört med föregående år (se tabell 4.2), men med tanke på att rapporteringskravet för dessa aktörer är så pass nytt är det svårt att dra några slutsatser kring detta. Incidenterna har till stor del sitt ursprung i en tjänst som tillhandahålls av en extern aktör, vilket i vissa fall kan ha gjort det svårt att bedöma orsak. I de fall orsaken kunnat fastställas är systemfel det vanligaste. Antagonistiska handlingar anges som orsak endast i ett mycket litet antal rapporter.

MSB har under 2020 bedrivit ett särskilt arbete med att bevaka it-incidenter med koppling till covid-19-pandemin.

Tabell 4.2 Rapporterade it-incidenter

	2017	2018	2019	2020
Antal rapporter från statliga myndigheter	281	297	296	286
Andel rapporterade myndigheter (%)	32	34	40	37
Antal rapporter från NIS-leverantörer	-	-	66 ¹	88

¹ Omräknat till helårssiffra eftersom rapporteringen började först i mars.

Källa: MSB:s årsrapporter gällande statliga myndigheters och NIS-leverantörers it-incidentrapportering 2020.

I oktober 2020 gav MSB ut ett föreskriftspaket inom informationssäkerhetsområdet. I paketet ingår uppdaterade föreskrifter om informationssäkerhet och incidentrapportering och nya föreskrifter om säkerhetsåtgärder i informationssystem. Uppdateringarna innebär bl.a. tydligare krav på myndighetsledningarna att inrikta, säkerställa resurser och följa upp informationssäkerhetsarbetet, nya krav på säkerhetsåtgärder rörande lokaler och personal, samt att det blir enklare för myndigheterna att avgöra vad som ska rapporteras. De nya föreskrifterna om säkerhetsåtgärder i informationssystem ställer minimikrav på vilka säkerhetsåtgärder som en statlig myndighet ska ha på plats i den tekniska it-miljön.

MSB har under 2020 arbetat med regeringsuppdraget att ta fram en struktur för uppföljning av det systematiska informationssäkerhetsarbetet i den offentliga förvaltningen. Arbetet har försenats på grund av covid-19-pandemin, men lanseringen av strukturen förväntas kunna göras under 2021 och redovisningen av den första samlade bedömningen av nivån på det systematiska informationssäkerhetsarbetet i den offentliga förvaltningen under 2022.

Under 2020 har MSB arbetat med utbildningsinsatser gentemot offentlig sektor, i enlighet med det regeringsuppdrag som myndigheten fått, bl.a. genom framtagandet av en utbildning för myndighetschefer. MSB har också lanserat en ny version av webbutbildningen Digital informationssäkerhetsutbildning för alla, DISA.

I december 2020 uppdrog regeringen åt Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten, MSB och Säkerhetspolisen att fördjupa samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom inrättandet av ett nationellt cybersäkerhetscenter (se närmare avsnitt 2.3.2).

Tillsammans med övriga myndigheter i Samverkansgruppen för informationssäkerhet (SAMFI) har MSB uppdaterat handlingsplanen för informations- och cybersäkerhet för 2019–2022. Av den uppdaterade handlingsplanen framgår att myndigheterna vid flera tillfällen genomfört extern samverkan med representanter för branschorganisationer, standardiseringsorgan, myndigheter, företag, regioner och kommuner.

4.4 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

4.4.1 Skydd mot olyckor

Samhällets förmåga att förebygga bränder har fortsatt utvecklats positivt, men det finns områden där det behövs en vidareutveckling. MSB:s stöd till ansvariga aktörer har bland annat bidragit till att stärka samhällets förmåga inom området. Ytterst har arbetet bidragit till att antalet omkomna och svårt skadade i bränder minskat under 20 års tid samtidigt som landet har haft en avsevärd befolkningsökning.

Kommunal och statlig räddningstjänst har bidragit till att såväl rädda liv som att begränsa skador på egendom och miljö. Regeringen bedömer att den samlade förmågan att genomföra räddningsinsatser i grunden är god, men några kommuner behöver utveckla sin förmåga att hantera komplexa och omfattande olyckor. Många kommuner har utvecklat sin förmåga till övergripande ledning och samverkan vid omfattande räddningsinsatser. Förmågan varierar dock över landet. Regeringen anser att MSB:s stöd till och samarbete med kommunala räddningstjänster har bidragit till bättre samordnade och effektivare räddningsinsatser, särskilt vid omfattande och komplexa olyckor.

Regeringen bedömer att SOS Alarms verksamhet under pandemin visat att bolaget har en god förmåga att lösa sitt samhällsuppdrag under svåra förhållanden som varar under lång tid. Den marginella försämringen av medelsvarstid för 112 under 2020 kan förklaras med hänsyn till att det var ett år med speciella förutsättningar. Samtidigt har

antalet samtal till 112 ökat allt mer sedan 2017. Ökningen av samtal till 112 har varit särskilt påtaglig under sommaren 2021 vilket resulterade i kraftigt höjda svarstider under juli månad.

Kustbevakningens räddningstjänst till sjöss och sjöövervakning har bidragit till att såväl rädda liv som att begränsa skador på maritim miljö. Över tid har dock beredskapen inte kunnat upprätthållas fullt ut i fråga om miljöräddningstjänst. Det är enligt regeringen angeläget att Kustbevakningen kan upprätthålla beredskap för en god förmåga till miljöräddningstjänst. I det ingår ett stärkt skydd av Sveriges stora råvattentäkter (Vänern, Vättern och Mälaren). Vidare är det angeläget att myndigheten fortsatt har god förmåga att bedriva övervakning och brottsbekämpning till sjöss.

Regeringen bedömer att Statens haverikommission under 2020 har uppfyllt målen för verksamheten och kunnat slutföra ett flertal utredningar som kan leda till säkerhetshöjande åtgärder hos flera berörda aktörer.

4.4.2 Krisberedskap och civilt försvar

Regeringen konstaterar att övningsverksamhet under året i vissa fall har behövts prioriteras ner eller planerats om på grund av pandemin. Flera regioner, kommuner och statliga myndigheter har emellertid genomfört egna övningar och deltagit i den gemensamma totalförsvarsövningen, vilket kommer att kunna ge goda ingångsvärden för områden som behöver förbättras.

När det gäller insatser för beredskap bedömer regeringen att genomförda åtgärder som finansierats med medel från anslag 2:4 Krisberedskap har stärkt samhällets samlade beredskap mot olyckor, kriser och krig. Myndigheternas utvecklingsprojekt har stärkt den tvärsektoriella samverkan inom flera samhällsviktiga områden och konkreta beredskapsåtgärder har ökat förmågan och kommit till användning vid inträffade händelser. Många myndigheter uppger att de omfattande förberedelserna inför Totalförsvarsövning 2020 bidragit till en mer effektiv hantering av pandemin. Länsstyrelserna har bidragit med kunskapsuppbyggnad i bl.a. kommuner och regioner. Regeringen anser att det är positivt att medel från anslag 2:4 *Krisberedskap* har bidragit till att de frivilla försvarsorganisationerna har kunnat utbilda och öva många frivilliga för att bidra till en robust personalförsörjning när kriser inträffar.

Regeringen anser att det finns flera positiva exempel på åtgärder som utvecklar och stärker förmågan samt en sammanhängande planering för aktörerna inom det civila försvaret. Utvecklingen av civilt försvar går mot mer konkreta åtgärder som bidrar till ökad motståndskraft för individer och organisationer.

Många aktörer uppger att pandemin har påverkat verksamheten och att omprioriteringar har krävts. Emellertid bedöms pandemin och erfarenheterna av pandemihanteringen bidra till en stärkt nationell krishanteringsförmåga. Vidare anser regeringen att den kommunikation till allmänheten som MSB m.fl. har genomfört på regeringens uppdrag har varit en viktig del i hanteringen av pandemin.

Bevakningsansvariga myndigheters arbete inom civilt försvar fortsätter att utvecklas i enlighet med lämnade regeringsuppdrag och med stöd av MSB. Regeringen anser att myndigheters redovisningar liksom betänkanden från utredningar utgör viktiga underlag i den fortsatta inriktningen av det civila försvaret.

Vad gäller MSB:s deltagande i humanitära och fredsfrämjande insatser bedömer regeringen att de inneburit att Sverige har bidragit till humanitär närvaro genom expertis, fysisk närvaro, materiellt bistånd och stöd till drabbade människor och samhällen i flera länder där denna typ av insatser är påkallade.

Regeringen anser att den fortsatta utvecklingen av Rakel har en avgörande betydelse såväl för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar som för samhällets krisberedskap i stort.

4.4.3 Samhällets informationssäkerhet

Regeringen bedömer att MSB arbetat aktivt för en ökad informationssäkerhet i samhället. Det nya föreskriftspaketet, utbildningsinsatser och arbetet med uppföljningsstrukturen är alla åtgärder som bidrar till en ökad förmåga.

Regeringen bedömer vidare att det nyligen inrättade cybersäkerhetscentret kommer att bidra till ökad samordning mellan myndigheterna på området. Det fortsatta arbetet inom ramen för den samlade informations- och cybersäkerhetshandlingsplanen är också viktigt för väl fungerande samordning och för att uppnå målsättningarna i den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet.

Att statliga myndigheters rapportering av it-incidenter minskat är bekymmersamt. Rapporteringen är viktig både för att öka myndigheternas egen förmåga och för att kunna inrikta arbetet med att utveckla informationssäkerheten i stort. Den rapportering som inkommer från leverantörer av samhällsviktiga och digitala tjänster, inom ramen för NIS-lagstiftningen, utgör också en viktig komponent i detta.

4.5 Politikens inriktning

4.5.1 Skydd mot olyckor

Kommunal räddningstjänst

Det är av stor betydelse att samhället har god förmåga att förebygga bränder och andra olyckor samt genomföra säkra och effektiva räddningsinsatser. Regeringen ser därför att det är viktigt att MSB kan möta kommunernas kompetensbehov på området skydd mot olyckor. Myndighetens utbildningar är centrala för att säkerställa en likvärdig och grundläggande kompetens inom kommunal räddningstjänst i hela landet.

Medel till kommuner för att förebygga naturolyckor

Risken för naturolyckor ökar i ett förändrat klimat. Det är angeläget att samhället har en god förmåga att förebygga och hantera sådana naturolyckor. Kommunerna har en central roll i det förebyggande arbetet mot naturolyckor. För att stärka detta arbete föreslår regeringen att medel tillförs för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor, vilket även kan bidra till att klimatanpassa samhället.

Stärkt 112-tjänst

Det är viktigt att SOS Alarm klarar av att hantera det ökande antalet inkommande samtal till 112 och kan säkerställa hög kvalitet i verksamheten. Regeringen föreslår därför att SOS Alarm tillförs medel i syfte att upprätthålla sin verksamhet och förmåga.

Stärkt kustbevakning

Det är av vikt ur ett säkerhets- och miljöperspektiv att effektivt övervaka och skydda Sveriges hav och större insjöar samt kustområden. Kustbevakningen är en central aktör på området. Det är av betydelse att myndigheten har god förmåga att utföra

miljöövervakning och miljöräddningstjänst till sjöss. I det ingår att skydda Sveriges stora råvattentäkter (Vänern, Vättern och Mälaren), vilka förser en stor del av Sveriges befolkning med dricksvatten. Myndigheten ska också ha en god förmåga att utföra fiskerikontroller för att bidra till att hindra illegalt fiske (se även UO 23). Det är också angeläget att Kustbevakningen kan bidra med bland annat personal till den nya europeiska gräns- och kustbevakningen (Frontex). Regeringen föreslår därför att Kustbevakningen tillförs medel i syfte att upprätthålla och stärka sin verksamhet och förmåga.

Statens haverikommissionens arbete med olycksundersökningar

Regeringen bedömer att det arbete som Statens haverikommission utför med anledning av de nya uppgifterna om passagerarfartyget M/S Estonia är av stor vikt. Myndigheten har tillsammans med utredningsmyndigheterna i Estland och Finland kommit överens om att det finns anledning att genomföra utredningsåtgärder på plats. Regeringen föreslår att Statens haverikommission tillförs extra medel för att kunna genomföra de utredningsåtgärder som krävs.

4.5.2 Krisberedskap och civilt försvar

Utvecklingen av det civila försvaret

Utvecklingen av samhällets krisberedskap och det civila försvaret intensifieras under kommande år. Totalförsvarspropositionen ger den huvudsakliga inriktningen för det fortsatta arbetet med civilt försvar. Slutsatser och resultat från flera utredningar och uppdrag på området kommer därutöver att utgöra viktiga underlag för den fortsatta inriktningen och utvecklingen.

Civilt försvar berör hela samhället och alla aktörer har ansvar för att stärka beredskapen och förmågan att genomföra verksamhet även under kris och ytterst i krig. Denna utveckling kan intensifieras genom att medel från anslaget 2:4 *Krisberedskap* även används för att stödja projekt som har betydelse för att det civila försvaret stärks. De principer som utgör utgångspunkt för fördelningen av anslaget bör därför avse åtgärder som stärker såväl krisberedskap som civilt försvar.

Regeringen avser att inrätta Myndigheten för psykologiskt försvar från den 1 januari 2022. Ett stärkt psykologiskt försvar skapar förutsättningar för att värna det öppna och demokratiska samhället och att säkerställa försvarsviljan. Myndigheten, ska enligt direktiven till den särskilda utredare som fått i uppdrag att förbereda och genomföra bildandet av myndigheten (dir. 2021:20), ha i uppgift att dels leda arbetet med att samordna och utveckla myndigheters och andra aktörers verksamhet inom Sveriges psykologiska försvar, dels lämna stöd till sådan verksamhet. Myndigheten ska också bidra till att stärka befolkningens motståndskraft när det gäller det psykologiska försvaret. Myndigheten ska ha dessa uppgifter i fred, vid höjd beredskap och då ytterst i krig.

Försörjningsberedskap

Den svenska försörjningsberedskapen behöver utvecklas och det är angeläget att näringslivet i ökad utsträckning involveras i arbetet med att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. För att försörjningsberedskapen ska utvecklas ytterligare har regeringen nyligen tillsatt en utredning om nationell samordning av försörjningsberedskapen. En särskild utredare ska analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Som ett led

i att utveckla den privat–offentliga samverkan ska ett tvärsektorielt näringslivsråd inrättas. Rådet ska bl.a. utgöra en plattform för informationsutbyte.

Personalförsörjning

Det är viktigt att få kännedom om var det kommer att behövas personalförstärkningar vid höjd beredskap och i krig, exempelvis för att numerären behöver utökas eller för att det behövs andra kompetenser än i vardagen. En fördjupad kunskap om personalbehovet inom det civila försvaret möjliggör en analys av vilka åtgärder som är bäst lämpade för att trygga personalförsörjningen. Resultatet av det uppdrag på området som MSB ska redovisa i april 2022 kommer att ligga till grund för regeringens fortsatta överväganden.

Samarbete inom Norden, EU och Nato

Regeringen vill betona vikten av ett fortsatt aktivt samarbete inom civil krishantering och krisberedskap inom såväl Norden som EU och Nato.

Samarbetet mellan Sverige och Nato inom området civil beredskap syftar bl.a. till att stärka utvecklingen av det civila försvaret som en del av totalförsvaret. Frågor som rör civil beredskap och resiliens inom Nato kommer att vara i fokus under 2022 i form av det bredare begreppet samhällets resiliens (societal resilience). Natos sju nyckelförmågor utgör fortsatt grunden och är centralt för det bredare resiliensbegreppet i enlighet med den av regeringen beslutade Raminstruktion för det svenska civila beredskapsarbetet inom ramen för Nato/PFF (dnr Ju2021/00361).

Sverige och Finland undertecknade i februari 2021 en avsiktsförklaring rörande fördjupat samarbete inom krisberedskap, civilt försvar och räddningstjänst. Regeringen anser att avsiktsförklaringen är ett viktigt ramverk för kommande arbete som främst genomförs på myndighetsnivån.

Arbetet inom EU med att stärka både den digitala och fysiska infrastrukturen i unionen är angeläget. Regeringen anser att målsättningar kring cybersäkerhet bör vara högt ställda samt att en grundläggande inriktning bör vara att medlemsstaterna ska arbeta utifrån sina förutsättningar.

Regeringen anser att MSB även fortsättningsvis ska ha en aktiv roll i det internationella samarbetet inom civil krishantering. Det gäller främst samarbete och insatser till stöd för FN och EU. Vidare ska MSB för Sveriges räkning medverka i utvecklingen av den operativa förmågan, det s.k. rescEU, i genomförandet av den beslutade revideringen av EU:s civilskyddsmekanism. Svenska resurser för skogsbrandsbekämpning från luften ingår redan i rescEU och Sverige har uttryckt intresse för att även bidra med resurser inom området CBRN. Regeringen anser även att Kustbevakningen ska fortsätta sin samverkan med Polismyndigheten och den Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) inom området.

Vidare utveckling och etablering av Rakel Generation 2

Tillgång till säkra och robusta mobila system för både tal- och datakommunikation är en förutsättning för att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ska kunna utföra sina samhällsviktiga uppdrag på ett effektivt sätt. Regeringen har under förra året inlett arbetet med att utveckla och etablera Rakel Generation 2 (Rakel G2).

Det stegvisa etablerandet av Rakel G2 ska fortsätta. Regeringen avser därför att uppdra åt MSB och Trafikverket, med stöd av Affärsverket svenska kraftnät, att utifrån sina respektive ansvarsområden, planera och förbereda vidare utveckling och etablering av Rakel G2 i syfte att kunna tillhandahålla nästa generations säkra, robusta

och tillgängliga kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar samt för att kunna ersätta det befintliga Rakelsystemet. Medel föreslås tillföras för detta ändamål. Planeringen ska utgå från det förslag som MSB har redovisat till regeringen (Ju2021/00632). Syftet med Rakel G2 är att ge samhällsviktiga aktörer väsentligt förbättrade förutsättningar att leda och genomföra operativ verksamhet samt samverka med varandra för att minska förluster av liv och hälsa samt egendom. Utbyggnaden av ett dedikerat radioaccessnät för Rakel G2 bedöms också kunna öka bredbandstäckningen i glesbygd och på så sätt bidra till att uppnå regeringens mål att hela Sverige bör ha tillgång till snabbt bredband år 2025.

4.5.3 Samhällets informationssäkerhet

Den digitala omvandlingen av samhället medför nya utmaningar och ökar vår sårbarhet. Föråldrad teknik kan innebära tilltagande risker. Ny teknik och nya innovationer kan göra samhället bättre rustat mot it-incidenter, såväl handhavandefel som attacker. För att ytterligare främja forskning, innovation och tillämpning inom cybersäkerhet har regeringen för avsikt att etablera ett nationellt samordningscenter på MSB kopplat till det europeiska kompetenscentret för cybersäkerhet.

Regeringen ser ett behov av att den säkra, robusta och offentligt reglerade GNSS-tjänsten Galileo PRS blir tillgänglig i Sverige för myndigheter och andra aktörer som ansvarar för samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. MSB ska som nationell behörig myndighet etablera en funktion för att möjliggöra detta.

Sårbarheter i vårt digitaliserade samhälle kan få allvarliga konsekvenser. För att öka förmågan att förebygga, upptäcka och hantera cyberangrepp och andra it-incidenter kommer det nationella cybersäkerhetscentret att fortsätta utveckla sin verksamhet.

4.5.4 Den årliga revisionens iakttagelser

I Riksrevisionens revisionsberättelse för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2020 lämnas ett uttalande med reservation om ledningens efterlevnad av de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster. Grunden för uttalandet med reservation är att MSB under några års tid ackumulerat ett mindre underskott för avgiftsområdet Uppdragsutbildning, kost och logi m.m. som under 2020 ökade väsentligt till följd av pandemin. Underskottet, vilket uppgick till drygt 22 miljoner kronor den 31 december 2020, är inte förenligt med det ekonomiska målet om full kostnadstäckning. MSB har vidtagit åtgärder för att framöver kunna driva verksamheten i balans och det pågår en dialog mellan myndigheten och regeringen om hur det ackumulerade underskottet ska hanteras.

4.6 Budgetförslag

4.6.1 2:1 Kustbevakningen

Tabell 4.3 Anslagsutveckling 2:1 Kustbevakningen

Tusental kronor

2020	Utfall	1 313 299	Anslagssparande	21 630
2021	Anslag	1 353 934 ¹	Utgiftsprognos	1 363 776
2022	Förslag	1 395 048		
2023	Beräknat	1 412 208 ²		
2024	Beräknat	1 429 025 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 395 048 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 397 003 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kustbevakningens förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.4 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:1 Kustbevakningen

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 353 934	1 353 934	1 353 934
Pris- och löneomräkning ²	10 614	27 399	41 892
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	30 500	30 875	33 199
<i>varav BP22³</i>	<i>30 500</i>	<i>30 500</i>	<i>30 500</i>
– Avfallsbrottslighet	2 000	2 000	2 000
– Miljöräddningstjänst och Frontex	10 000	10 000	10 000
– Förstärkt fiskerikontroll	18 500	18 500	18 500
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 395 048	1 412 208	1 429 025

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

För att stärka Kustbevakningens verksamhet och förmåga, vilket bl.a. innefattar miljöövervakning och miljöräddningstjänst till sjöss, fiskerikontroller och förhindrande av avfallsbrottslighet samt deltagande i den nya europeiska gräns- och kustbevakningen (Frontex) ökas anslaget med 30 500 000 kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp.

1 395 048 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Kustbevakningen* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 412 208 000 kronor respektive 1 429 025 000 kronor.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2020	14 480	-	-	-
Prognos 2021	0	-	-	-
Budget 2022	2 000	-	-	-

Källa: Kustbevakningen.

Intäkterna avser krav på ersättning enligt sjölagen (1994:1009) för kostnader för räddningstjänst och vattenföroreningsavgift enligt lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Tabell 4.6 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	4 413	4 413	0	11
Prognos 2021	6 000	6 000	0	11
Budget 2022	6 000	6 000	0	11

Källa: Kustbevakningen.

Kustbevakningen utför uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter samt andra uppdragsgivare. Myndigheten får disponera intäkterna.

4.6.2 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tabell 4.7 Anslagsutveckling 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tusental kronor

2020	Utfall	74 850	Anslagssparande	
2021	Anslag	24 850 ¹	Utgiftsprognos	24 850
2022	Förslag	521 850		
2023	Beräknat	521 850		
2024	Beräknat	521 850		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvämningrisker.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.8 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	24 850	24 850	24 850
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	497 000	497 000	497 000
<i>varav BP22</i>	<i>497 000</i>	<i>497 000</i>	<i>497 000</i>
– Åtgärder för att förebygga klimatrelaterade naturolyckor	497 000	497 000	497 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	521 850	521 850	521 850

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att stärka kommunernas förebyggande arbete mot naturolyckor ökas anslaget med 497 000 000 kronor 2022. För 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 521 850 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 521 850 000 kronor respektive 521 850 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 480 000 000 kronor 2023–2028.

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet avser fleråriga beslut om bidrag till kommunernas verksamhet att förebygga jordskred och andra naturolyckor som förväntas öka i ett förändrat klimat och för att stimulera sådana förebyggande åtgärder. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 480 000 000 kronor 2023–2028.

Tabell 4.9 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025–2028
Ingående åtaganden	53 461	42 794	27 794			
Nya åtaganden	23 389	2 000	480 000			
Infriade åtaganden	-34 056	-17 000	-27 794	-240 000	-144 000	-96 000
Utestående åtaganden	42 794	27 794	480 000			
Erhållet/förslaget bemyndigande	55 000	45 000	480 000			

4.6.3 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Tabell 4.10 Anslagsutveckling 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Tusental kronor

2020	Utfall	32 273	Anslagssparande	20 857
2021	Anslag	27 580 ¹	Utgiftsprognos	27 344
2022	Förslag	27 580		
2023	Beräknat	27 580		
2024	Beräknat	27 580		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för att finansiera vissa kostnader för stöd från andra länder till Sverige avseende räddningstjänst eller för beredskapsåtgärder för sådant stöd. Anslaget får också användas för bidrag för skogsbrandsbevakning.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.11 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	27 580	27 580	27 580
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 580	27 580	27 580

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Utfallet på anslaget varierar mellan åren eftersom det varken går att förutsäga antalet eller omfattningen av olyckor som kräver räddningsinsatser samt konsekvenserna av dessa.

Regeringen föreslår att 27 580 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 27 580 000 kronor respektive 27 580 000 kronor.

4.6.4 2:4 Krisberedskap

Tabell 4.12 Anslagsutveckling 2:4 Krisberedskap

Tusental kronor

2020	Utfall	1 291 972	Anslagssparande	23 595
2021	Anslag	1 282 954 ¹	Utgiftsprognos	1 291 859
2022	Förslag	1 273 788		
2023	Beräknat	1 527 051 ²		
2024	Beräknat	1 774 626 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 494 714 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 706 237 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret. Anslaget får även i viss utsträckning användas för att finansiera offentliga aktörers kostnader i samband med extraordinära händelser.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.13 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:4 Krisberedskap

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 304 454	1 304 454	1 304 454
Pris- och löneomräkning ²	1 334	29 583	53 673
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer <i>varav BP22³</i>	-32 000	193 014	416 499
– Myndigheten för psykologiskt försvar	-76 000	-96 000	-106 000
– Totalförsvarsuppbyggnad Gotland	-8 000	-8 000	-8 000
– Undersökningar av M/S Estonias vrak	-9 500		
– Totalförsvaret it- och teletjänster	-134 000	-65 000	-65 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 273 788	1 527 051	1 774 626

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

I budgetpropositionen för 2021 reserverade regeringen medel på anslaget från och med 2022 för kostnader för den nya myndigheten för psykologiskt försvar och för kostnader avseende de förslag som utredningen om civilt försvar skulle lämna kring nya uppgifter, roller och ansvar avseende sektorsmyndigheter, en högre regional ledning, kommuner och regioner m.m. samt ev. andra behov inom ledningen av totalförsvaret. För att finansiera Myndigheten för psykologiskt försvars verksamhet minskas anslaget med 76 000 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget minskas

med 96 000 000 kronor och från och med 2024 med 106 000 000 kronor och tillföras anslaget 2:8 *Myndigheten för psykologiskt försvar*. För att finansiera it- och teletjänster inom totalförsvaret minskas anslaget med 134 000 000 kronor 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget minskas med 65 000 000 kronor och tillföras anslag 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*.

För att stärka totalförsvarsuppbyggnaden på Gotland minskas anslaget med 8 000 000 kronor 2022. För 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget minskas med motsvarande belopp. Medlen tillförs anslag 5:1 *Länsstyrelserna m.m.* under utgiftsområde 1. Anslaget minskas med 9 500 000 kronor 2022 för att tillföras anslaget 2:7 *Statens haverikommission* med anledning av de nya uppgifterna avseende förlisningen av passagerarfartyget M/S Estonia.

Regeringen föreslår att 1 273 788 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Krisberedskap* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 527 051 000 kronor respektive 1 774 626 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 2:4 *Krisberedskap* besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor 2023–2028.

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet avser verksamhet som bedrivs inom samverkansområdena vilka framgår av förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Bemyndigandet avser också de forskningsmedel som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Myndigheten för psykologiskt försvar fördelar. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 2:4 *Krisberedskap* besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 900 000 000 kronor 2023–2028.

Tabell 4.14 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:4 Krisberedskap

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025–2028
Ingående åtaganden	1 957 960	1 488 430	1 233 804			
Nya åtaganden	419 253	610 707	1 647 221			
Infriade åtaganden	-888 783	-865 333	-981 025	-1 007 331	-765 646	-127 023
Utestående åtaganden	1 488 430	1 233 804	1 900 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	2 000 000	1 800 000	1 900 000			

4.6.5 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Tabell 4.15 Anslagsutveckling 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Tusental kronor

2020	Utfall	396 471	Anslagssparande	
2021	Anslag	396 671 ¹	Utgiftsprognos	396 671
2022	Förslag	401 671		
2023	Beräknat	381 671		
2024	Beräknat	381 671		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.16 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	381 671	381 671	381 671
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	20 000		
<i>varav BP22</i>	<i>20 000</i>		
– SOS Alarm	20 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	401 671	381 671	381 671

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 20 000 000 kronor 2022 i syfte att SOS Alarm ska kunna upprätthålla sin verksamhet och förmåga.

Regeringen föreslår att 401 671 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst* enligt avtal för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 381 671 000 kronor respektive 381 671 000 kronor.

4.6.6 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Tabell 4.17 Anslagsutveckling 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Tusental kronor

2020	Utfall	1 459 645	Anslagssparande	6 446
2021	Anslag	1 544 898 ¹	Utgiftsprognos	1 538 033
2022	Förslag	1 428 916		
2023	Beräknat	1 442 799 ²		
2024	Beräknat	1 473 038 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 425 995 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 440 935 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningsutgifter. Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF. Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet. Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.18 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	1 435 898	1 435 898	1 435 898
Pris- och löneomräkning ²	11 238	28 291	43 479
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-18 220	-21 390	-6 339
varav BP22 ³	-40 000	-40 000	-40 000
– Myndigheten för psykologiskt försvar	-28 000	-28 000	-28 000
– Förvaltningskostnader Rakel Generation 2	-15 000	-15 000	-15 000
– Åtgärder för att förebygga klimatrelaterade naturolyckor	3 000	3 000	3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 428 916	1 442 799	1 473 038

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget minskas med 28 000 000 kronor 2022. För 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget minskas med motsvarande belopp. Medlen tillförs anslaget 2:8 *Myndigheten för psykologiskt försvar*. För att stärka myndighetens arbete med kommunernas förebyggande arbete mot naturolyckor ökas anslaget med 3 000 000 kronor 2022. För 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp. För att finansiera förvaltningskostnader avseende Rakel Generation 2 minskas anslaget 2022 med de i budgetpropositionen för 2021 aviserade medlen för samma ändamål med 15 000 000 kronor. För 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget minskas med motsvarande belopp. Medlen tillförs anslaget 2:9 *Rakel Generation 2*.

Regeringen föreslår att 1 428 916 000 kronor anvisas under anslaget 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 1 442 799 000 kronor respektive 1 473 038 000 kronor.

Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2022 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 300 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Låneramen för beredskapsinvesteringar behövs för att stärka krisberedskapen.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Investeringsplanen för krisberedskap för 2022–2024 godkänns som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsberedskapsinvesteringar.

Skälen för regeringens förslag: Under perioden 2022–2024 kommer nödvändiga investeringar att genomföras i Rakelsystemet. Investeringarna behövs bland annat med anledning av ökat antal användare. Under perioden kommer också investeringar avseende anskaffning och etablering av kärnnätet till Rakel Generation 2 att genomföras.

Tabell 4.19 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Miljoner kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Budget 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Summa 2022– 2024
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	227	154	108	145	60	313
Rakel och Rakel Generation 2	227	154	108	145	60	313
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>227</i>	<i>154</i>	<i>108</i>	<i>145</i>	<i>60</i>	<i>313</i>
<i>– maskiner, inventarier och installationer</i>	<i>227</i>	<i>154</i>	<i>108</i>	<i>145</i>	<i>60</i>	<i>313</i>
Finansiering av anskaffning och utveckling	227	154	108	145	60	313
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	227	114	58	65	60	183
Övrig finansiering (balanserat överskott nuvarande Rakelverksamhet)		40	50	80		130
Vidmakthållande av befintliga investeringar	33	39	46	41	33	120
Beredskapstillgångar	33	39	46	41	33	120
<i>varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>33</i>	<i>39</i>	<i>46</i>	<i>41</i>	<i>33</i>	<i>120</i>
<i>– beredskapstillgångar</i>	<i>33</i>	<i>39</i>	<i>46</i>	<i>41</i>	<i>33</i>	<i>120</i>
Finansiering vidmakthållande	33	39	46	41	33	120
Anslag 2:4 Krisberedskap	18	31	30	29	21	80
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	16	8	16	12	12	40
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	260	193	154	186	93	433
Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar	260	193	154	186	93	433

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.20 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstittel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	-	6 264	6 738	-474	-801
Prognos 2021	-	7 300	7 650	-350	-1 151
Budget 2022	-	8 000	7 200	800	-351

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Enligt lagen (2006:263) om transport av farligt gods får avgifter tas ut för prov och intyg. Intäkter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får disponera avser intyg för förare och säkerhetsrådgivare vad gäller transport av farligt gods på väg.

Inkomster från oljeskadeersättning enligt sjölagen (1994:1009) redovisas mot inkomstittel 2713 Vattenföreningssavgifter m.m.

Tabell 4.21 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	958 541	932 047	26 494	311 583
(varav tjänsteexport)	(6 303)	(9 368)	(-3 065)	(-3 012)
Prognos 2021	948 056	994 581	-46 525	265 058
(varav tjänsteexport)	(9 000)	(9 000)	(0)	(-3 012)
Prognos 2022	898 079	898 081	-2	265 056
(varav tjänsteexport)	(9 000)	(9 000)	(0)	(-3 012)

Källa: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Med uppdragsverksamhet avses i detta sammanhang den avgiftsbelagda verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska bedriva.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta ut avgifter för finansiering av drift och förvaltning av Rakelsystemet. Intäkterna disponeras av myndigheten. Myndigheten får använda högst 170 000 000 kronor av det balanserade överskottet i nuvarande Rakelverksamhet för att finansiera anskaffning och etablering av kärnätet till Rakel Generation 2.

Myndigheten får åta sig att mot avgift utveckla och förvalta tekniskt stöd åt andra myndigheter samt åt kommuner och regioner.

Vidare ska myndigheten utföra uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter och andra uppdragsgivare. Med uppdragsverksamhet avses i detta sammanhang bl.a. tjänsteexport. Myndigheten får disponera intäkterna.

Myndigheten får delta i internationella räddnings- och katastrofinsatser förutsatt att det finns en extern finansiering. Vidare får myndigheten, om verksamheten har anknytning till dess uppgifter, mot avgift tillhandahålla fortbildning, uppdragsutbildning samt tjänster kopplade till konferenser och internat.

Myndigheten får mot avgift tillhandahålla lager, logistik, varor och övrigt stöd till EU:s strategiska lager för civila krishanteringsinsatser och inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism, rescEU (EU:s beredskapslager för sjukvårdsmateriel). Myndigheten får disponera intäkterna.

4.6.7 2:7 Statens haverikommission

Tabell 4.22 Anslagsutveckling 2:7 Statens haverikommission

Tusental kronor

2020	Utfall	47 828	Anslagssparande	901
2021	Anslag	69 299 ¹	Utgiftsprognos	69 598
2022	Förslag	57 728		
2023	Beräknat	48 751 ²		
2024	Beräknat	49 240 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 48 228 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 48 228 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med

undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.23 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:7 Statens haverikommission

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	47 799	47 799	47 799
Pris- och löneomräkning ²	429	952	1 441
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	9 500	0	0
varav BP22 ³	9 500		
– Undersökningar av M/S Estonias vrak	9 500		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	57 728	48 751	49 240

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget ökas med 9 500 000 kronor 2022 med anledning av de nya uppgifterna avseende förlisningen av passagerarfartyget M/S Estonia. Anslaget 2:4 *Krisberedskap* minskas 2022 med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att 57 728 000 kronor anvisas under anslaget 2:7 *Statens haverikommission* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 48 751 000 kronor respektive 49 240 000 kronor.

4.6.8 2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar

Tabell 4.24 Anslagsutveckling 2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar

Tusental kronor

2020	Utfall	Anslagssparande
2021	Anslag	0 ¹ Utgiftsprognos
2022	Förslag	103 000
2023	Beräknat	124 199 ²
2024	Beräknat	135 471 ³

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 122 770 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 132 555 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Myndigheten för psykologiskt försvars förvaltningsutgifter.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 4.25 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹			
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	103 000	124 199	135 471
<i>varav BP22</i>	<i>103 000</i>	<i>123 000</i>	<i>133 000</i>
– <i>Myndigheten för psykologiskt försvar</i>	<i>103 000</i>	<i>123 000</i>	<i>133 000</i>
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	103 000	124 199	135 471

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att finansiera Myndigheten för psykologiskt försvars verksamhet ökas anslaget med 103 000 000 kronor 2022. För 2023 beräknas anslaget ökas med 123 000 000 kronor från och med 2024 med 133 000 000 kronor. För att finansiera detta minskas anslaget 2:4 *Krisberedskap* med 76 000 000 kronor 2022, för 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget minskas med 96 000 000 kronor respektive 106 000 000 kronor. Anslaget 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* minskas med 28 000 000 kronor 2022 och beräknas minskas med motsvarande belopp 2023 och från och med 2024.

Regeringen föreslår att 103 000 000 kronor anvisas under anslaget 2:8 *Myndigheten för psykologiskt försvar* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 124 199 000 kronor respektive 135 471 000 kronor.

4.6.9 2:9 Rakel Generation 2

Tabell 4.26 Anslagsutveckling 2:9 Rakel Generation 2

Tusental kronor

2020	Utfall	Anslagssparande
2021	Anslag	0 ¹ Utgiftsprognos
2022	Förslag	67 000
2023	Beräknat	62 874 ²
2024	Beräknat	15 381 ³

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 62 064 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 15 001 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera förberedelser samt drifts- och investeringskostnader avseende Rakel Generation 2.

Skälen för regeringens förslag**Tabell 4.27 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 2:9 Rakel Generation 2**

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹			
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	67 000	62 874	15 381
<i>varav BP22</i>	<i>67 000</i>	<i>62 000</i>	<i>15 000</i>
– Förberedande uppdrag Rakel Generation 2	52 000	47 000	
– Förvaltningskostnader Rakel Generation 2	15 000	15 000	15 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	67 000	62 874	15 381

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

För att kunna planera och förbereda vidare utveckling och etablering av Rakel Generation 2 ökas anslaget med 52 000 000 kronor 2022 och beräknas ökas med 47 000 000 kronor 2023. För att finansiera förvaltningskostnader avseende Rakel Generation 2 ökas anslaget med 15 000 000 kronor 2022. För 2023 och från och med 2024 beräknas anslaget ökas med motsvarande belopp. Anslaget 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* minskas med 15 000 000 kronor 2022 och beräknas minskas med motsvarande belopp 2023 och från och med 2024.

Regeringen föreslår att 67 000 000 kronor anvisas under anslaget 2:9 *Rakel Generation 2* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 62 874 000 kronor respektive 15 381 000 kronor.

5 Strålsäkerhet

5.1 Mål för området

Resultatredovisningen för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö finns i avsnitt 3.11 i utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård. I detta avsnitt redovisas främst resultatredovisning för strålsäkerhetsfrågor med koppling till mål för samhällets krisberedskap (avsnitt 2.3.3). Det rör riksdagsbundna mål för skydd mot olyckor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och mål för civilt försvar samt för regeringens mål om krisberedskap.

5.2 Resultatredovisning

Strålsäkerhetsmyndigheten har fortsatt arbetat för att verksamheter där strålning kan förekomma – t.ex. kärntekniska anläggningar, industri, sjuk- och tandvård – ska bedrivas säkert.

Inga allvarliga tillbud eller haverier har inträffat vid kärntekniska anläggningar i Sverige under 2020. Inga dosgränser har överskridits vid svenska kärnkraftverk eller andra kärntekniska anläggningar under 2020. Det är en ihållande trend att utsläpp av radioaktiva ämnen minskar och att stråldoser är fortsatt låga. Generellt uppmättes låga halter av radioaktiva ämnen från mänsklig verksamhet i miljön och allmänhetens exponering för joniserande strålning i miljön är inte något betydande hälsoproblem.

Från och med årsskiftet 2020/21 har de sex kärnkraftreaktorer som är i drift i Sverige ett nytt system för oberoende härdkyllning som uppfyller de villkor och krav som Strålsäkerhetsmyndigheten beslutat ska gälla fr.o.m. den 31 december 2020. Detta är ett robust och oberoende system för att pumpa in vatten och kyla reaktorhärden om det uppstår extrema situationer liknande den som uppstod i kärnkraftverket i Fukushima Dai-ichi efter jordbävningen och den efterföljande tsunamin i Japan 2011.

Under 2015 beslutade ägarna att stänga fyra kärnkraftsreaktorer. Den 30 december 2020 ställde Ringhals AB permanent av Ringhals 1. Med anledning av de senaste årens avvecklingsbeslut har Strålsäkerhetsmyndigheten ställt om sin verksamhet inom kärnkraftstillsyn så att den anpassats för utökade uppgifter inom avveckling, nedmontering och rivning samt minskade uppgifter för drift.

Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med tillsyn utgör en stor del av myndighetens verksamhet och är ett viktigt verktyg för att verksamheter med strålning ska bedrivas säkert. Pandemin har under 2020 medfört vissa utmaningar för Strålsäkerhetsmyndighetens tillsynsarbete. Reserestriktioner har försvårat inspektioner och verksamhetsbevakningar. Myndigheten har också begränsat tillsynsinsatserna mot den hårt belastade sjukvården. Genom att ställa om verksamheten och utveckla tillsynsmetoderna har tillsynen trots utmaningarna kunnat upprätthållas, bl.a. i digital form.

Under 2020 har arbetet med att underlätta för verksamhetsutövare och tillståndshavare genom utveckling av e-tjänster fortsatt. Arbetet, som berör tusentals verksamhetsutövare, innebär att anmälningar av verksamheter till myndigheten kan ske digitalt och möjliggör därmed en snabbare ärendehantering.

Den nya säkerhetsskyddslagen (2018:585) trädde i kraft 2019 och Strålsäkerhetsmyndigheten har sedan dess anpassat verksamheten till den nya lagen och de

efterföljande ändringarna i relaterade förordningar och förbereder sig för de nya uppgifterna som följer av det nya regelverket.

Strålsäkerhetsmyndigheten finansierar forskning inom myndighetens verksamhetsområde vilket bidrar till att stärka den nationella kompetensförsörjningen. Under 2020 användes drygt 70 miljoner kronor från anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* för att finansiera grundläggande och tillämpad forskning. Hösten 2020 beslutade Strålsäkerhetsmyndigheten att tillsammans med andra berörda myndigheter och aktörer ta fram en nationell kompetensförsörjningsstrategi. Strålsäkerhetsmyndigheten har under året också beslutat om en ny policy och en ny strategi för forskningsfinansiering och har mot bakgrund av en revisionsanmärkning av Riksrevisionen från 2019 utvecklat kontrollrutinerna för forskningsfinansiering.

Sverige arbetar inom EU och internationellt för att bidra till ett strålsäkert samhälle

Sverige har under 2020 verkat för att utveckla kärnsäkerhet, strålskydd och nukleärt säkerhetsskydd inom EU och globalt genom Internationella atomenergiorganet (IAEA), OECD:s kärnenergibyrå (OECD/NEA) samt genom myndigheters bi- och multilaterala samarbeten. Sverige var ordförande i IAEA:s styrelse från hösten 2019 till hösten 2020 och upprätthåller en plats i IAEA:s styrelse fram till september 2021. Under denna period avsattes mer resurser på arbetet inom IAEA och genom styrelsemedlemskapet gavs Sverige även möjlighet till en ökad närvaro på möten på alla nivåer. Sverige har också stöttat och påverkat utvecklingen i andra länder genom att bidra med experter till internationella granskningar av regelverk och system för kärnsäkerhet, strålskydd och nukleärt säkerhetsskydd i IAEA:s och EU:s regi. Under 2020 deltog Strålsäkerhetsmyndigheten bl.a. i en granskning av Japans nationella system för strålskydd och kärnsäkerhet. Genom det svenska stödprogrammet till IAEA inom icke-spridningsområdet bidrog Sverige till att skapa förutsättningar för effektiva och säkra internationella kärnämnesinspektioner. Strålsäkerhetsmyndigheten har bedrivit utvecklingsarbeten i vissa östeuropeiska länder och i Ryssland för att bidra till en ökad kontroll av strålkällor, att radioaktivt avfall och kärnavfall omhändertas, att nationella ramverk och myndigheter utvecklas och stärks samt att kärnsäkerheten, strålskyddet och det nukleära säkerhetsskyddet utvecklas i dessa länder.

Stärkt arbete med civilt försvar och beredskap vid kärntekniska anläggningar

Under 2020 har Strålsäkerhetsmyndigheten fortsatt arbetet med att utveckla förmågan inom det civila försvaret. Strålsäkerhetsmyndigheten lämnade underlag för det civila försvarets fortsatta inriktning, t.ex. i en rapport om myndighetens roll och ansvar inom bl.a. befolkningsskydd och räddningstjänst. Vidare samverkade myndigheten med andra aktörer, främst inom energisektorn, för att säkerställa en fungerande energiförsörjning under höjd beredskap. Myndigheten stärkte också sin kompetens inom området och deltog i övningar, t.ex. Totalförsvarsövning 2020.

Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna förberedde under året införandet av nya beredskapszoner kring kärnkraftverken för att stärka Sveriges förmåga att hantera fredstida radiologiska nödsituationer. Enligt ett särskilt uppdrag säkrade Strålsäkerhetsmyndigheten tillgången till jodtabletter för de närmaste åren. En incident vid det finska kärnkraftverket i Olkiluoto den 10 december 2020 aktiverade delar av Strålsäkerhetsmyndighetens krisorganisation. På grund av pandemin sköttes Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med incidenten helt digitalt, dvs. ingen personal var fysiskt på plats i myndighetens lokaler. Det gav bl.a. viktiga lärdomar om hur Strålsäkerhetsmyndighetens digitala förmåga i krissituationer kan utvecklas vidare.

5.3 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att Strålsäkerhetsmyndigheten, genom t.ex. anpassad tillsyn, bidragit till att verksamheter med strålning, t.ex. kärntekniska anläggningar, bedrivits säkert trots att förutsättningarna påverkades av pandemin. Regeringen bedömer också att steg har tagits för att stärka beredskapen vid kärntekniska anläggningar, bl.a. genom nya beredskapszoner och upphandling av jodtabletter. Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med att ställa krav på säkerhetshöjande åtgärder såsom installationen av de oberoende härdkylningssystemen i reaktorer har bidragit till en fortsatt positiv säkerhetsutveckling av de svenska reaktorena.

Regeringen bedömer också att Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med nationell kompetensförsörjning är avgörande för att verksamheter med strålning ska bedrivas säkert nu och i framtiden. Regeringen bedömer att Sveriges arbete inom EU och globalt bidrar till ökad strålsäkerhet och stärkt skydd för Sverige.

Genom ökade medel fr.o.m. 2021 har Strålsäkerhetsmyndigheten bättre förutsättningar att skapa den förmåga som behövs för civilt försvar, t.ex. att utveckla förmågan till samverkan och ledning, upprätta robust teknisk infrastruktur, säkerställa myndighetens uthållighet vid höjd beredskap samt stärka myndighetens kompetens om kärnvapen.

5.4 Politikens inriktning

Strålsäkerhetsmyndighetens expertis och oberoende från industrin är fortsatt centralt för att upprätthålla förtroendet för strålsäkerhetsarbetet i samhället. Det är viktigt att myndighetens kompetens och oberoende från industrin förblir intakt i en situation när delar av svensk kärnkraft avvecklas. Regeringen understryker också betydelsen av en långsiktig och säker hantering av radioaktivt avfall och kärnavfall.

Kärnvapnen utgör ett av de farligaste hoten som mänskligheten står inför. Regeringen beslutade hösten 2020 propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) som bl.a. anger nya mål för det civila försvaret. Motståndskraften inom de viktigaste samhällsfunktionerna ska stärkas, däribland energiförsörjningen. Regeringen fortsätter därför den aviserade förstärkningen av Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med civilt försvar inom områdena energiförsörjning och kärnvapen.

Beredskapen vid radiologiska olyckor behöver fortsatt utvecklas och stärkas. En förutsättning för att Sverige ska kunna hantera en större olycka både inom och utanför Sveriges gränser är tillgången till kompetens. Därför är Sveriges långsiktiga kompetensförsörjning inom strålsäkerhetsområdet viktig.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Tabell 5.1 Anslagsutveckling 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Tusental kronor

2020	Utfall	390 543	Anslagssparande	5 714
2021	Anslag	409 945 ¹	Utgiftsprognos	415 478
2022	Förslag	407 892		
2023	Beräknat	412 337 ²		
2024	Beräknat	418 423³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2021 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 407 892 tkr i 2022 års prisnivå.

³ Motsvarar 409 851 tkr i 2022 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICRP) samt till ideella miljöorganisationer.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 5.2 Förändringar av anslagsnivån 2022–2024 för 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Tusental kronor

	2022	2023	2024
Anvisat 2021¹	409 945	409 945	409 945
Pris- och löneomräkning ²	3 080	7 581	11 718
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-5 133	-5 189	-3 240
varav BP22 ³	-3 000	-3 000	-3 000
– Ideella organisationers arbete med kärnavfallsfrågor	-3 000	-3 000	-3 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	407 892	412 337	418 423

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2020 (bet. 2020/21:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2021. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2023–2024 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Anslaget får användas för statsbidrag till ideella organisationer. Regeringen föreslår att anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* minskas med 3 miljoner kronor 2022 för att finansiera en ökning med motsvarande belopp på anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* används för att finansiera bidrag till ideella miljöorganisationer inom olika områden. Förslaget innebär att även bidrag till ideella miljöorganisationer för arbete med frågor om kärnavfall ska finansieras från anslaget 1:2 *Miljöövervakning m.m.* Regeringen beräknar att anslaget minskas med 3 miljoner kronor per år för samma ändamål fr.o.m. 2023.

Regeringen föreslår att 407 892 000 kronor anvisas under anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* för 2022. För 2023 och 2024 beräknas anslaget till 412 337 000 kronor respektive 418 423 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2022 för anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2023–2027.

Skälen för regeringens förslag: Det behövs ett bemyndigande för myndighetens forskningsverksamhet för att kunna hantera de utmaningar som myndigheten och industrin står inför när det gäller den långsiktiga kompetensförsörjningen inom området strålsäkerhet. Bemyndigandet för 2022 föreslås öka med 10 miljoner kronor jämfört med 2021. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2022 för anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 90 000 000 kronor 2023–2027.

Tabell 5.3 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Tusental kronor

	Utfall 2020	Prognos 2021	Förslag 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025–2027
Ingående åtaganden	83 959	66 501	72 501			
Nya åtaganden	24 159	42 000	45 000			
Infriade åtaganden	-41 617	-36 000	-27 501	-40 000	-40 000	-10 000
Utestående åtaganden	66 501	72 501	90 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	70 000	80 000	90 000			

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Offentligrättslig verksamhet					
Utfall 2020	307 511	23 276	360 680	-29 893	-40 155
Prognos 2021	338 518	13 222	365 895	-14 155	-54 310
Budget 2022	343 167	13 324	357 858	-1 367	-54 677

Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten. En del av avgifterna disponeras av myndigheten och rör främst avgifter för anmälningspliktig verksamhet samt ansökningsavgifter för kärnteknisk verksamhet. Resterande avgiftsintäkter får inte disponeras av myndigheten utan redovisas mot inkomsttitel. Majoriteten av dessa avgiftsintäkter är för kärnteknisk verksamhet och en mindre del används även för beredskapsverksamhet vid länsstyrelser och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Regeringen och myndigheten har under en tid arbetat för att komma i en bättre balans vad gäller avgifterna i den offentligrättsliga verksamheten, särskilt vad gäller den kärntekniska verksamheten som haft ett historiskt ackumulerat överskott. Det ackumulerade överskottet för den kärntekniska verksamheten är snart i balans. Resultatet för den avgiftsbelagda verksamheten visar ett negativt resultat 2020 främst

till följd av att avgiftsnivåerna för tillsyn över kärnteknisk verksamhet har varit lägre än kostnaderna för att hantera tidigare ackumulerat överskott samtidigt som kostnaderna för den icke-kärntekniska verksamheten samt den kärntekniska tillsynen för övriga tillståndshavare överstiger avgiftsintäkterna. Volymerna för avgiftsintäkter för allmänpliktig verksamhet, som myndigheten disponerar, varierar något mellan åren vilket också påverkar resultatet negativt för 2020 och 2021. Avgiftsnivåerna beräknas minska fr.o.m. 2022 främst för den kärntekniska tillsynen och kärnteknisk forskning i och med mindre reaktorer i drift. Andra avgifter beräknas öka något t.ex. i och med högre krav och ökade kostnader för beredskapsverksamhet vid Strålsäkerhetsmyndigheten, länsstyrelser och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Strålsäkerhetsmyndigheten kommer att lämna ett förslag på nödvändiga justeringar av avgiftsnivåer i förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten för 2022 senast oktober 2021 vilket kan påverka prognoserna.

Tabell 5.5 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnader)	Akkumulerat resultat
Utfall 2020	1 486	-	-	-
<i>(varav tjänsteexport)</i>	<i>(0)</i>	-	-	-
Prognos 2021	750	-	-	-
<i>(varav tjänsteexport)</i>	<i>(0)</i>	-	-	-
Budget 2022	750	-	-	-
<i>(varav tjänsteexport)</i>	<i>(0)</i>	-	-	-

Strålsäkerhetsmyndigheten bedriver uppdragsverksamhet för t.ex. utbildning, radonlab och mätningar vilket inte kräver full kostnadstäckning. Därför framgår inga kostnader eller resultat. Avgiftsintäkterna täcker endast delar av den direkta arbetskostnaden för mätningar inom de båda verksamheterna. Till största del är riksmätplatsen och radonlaboratoriet anslagsfinansierade.

Bilaga

Resultatredovisning försvarsbeslutsperioden 2016–2020

Innehållsförteckning

Inledning	2
Sammanfattning	2
Utgångspunkter för försvarsbeslutet 2015	3
Resultatredovisning av totalförsvaret	7
Resultatredovisning av det militära försvaret	7
Resultatredovisning av det civila försvaret	17

Inledning

Försvarsutskottet har i betänkande 2020/21:FöU1 efterfrågat en redovisning av resultaten för försvarsbeslutsperioden 2016–2020. I denna bilaga redogör regeringen för utvecklingen av totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret under försvarsbeslutsperioden 2016–2020. Inledningsvis beskrivs de utgångspunkter som låg till grund för försvarsbeslutet 2015. Därefter följer en resultatredovisning med regeringens bedömning av resultaten.

Sammanfattning

Försvarsbeslutet 2015 har inneburit en omställning där försvaret återigen har inriktats mot nationella uppgifter. Beslutet har vidare inneburit ett trendbrott. Från att ha präglats av successivt minskade anslag, rationaliseringar och förbandsnedläggningar, har såväl det militära som det civila försvaret tilldelats ökade anslag och totalförsvaret är nu i en uppbyggnadsfas.

Regeringen bedömer att den inriktning som framgick av propositionen Försvarspolitisk inriktning, Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) i huvudsak har genomförts. Sveriges försvar har under perioden 2016–2020 utvecklats:

- Från ett insatsförsvar avsett för internationella insatser till ett nationellt försvar av hela Sverige.
- Från att inte ha genomfört någon planering för höjd beredskap inom det civila försvaret till att ha återupptagit en sammanhängande planering för totalförsvaret med konkreta förberedelser för höjd beredskap och då ytterst krig.
- Från en personalförsörjning grundad på anställning med betydande svårigheter att skapa personellt uppfyllda och samövade förband till en återaktiverad värnplikt och successivt ökande grundutbildningsvolymerna.
- Från begränsade investeringar i vidmakthållande av befintlig materiel eller anskaffning av ny materiel till att genomföra ökade investeringar i materiel inom samtliga försvarsgrenar.
- Från att under lång tid inte alls ha övat Försvarsmakten i sin helhet till att genomföra Försvarsmaktsgemensamma övningar.
- Från att ha avvecklat stora delar av grundorganisationen till att ha återetablerat ett regemente på Gotland, försvarsgrensstaber inom armén, marinen och flygvapnet samt fyra militärregionsstaber.
- Från en armé som var fokuserad på att delta med mindre kontingenter i internationella insatser till en armé som byggs runt fast organiserade brigader med fristående fältförband.
- Från ett ackumulerat vidmakthållande-, omsättnings- och moderniseringsbehov inom marinen till att genomföra ett materiellt återtag genom bl.a. livstid-förlängning och uppgradering av Stridsbåt 90, halvtidsmodifiering av ubåtar av Gotlandsklass samt halvtidsmodifiering av Gävlekorvetter.

- Från fyra till sex stridsflygdivisioner inom flygvapnet med tillförsel av avancerad materiel som till exempel jaktroboten Meteor.
- Från en otillräcklig förmåga i cyberdomänen till att utveckla en aktiv cyberförsvarsförmåga.
- Från ett mer begränsat antal internationella samarbeten till att ha ökat och fördjupat Sveriges internationella försvarssamarbeten, vilket har bidragit till att stärka totalförsvarets förmåga och interoperabilitet.
- Från en kortsiktig planerings-, besluts- och uppföljningsprocess för materielinvesteringar med investeringsplaner som inte varit i ekonomisk balans till en långsiktig process med ökad transparens och tydliggjorda ansvarsförhållanden.
- Från en nedprioriterad till en utökad och hotbilda driven forskning och utveckling, som en förutsättning för att kunna upprätthålla och utveckla förmåga där ny teknik och integritetskritisk kunskap är viktig.
- Från en alltför optimistisk syn på säkerhetsläget till att ha stärkt svensk försvarsunderrättelseförmåga och ökat beredskapen för att ge nödvändig förvarning liksom uthålligheten att följa ett krisförlopp över tid.
- Från en situation med successivt minskande anslag till en situation där betydande ekonomiska tillskott tillförts till både det militära och det civila försvaret.

Sammantaget har utvecklingen inneburit att Sveriges försvar har gått från en insatsorganisation med fokus på att genomföra internationella insatser till en krigsorganisation som utformas, utrustas och övas för att kunna möta väpnat angrepp mot Sverige. Från att ha varit ett underordnat förhållningssätt har utvecklingen mot ett nationellt försvar med krav på förmåga att hantera höjd beredskap och då ytterst krig blivit den centrala utgångspunkten för såväl det militära som det civila försvarets verksamhet.

De åtgärder som har vidtagits och den ökade förmåga som har åstadkommit under perioden 2016–2020 utgör en grundläggande förutsättning för den fortsatta utvecklingen under försvarsbeslutsperioden 2021–2025.

Utgångspunkter för försvarsbeslutet 2015

Läget i totalförsvaret vid tidpunkten för försvarsbeslutet

Den ryska aggressionen mot Georgien och Ukraina samt Rysslands agerande i övrigt hade vid tidpunkten för försvarsbeslutet försämrat den säkerhetspolitiska situationen i Europa. Den ryska ledningen hade visat att den var beredd att använda militära medel för att uppnå sina politiska mål. Den militära övnings- och underrättelseverksamheten i Östersjöområdet hade vidare ökat, vilket bedömdes innebära en ökad risk för incidenter. Rysk militär uppträdde mer utmanande runt Östersjön och kränkningar av Östersjöländers territoriella integritet skedde. Parallellt med detta ökade rysk underrättelseverksamhet och påverkansoperationer i regionen. Vidare hade Ryssland under ett antal år genomfört en omfattande reformering av de väpnade styrkorna, vilket innebar att den ryska militära förmågan i närområdet har höjts väsentligt.

Regeringen bedömer att Försvarsmakten var vid tidpunkten för försvarsbeslutet en organisation anpassad i huvudsak för internationella insatser, hävdande av territoriell

integritet och bevarande av militär kompetens. Det gynnsamma säkerhetspolitiska läget efter kalla kriget hade medfört att fokus för Försvarmakten verksamhet under längre tid hade varit att genomföra multinationella krishanteringsinsatser utanför närområdet snarare än att möta ett väpnat angrepp mot Sverige. Försvaret av Sverige mot väpnat angrepp hade under hela 1900-talet varit Försvarmaktens huvuduppgift men i försvarsbeslutet 2004 avskrevs det väpnade angreppet i realiteten som planeringsförutsättning för myndighetens verksamhet. Deltagande i internationella insatser blev i praktiken den dimensionerande uppgiften.

Försvarmakten var präglad av en längre period av successivt minskade anslag, rationaliseringar och förbandsnedläggningar, framförallt som en följd av försvarsbesluten i slutet på 1990-talet och början på 2000-talet. Mycket stora delar av krigs- och grundorganisationen hade avvecklats och ersatts med en avsevärt mindre insatsorganisation.

Försvarmaktens organisation var framför allt ett resultat av försvarsbeslutet 2004. Den insatsorganisation som hade beslutats av riksdagen 2004 var dock inte kvalitativt eller kvantitativt utformad eller utrustad med avsikt att användas i ett sammanhang för att försvara Sverige. Försvarmakten hade därför 2015 en relativt stor förmågebredd, dvs. det fanns flera olika typer av förband som upprätthöll olika förmågor, men förmågan begränsades samtidigt av att antalet förband var få vilket påverkade uthållighet och möjlighet att försvara i fler riktningar. Därtill fanns obalanser i organisationen, bl.a. mellan verkansförband och stödförband. Exempelvis var logistikfunktionen inte dimensionerad för att stödja alla stridskrafter samtidigt eftersom denna anpassats för att i första hand tillgodose fredstida krav. Överlag utgick verksamheten från fredstida produktionsrationalitet snarare än krav på förmåga att hantera höjd beredskap och då ytterst krig.

Tillgänglig ekonomi var inte tillräcklig för att tillgodose vidmakthållande av befintlig materiel och det var inte heller möjligt att anskaffa ny materiel i tillräcklig omfattning för att vidmakthålla olika förmågor. Det fanns brister såväl i fråga om mer avancerad materiel som avseende krigsförbandens grundläggande behov av bl.a. personlig utrustning, sambandsmateriel och standardfordon. Försvarsanslagen var sammantaget inte anpassade för att långsiktigt vidmakthålla krigsorganisationen eller för att möta den förmågeutveckling som hade startat i närområdet.

Skyldigheten att genomföra grundutbildning med värnplikthade 2010 lagts vilande och personalförsörjningen byggde därmed på frivillig rekrytering och anställd personal. Det nya personalförsörjningssystemet hade betydande utmaningar för att fullt ut bemanna och öva krigsförbanden.

Det internationella och nordiska samarbetet hade under ett antal år haft en positiv utveckling. Några exempel var flygövningssamarbete mellan de nordiska länderna, sjöövervakning i Östersjöområdet och deltagande i Natos snabbinsatsstyrkas reservstyrkeregister. Förmågan att ta emot stöd från andra stater och organisationer var dock begränsad då nödvändig planering inte genomförts.

När det gäller det civila försvaret hade planeringen för höjd beredskap i stort sett upphört under början av 2000-talet. Det fanns inte heller en sammanhängande planering mellan det civila och militära försvaret inom ramen för totalförsvaret. En systematisk planering och andra förberedelser för höjd beredskap hade därmed inte bedrivits under lång tid. Många resurser som skapats för det civila försvaret hade blivit inaktuella eller tagits ur drift. Endast för att upprätthålla viss specifik förmåga hade det genomförts åtgärder, bl.a. avseende skyddsrum. Under flera år hade det istället skett en omorientering från höjd beredskap och civilt försvar till fredstida krissituationer och krisberedskap. Samhället hade även förändrats sedan planeringen för höjd

beredskap senast bedrevs. Globalisering, digitalisering och privatisering hade skapat nya förutsättningar för planeringen.

I den försvarspolitiska inriktningspropositionen 2015 (prop. 2014/15:109) bedömde regeringen att Försvarsmakten med god kvalitet löste uppgifter i fredstid såväl nationellt som internationellt. Regeringen bedömde samtidigt att det fanns ett antal allvarliga begränsningar, inte minst vid höjd beredskap. Läget i Försvarsmakten, i kombination med omvärldsläget, underströk enligt regeringen behovet av att öka den operativa förmågan och att stärka totalförsvarets förmåga inför och vid ett angrepp.

Den försvarspolitiska inriktningen 2016–2020

Försvarsbeslutet 2015 innebar en omställning där försvaret återigen inriktades mot nationella uppgifter. Enligt regeringens proposition Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) skulle försvaret i första hand utformas för att kunna möta ett väpnat angrepp. Det enskilt viktigaste under försvarsbeslutsperioden 2016–2020 var att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Totalförsvarsplaneringen skulle återupptas och genomföras enligt regeringens anvisningar.

Målet för det militära försvaret var att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet. Detta skulle ske genom att hävda Sveriges suveränitet, och nationella intressen, förebygga och hantera konflikter och krig, skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp, samt skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Krigsförbanden skulle bli personellt och materiellt uppfyllda samt vara samövade. Stridskrafterna skulle vara anpassade för uppgifter i Sverige och närområdet. Sveriges bi- och multilaterala samarbeten borde fördjupas varvid samarbetet med Finland var av särskild vikt.

Samtliga förband skulle ges ett krav på tillgänglighet i fred och ett beredskapskrav för krig eller krigsfara. Vid intagande av höjd beredskap skulle inget krigsförband ha en beredskap som översteg en vecka. Alla delar av Försvarsmaktens organisation med uppgifter att lösa i händelse av höjd beredskap skulle ges ett krigsduglighetskrav. Huvuddelen av markstridskrafterna skulle kunna verka i två brigader och en ny mekaniserad stridsgrupp organiseras på Gotland. Ubåtsjaktförmågan inom marinen skulle stärkas och ytterligare besättningar tillföras. Flygstridskrafterna skulle organiseras i fyra flottiljer, med sex stridsflygdivisioner och en helikopterflottilj. Grundläggande behov av bl.a. personlig utrustning, sambandsmateriel, ammunition och standardfordon skulle enligt försvarsbeslutet tillgodoses. Ett antal utredningar, bl.a. om materiel- och logistikförsörjning samt långsiktigt hållbar personalförsörjning, aviserades i propositionen.

Enligt den försvarspolitiska propositionen skulle planeringen för det civila försvaret återupptas och genomföras med utgångspunkt i en helhetssyn där hotskalan omfattade såväl fredstida krissituationer som höjd beredskap. Helhetssynen gällde också vilka aktörer som skulle delta i planeringen. Planeringen skulle ske i samverkan mellan statliga myndigheter, kommuner, regioner, frivilligorganisationer och näringslivet med flera.

Målet för det civila försvaret var från och med 2016 att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, värna civilbefolkningen och bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld. De tre delarna i målet för det civila försvaret skulle vara ömsesidigt förstärkande. Det var av särskild betydelse att

omhändertar planeringen av det civila försvarets bidrag till Försvarmaktens förmåga vid höjd beredskap och då ytterst i krig.

Regeringen pekade i ovan nämnda proposition även på behovet av att fånga upp lärdomar från arbetet med skydd mot olyckor och krisberedskap. Regeringen bedömde dock att det civila försvaret krävde ytterligare åtgärder som det inte har ansetts finnas behov av inom krisberedskapen. Det kunde t.ex. gälla särskilda krav på att skyddsåtgärder vidtas, att särskilt viktiga samhällsfunktioner säkerställs och att knappa resurser kan fördelas till prioriterade verksamheter vid höjd beredskap. Regeringen bedömde vidare att det fanns behov att utveckla samhällets förmåga att stödja Försvarmakten vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld och avsåg vidta åtgärder för att utveckla styrningen närmare i detta avseende.

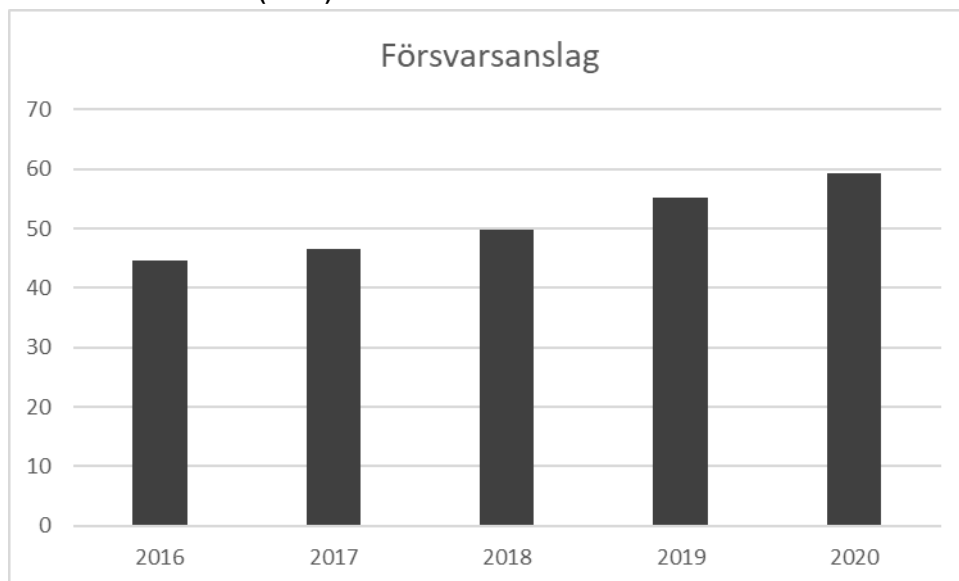
Ekonomiska tillskott

Mot bakgrund av det över tid försämrade säkerhetspolitiska läget och behovet av att öka den operativa förmågan i krigsförbanden har riksdagen beslutat om tillskott på sammanlagt ca 33 miljarder kronor till det militära försvaret under försvarsbeslutsperioden 2016–2020. Nivån på anslagen för det militära försvaret har, exklusive pris- och löneomräkning, ökat med 10,5 miljarder kronor från 2016 t.o.m. 2020.

Från 2018 har regeringen tillfört 430 miljoner kronor årligen till ansvariga aktörer i det civila försvaret.

De ekonomiska tillskott som stegvis beslutats av riksdagen har varit nödvändiga för att genomföra den försvarspolitiska inriktningen. Utan ekonomiska tillskott hade det inte funnits förutsättningar att utveckla den operativa förmågan. Alternativen för Försvarmaktens utveckling hade då istället varit att antingen vidmakthålla god förmåga inom några få förmågeområden eller att vidmakthålla en lägre förmåga på bredden i organisationen.

Diagram 1 Försvarsanslagens utveckling löpande pris under perioden 2016–2020 (mdkr)

Resultatredovisning av totalförsvaret

Totalförvarsplaneringen har återupptagits

Mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget bedömde regeringen i den försvarspolitiska propositionen att totalförsvarets förmåga inför och vid ett väpnat angrepp behövde stärkas. Planeringen för totalförsvaret skulle därför återupptas. En sammanhängande planering för totalförsvaret skulle säkerställas genom planeringsanvisningar till berörda myndigheter. I december 2015 gav regeringen Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att lämna förslag på gemensamma grunder för en sammanhängande planering av totalförsvaret. Regeringen beslutade även under 2015 om inriktning för det militära försvaret samt planeringsanvisningar för det civila försvaret i vilket de bevakningsansvariga myndigheterna fick i uppdrag att återuppta planeringen för höjd beredskap.

I maj 2017 gav regeringen ett uppföljande uppdrag till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under försvarsbeslutsperioden 2016–2020. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har inom ramen för detta uppdrag genomfört utbildningar, övningar och gett metodstöd till de olika nivåerna inom totalförsvaret. Myndigheterna har vidare utarbetat en modell för sammanhängande planering.

Regeringen bedömer att förmågan att stödja Försvarsmakten vid höjd beredskap och ytterst i krig har utvecklats. Vidare har förmågan att samverka utifrån de krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap utvecklats mellan aktörer i totalförsvaret, även om mycket återstår att göra inom området. Huvuddelen av aktörerna har också utvecklat sina möjligheter att verka från alternativ och/ eller skyddad ledningsplats.

Totalförvarsövningen (TFÖ 20) som planerades att genomföras under 2020 har påverkats av covid-19-pandemin. Endast begränsade delar av övningen har kunnat anpassas och genomföras under året. Den förändrade planeringen och genomförandet av övningsaktiviteterna har dock bidragit till den fortsatta totalförvarsutvecklingen.

Regeringens bedömer sammantaget att totalförsvarets förmåga inför ett väpnat angrepp har stärkts. En sammanhängande planering för totalförsvaret har påbörjats. Arbetet under perioden har skapat grundläggande förutsättningar för att under kommande försvarsbeslutsperiod nå målen för totalförsvaret även om ett omfattande arbete kvarstår. Den kanske största utmaningen under perioden har varit att lägga grunden för ett förändrat förhållningssätt och synsätt där krig är den dimensionerande utgångspunkten. Regeringens bedömning är att covid-19-pandemin har bidragit till en ökad medvetenhet om behovet av en god beredskap.

Resultatredovisning av det militära försvaret

Krigsorganisationen och den samlade operativa förmågan har i stort utvecklats enligt beslutad inriktning

Under perioden 2016–2020 har flera steg tagits för att ställa om Försvarsmakten från en insatsorganisation till en krigsorganisation som kan mobiliseras och användas enligt

givna beredskapskrav. Alla delar av Försvarsmaktens organisation som har uppgifter att lösa vid höjd beredskap har organiserats som krigsförband. Huvuddelen av den personal i Försvarsmakten som behövs vid höjd beredskap har krigsplacerats. Grundutbildning med värnplikt samt repetitionsutbildning har återinförts i syfte att skapa kompletta, samövade krigsförband. Övningsverksamheten har ökat avsevärt och givits ett förnyat fokus på nationellt försvar. Krigsförbandsövningar liksom beredskaps- och mobiliseringsövningar genomförs återigen kontinuerligt och för första gången på 20 år har en större försvarsmaktsgemensam övning ägt rum, Aurora 17. Ökade investeringar har gjorts i materiel inom samtliga försvarsgrenar och viktiga steg har tagits för att åtgärda de brister som identifierades i inledningen av försvarsbeslutsperioden. Försvarsmaktens förmåga att verka tillsammans med andra länder och organisationer har ökat, inte minst genom deltagande i internationella övningar med hög komplexitet. Utvecklingen mot ett nationellt försvar med krav på förmåga att hantera höjd beredskap och då ytterst krig har sammanfattningsvis blivit den centrala utgångspunkten i Försvarsmaktens verksamhet. Regeringen bedömer att detta har sammantaget bidragit till att det militära försvarets förmåga att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet har ökat.

Försvarsmakten har i huvudsak haft en god förmåga att lösa sina fredstida uppgifter såväl nationellt som internationellt. Försvarsmakten har upprätthållit beredskap och därigenom kunnat bidra till hävdandet av Sveriges suveränitet och värnat nationella intressen. Övervakning av svenskt territorium har bedrivits kontinuerligt och verksamheten i Sveriges närområde har följts, i syfte att upptäcka och avvisa kränkningar, upprätthålla Sveriges territoriella integritet samt skydda skyddsvärd verksamhet.

Försvarsmaktens samlade operativa förmåga har ökat, bl.a. som en följd av tillförsel av materiel och personal samt ökad övningsverksamhet. När det kommer till kravet att kunna möta ett väpnat angrepp har Försvarsmakten dock en operativ förmåga med begränsningar. Detta innefattar såväl begränsningar i krigsorganisationens samlade förmåga att möta väpnat angrepp som enskilda krigsförbands förmåga att lösa sina uppgifter. Begränsningarna i förmåga beror bl.a. på personella och materiella brister i krigsförbanden, otillräcklig samövning av förbanden och för liten förbandsvolym. Konsekvenser av dessa faktorer är begränsad uthållighet samt begränsad förmåga att möta en fiende i fler riktningar.

Att förmågan fortsatt har begränsningar vid utgången av 2020 beror också på att utgångsläget till del har varit sämre och utmaningarna större än vad som förutsågs inför försvarsbeslutet 2015. Försvarsmakten har återkommande redovisat brister i ekonomin, vilket beror på ett antal faktorer såsom ofullständig bild av tillståndet i Försvarsmakten, otillräckliga kostnadsuppskattningar, att kostnadsutvecklingen överstigit den uppräknade som görs med försvarsprisindex, otillräckliga reserver samt fördyringar av strategiska materielprojekt.

Beslut som varit förutsättningsskapande för utvecklingen av den operativa förmågan fattades vidare några år in i försvarsbeslutsperioden. Det gäller till exempel beslutet om att återaktivera grundutbildning med värnplikt och den justerade ansvarsfördelningen mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk i fråga om materiel- och logistikförsörjning. Regeringen har vidare stegvis behövt komplettera styrningen till Försvarsmakten för att förtydliga omställningen till ett försvar inriktat mot i huvudsak nationella uppgifter. Ett exempel på detta är inriktningen att armén ska organiseras och kunna verka med två brigader.

Covid-19-pandemin har också påverkat utvecklingen av förmågan, framför allt genom att övningsverksamhet ställts in eller reducerats i omfattning. Ett viktigt exempel är

den försvarsmaktsövning som skulle ha genomförts våren 2020 men som på grund av pandemin flyttats fram. Övningen skulle innefatta deltagande från armén, marinen, flygvapnet, regionala staber, hemvärnet samt militära förband från andra länder.

Armén

Armén har under perioden ökat sin operativa förmåga, inklusive förmågan att möta ett väpnat angrepp. Viktiga steg har tagits för att ställa om och omorganisera armén från att vara fokuserad på att delta med mindre kontingenter i internationella insatser till att vara en organisation byggd runt två fast organiserade brigader samt fristående fältförband. Regeringen bedömer att omställningen av armén inklusive organiseringen av två brigader tagit längre tid, medfört högre kostnader och varit svårare att genomföra än vad som inledningsvis förutsågs. Samtidigt bedömer regeringen att betydande framsteg gjorts sedan 2016 vilket i sin tur skapat nödvändiga förutsättningar för den tillväxt som beslutats i försvarsbeslutet 2020.

Att arméns förmåga att möta väpnat angrepp ökat är bl.a. ett resultat av att övningsverksamheten tagit betydande steg framåt. Återinförd grundutbildning med värnplikt och repetitionsutbildning har skapat förutsättningar för att kunna öva kompletta krigsförband. Den internationella övningsverksamheten har utvecklats till att stödja den nationella förbandsproduktionen på ett tydligare sätt. Ett sådant exempel är arméövningen Nordanvind 2019 där en svensk brigad övade med och mot truppbidrag från Finland, Norge, Storbritannien och USA.

Regeringen bedömer även att viktiga investeringar i materiel har gjorts som bidragit till att öka den operativa förmågan. Över 700 tunga hjulfordon, såväl terränggående lastbilar som standardlastbilar, har levererats och fler är beställda. Annan mängdmateriel i form av lätta hjul- och bandgående fordon, ledningssystem, skyddsmateriel, ammunition och soldatutrustning har anskaffats.

Exempel på materielobjekt som har levererats till Försvarsmakten:

- mängdmateriel, såsom exempelvis lastbilar
- 24 artilleripjäser av typ Archer
- 36 granatkastarpansarbandvagnar
- 13 eldenheter korräckviddigt luftvärn av typ robotsystem 98 (Iris T)

Exempel på större materielobjekt som beslutats under perioden:

- renovering av stridsfordon 90 och stridsvagn 122 (2016)
- nytt medelräckviddigt luftvärn (2018)

Trots att utvecklingen vänt och förmågan ökat så kvarstår betydande brister inom armén. För att skapa en struktur där förbanden effektivt kan verka tillsammans vid ett väpnat angrepp har en omorganisering av armén inletts där krigsförband organiseras med tillhörande funktioner och kompletteras för att skapa en struktur där förbanden effektivt kan verka tillsammans vid ett väpnat angrepp. Den återinförda grundutbildningen med värnplikt är en viktig förutsättning för att bemanna armén men fortfarande behöver ett fungerande system för att utbilda, utrusta, öva och därefter kontinuerligt omsätta hela krigsförband behöver fortsatt utvecklas. Fortsatta utmaningar föreligger avseende mobilisering och underhåll.

Hemvärnet

Hemvärnet har löst sina uppgifter och hemvärnsförbandens förmåga har i huvudsak vidmakthållits. Hemvärnet har lämnat stöd till samhället vilket har betydelse för den

fredstida krisberedskapen. Under perioden har fyra granatkastarplutoner tillförts hemvärnet. Regeringen bedömer att den återaktiverade grundutbildningen med värnplikt och de ökade grundutbildningsvolymerna på sikt förbättrar möjligheterna att bemanna hemvärnsförbanden. Hemvärnet har fått leveranser av ny materiel främst i form av fordon.

Marinen

Marinen har ökat sin operativa förmåga, inklusive förmågan att möta ett väpnat angrepp. Centrala förmågor inom operationstyperna sjöövervakning, sjöfartsskydd och kustförsvar har utvecklats positivt. Återtagande av förmåga har även skett avseende sjöminering. Den sjörörliga förmågan för amfibiestridskrafterna har vidmakthållits. Ett antal plattformar och materielsystem har levererats och breddutbildning inom bl.a. sjöminering respektive skydd av egen verksamhet har genomförts. Extra besättningar har tillförts sjöstridsflottiljerna i syfte att skapa ökad redundans.

Genom nationella insatser och extensiv övningsverksamhet både nationellt och internationellt har utvecklingen av marin- och försvarsmaktsgemensamma förmågor, tillsammans med bl.a. flygstridskrafterna fortsatt. Övningar i sjömålsbekämpning, amfibiestrid och ubåtsjakt är exempel på verksamhet som har prioriterats.

Multinationella och bilaterala marina samarbeten har utvecklats och fördjupats. Här kan särskilt samarbetet med Finland inom ramen för Swedish Finnish Naval Task Group (SFNTG) och Swedish Finnish Amphibious Task Unit (ATU) framhållas. Övningsverksamheten med USA och Tyskland har också utvecklats.

Visst materiellt återtag har gjorts och beställningar är lagda för att omhänderta omsättningsbehov i perioden 2021–2030.

Exempel på materielobjekt som har levererats till Försvarsmakten:

- 72 livstidsförlängda Stridsbåt 90
- 12 uppgraderade Stridsbåt 90
- 2 halvtidsmodifierade ubåtar av Gotlandsklass

Exempel på större materielobjekt som beslutats under perioden:

- sjömålsrobot
- halvtidsmodifiering av korvett typ (Gävle)
- nytt signalspaningsfartyg
- förberedelse inför anskaffning av nytt ytstridsfartyg (2020)
- förberedelse inför anskaffning av halvtidsmodifiering av korvett typ (Visby) (2020)

Utmaningarna för marinstridskrafterna har utgjorts av bristande tillgänglighet för materiel och plattformar, främst kopplat till vidmakthållande och omsättning. Genom hela försvarsbeslutsperioden har det funnits ett ackumulerat vidmakthållande-, omsättnings- och moderniseringsbehov för såväl fartyg som vapensystem. Personaluppfyllnaden har överlag varit god även om brister funnits, bl.a. avseende nyckelpersonal inom framför allt tekniska befattningar.

Flygvapnet

Flygstridskrafterna har ökat sin operativa förmåga. Viktiga skäl till denna utveckling är tillförande av kvalificerad materiel såsom jaktroboten Meteor och flygförbandens

omorganisering till krigsförband med bl.a. fyra flygflottiljer och sex stridsflygdivisioner. Även genomförandet och deltagandet i komplexa och avancerade flygövningar såsom Flygvapenövningen, taktikutvecklingsövningen TTP och finska flygvapenövningen *Ruska* har bidragit till utveckling av den flygoperativa förmågan. Tillsammans med det amerikanska flygvapnet i Europa har flygvapnen i Sverige, Norge, Danmark och Finland vidare utvecklat Arctic Challenge Exercise till s.k. flaggnivå och till den största flygövningen i Europa. Därtill har Sverige på veckobasis genomfört Cross Border Training tillsammans med främst Finland och Norge.

Förmågan till sjömålsbekämpning har utvecklats samtidigt som ubåtsjakt har övats i ökad utsträckning. Ett återtagande av förmågan att verka från spridda flygbaser har inletts men fortfarande kvarstår ett omfattande arbete.

Exempel på materielobjekt som har levererats till Försvarsmakten:

- materielsystem 20 för JAS 39, inklusive jaktroboten Meteor

Exempel på större materielobjekt som beslutats under perioden:

- helikopter 14 (8 helikoptrar har levererats, slutleverans sker 2023)
- förnyelse av sensorkedja, steg 1

Utmaningarna har bl.a. bestått i personella vakanser, vilka har bidragit till begränsningar i tillgänglighet och flygtidsproduktion.

Lednings- och logistikfunktionerna

Den operativa förmågan i lednings- och logistikfunktionerna har utvecklats. Förmågan att stödja mindre delar av Försvarsmakten internationellt och nationellt har i huvudsak varit bra men stora brister föreligger när det gäller att leda, mobilisera och försörja hela krigsorganisationen. Lednings- och logistikfunktionerna har inte varit organiserade för att svara mot behoven vid ett väpnat angrepp men betydande steg har tagits för att ställa om dessa funktioner för att bättre svara mot kraven vid ett väpnat angrepp. Återförandet av resurser från Försvarets materielverk till Försvarsmakten är ett exempel. Ett annat exempel utgörs av arbetet med att omorganisera armén till två brigader vilket medfört ett arbete för att tydliggöra uppdelning och organisering av den operativa respektive taktiska underhållstjänsten. Sammantaget har därför steg tagits för att omorganisera såväl logistik- som ledningsfunktionen från att ha varit organiserade för en fredstida rationalitet till att bättre svara mot krav på att samtidigt kunna stödja hela krigsorganisationen vid ett väpnat angrepp. Trots denna utveckling konstaterar regeringen att krigsorganisationen under perioden haft, och fortsatt har, en obalans mellan verkansförband och stödfunktioner.

Styrningen och uppföljningen inom försvarsområdet har förbättrats

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att utveckla styrningen och uppföljningen av det militära försvaret.

Regeringen gav 2018 Statskontoret i uppdrag att bl.a. analysera och bedöma om de ekonomiska underlag som Försvarsmakten lämnar till regeringen är ändamålsenliga som underlag för budgetprocessen. Statskontoret tog stöd av Ekonomistyrningsverket (ESV) i delar av uppdraget. I rapporten När planeringen möter verkligheten – Försvarsmaktens interna ledning, styrning och uppföljning (2018:27), med bilagan ESV:s bedömning av ändamålsenligheten i Försvarsmaktens investeringsplan (ESV

2018–00176), konstaterade Statskontoret och Ekonomistyrningsverket att investeringsplaneringen är behäftad med brister. Regeringen har därefter gett Försvarsmakten i uppdrag att, med stöd av Ekonomistyrningsverket och Försvarets materielverk, utveckla investeringsplanerna i enlighet med rapportens rekommendationer. Utvecklingsarbetet har bl.a. fokuserat på åtgärder för att åstadkomma en planering i både långsiktig och årlig ekonomisk balans samt förbättrad prisutvecklingshantering. Sammantaget har arbetet resulterat i att flera av de brister som Ekonomistyrningsverket konstaterade nu är åtgärdade. Utifrån Statskontorets rekommendationer har regeringen även minskat detaljstyrningen och utvecklat resultatstyrningen.

Regeringen gör sammantaget bedömningen att styrningen inom försvarsområdet har förbättrats vilket leder till att försvarsmyndigheternas möjlighet att bedriva sin verksamhet i linje med riksdagens mål och inom ekonomiska ramar har ökat. De utmaningar inom materieförsörjningen som Ekonomistyrningsverket redovisar i sin rapport ESV:s iakttagelser i regeringsuppdraget att stödja Försvarsmakten och Försvarets materielverk 2019–2020 har till del adresserats.

Materieförsörjningen har utvecklats

Materiel- och logistikförsörjningen har utvecklats under försvarsbeslutsperioden 2016–2020, bl.a. som ett resultat av förändrad styrning. Vid ingången av försvarsbeslutsperioden 2015 konstaterades att den förändring av försvarslogistiken som initierats 2012, inte varit ändamålsenlig utifrån de nya kraven på Försvarsmaktens operativa förmåga. Förändringen hade istället lett till en fragmentisering av logistikverksamheten och en i allt väsentligt oförändrad finansiell styrning av materiel- och logistikförsörjningen. Sammantaget resulterade inte förändringen i avsedda besparingar och regeringen har i otillräcklig utsträckning kunnat styra och följa upp investeringar i försvarsmateriel. Det fanns även skäl att justera ansvarsfördelningen för anslag och anslagsposter utifrån budgetlagens bestämmelser. Detta föranledde regeringen att återigen analysera försvarslogistiken och ansvarsförhållandena mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk.

Regeringen beslutade 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av materiel- och logistikförsörjningen till Försvarsmakten. I budgetpropositionerna för 2018 och 2019 redovisade regeringen inriktningen för materiel- och logistikförsörjningen och ansvarsförhållandena mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk. Sammantaget innebar reformen att Försvarsmakten fick ansvaret för all materiel i användning, från förråd till förband, inklusive upphandling av varor och tjänster för drift och underhåll med mera. Försvarsmakten fick även ansvar för upphandling av vissa beredskapsvaror. Försvarets materielverk fick fortsättningsvis ansvar för upphandling och anskaffning av nya materielsystem. Försvarets materielverk utgör därmed statens huvudsakliga gränssnitt gentemot leverantörerna av ny försvarsmateriel och disponerar därför huvuddelen av anslaget för anskaffning av materiel och anläggningar. De genomförda förändringarna överensstämmer i stort med bedömningarna i betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88).

Parallellt med de nya ansvarsförhållandena mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk införde regeringen 2017 en ny planerings-, besluts- och uppföljningsprocess för materielinvesteringar i enlighet med bedömningarna i betänkandet Investeringsplanering för försvarsmateriel (SOU 2014:15). Ett 12-årigt perspektiv infördes i investeringsplaneringen för att skapa långsiktighet och transparens. Reformen av materiel- och logistikförsörjningen, tillsammans med den nya planerings-, besluts- och uppföljningsprocessen för materielinvesteringar, innebär

ökad långsiktighet, tydliggjorda ansvarsförhållandena, större transparens och tydlighet samt en bättre följsamhet mot budgetregelverket. Denna utveckling stödjer Försvarmaktens tillväxt och på sikt en ökad operativ förmåga, samt möjligheterna att styra den långsiktiga materielförsörjningen på strategisk nivå.

Den exportrelaterade verksamheten har legat i nivå med tidigare år, med svensk närvaro i ett flertal utländska anskaffningsprojekt. Utgångspunkten för verksamheten är att den används som ett medel att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning ur ett livscykelperspektiv och därmed bidra till Försvarmaktens operativa förmåga. De statliga aktörernas medverkan i exportsammanhang har kontinuerligt prioriterats, baserat på den bedömda nyttan för Försvarmakten.

Störst vikt har lagts på arbetet med Finlands och Schweiz anskaffning av ny stridsflygförmåga, det fortsatta samarbetet med Brasilien samt att utveckla samarbetena inom ramen för redan ingångna exportavtal gällande Gripen C/D. Därutöver har exportrelaterad verksamhet avseende ubåtssystem A17 och A26 samt stridsfordon CV90 och artillerisystem Archer varit prioriterat.

Försvarets materielverk har från och med den 1 januari 2016 i myndigheten inordnat den exportstödjande uppgiften från tidigare Försvarexportmyndigheten. Verksamheten bedrivs parallellt med andra uppdrag med bibehållna krav på transparens och affärsmässighet.

En grundläggande förutsättning för den exportrelaterade verksamheten är att exporten godkänns av ansvarig exportkontrollmyndighet. De ändringar i krigsmaterielagstiftningen som trädde i kraft den 15 april 2018 innebär en skärpt exportkontroll av krigsmateriel.

Återaktivering av grundutbildning med värnplikt en förutsättning för uppfyllda och samövade förband

Regeringen beslutade 2017 att återaktivera skyldigheten för totalförsvarspliktiga att mönstra och fullgöra grundutbildning med värnplikt. Från och med 2018 genomförs återigen all grundutbildning med värnplikt utifrån lagen (1994:1809) och förordningen (1995:238) om totalförsvarsplikt. Ett huvudskäl till återinförandet av grundutbildning med värnplikt var att en personalförsörjning helt baserad på frivillighet över tid inte hade tillgodosett Försvarmaktens personalbehov. Den återinförda värnplikten har därmed varit en förutsättning för att skapa fullt bemannade och övade krigsförband. Uppemot 5 000 totalförsvarspliktiga påbörjade sin grundutbildning 2020. I början av försvarsbeslutsperioden låg antalet personer som påbörjade militär grundutbildning på ca 2 400. Den återinförda värnplikten har medfört en ökad rekryteringsbas för anställning i Försvarmakten bl.a. som officerare, gruppbefäl, soldater och sjömän samt en grund för hemvärnet.

Antalet yrkesofficerare har ökat från 9 125 officerare 2016 till 9 277 officerare 2020. Fler studerande vid de grundläggande officersutbildningarna och inrättandet av en särskild officersutbildning för individer med en tidigare akademisk examen har bidragit till ökningen. Ökningen beror också på att yrkesofficerare har återanställts och att vissa yrkesofficerare har fortsatt sin anställning efter ordinarie pensionsålder. Arbetet med att utveckla reservofficerssystemet har fortsatt.

Uppfyllnaden av hemvärnsförbanden har minskat något, från 21 759 personer 2016 till 20 266 personer 2020. Det är en följd av en mindre rekryteringsbas, som i sin tur är en konsekvens av tidigare reducerade grundutbildningsvolymerna och att grundutbildning med värnplikt låg vilande under perioden 2010–2017. Allteftersom

grundutbildningsvolymerna ökar bedömer regeringen att förutsättningarna förbättras för att öka hemvärnets numerär.

Antalet civilanställda i Försvarmakten har ökat från 5 292 civilanställda 2016 till 8 927 civilanställda 2020 till följd av att civila har anställts för att frigöra militär kompetens till andra uppgifter och överföringen av verksamhet från Försvarets materielverk till Försvarmakten.

Andelen kontinuerligt tjänstgörande kvinnor inom Försvarmakten har ökat från 17 procent 2016 till 21 procent 2020, men når inte myndighetens målsättningar. Vid beslutet om återaktivering av grundutbildning med värnplikt gjordes plikten könsneutral vilket är en av de viktigaste åtgärderna för att öka andelen kvinnor i de militära personalkategorierna. Andelen kvinnor i grundutbildning har ökat till 17 procent 2020 jämfört med 12–13 procent under frivilligtiden, dvs. före 2018.

Försvarmakten har utvecklat förmågan att omhänderta kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier, bl.a. genom tillsättande av ett centralt verksamhetsstöd.

Regeringen bedömer sammantaget har åtgärderna inom personalförsörjningen bidragit till att krigsorganisationen i huvudsak är uppfylld med personal men inom vissa kompetensområden finns kvarstående utmaningar, så som exempelvis piloter och nyckelpersonal inom tekniska befattningar. Med fastställande av krigsorganisationen och beslutet att återaktivera grundutbildning med värnplikt har personalförsörjningen, framför allt i den senare delen av försvarsbeslutsperioden, uppnått en ökad stabilitet och en långsiktig planering. Det finns en god grund för att uppnå den personella tillväxt som förutses i krigsorganisationen till 2030.

Grundorganisationen har utökats

Ett antal beslut har fattats om att förstärka Försvarmaktens grundorganisation. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget i närområdet och behovet av en samlad militär ledning på Gotland föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2018 att återinrätta Gotlands regemente (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6, bet. 2017/18:FöU1, rskr. 2017/18:101). Återinrättandet av Gotlands regemente från och med den 1 januari 2018 har bidragit till att förenkla och förbättra såväl försvarsmaktsinterna lednings- och lydadsförhållanden som totalförsvarssamverkan med civila aktörer för den militära verksamheten på Gotland.

Riksdagen beslutade i december 2018 om att inrätta tre försvarsgrensstaber som egna grundorganisationer (prop. 2018/19:18, bet. 2018/19:FöU3, rskr. 2018/19:91). Från och med den 1 januari 2019 finns tre försvarsgrensstaber organiserade som egna organisationsenheter i Försvarmakten: Arméstaben i Enköping, Marinstaben på Muskö samt Flygstaben i Uppsala. Inrättandet och lokaliseringen av försvarsgrensstaberna motiverades bl.a. av den försämrade omvärldsutvecklingen. Inrättandet av staberna har ökat robustheten i ledningsorganisationen genom en ökad geografisk spridning.

Vidare beslutade riksdagen i december 2019 om att inrätta fyra militärregionsstaber (prop. 2019/20:1 utg.omr. 6, bet. 2019/20:FöU1, rskr. 2019/20:107). Från och med februari 2020 finns fyra militärregionsstaber som egna organisationsenheter: Norra militärregionstaben i Boden, Mellersta militärregionstaben i Upplands-Bro/Kungsängen, Västra militärregionstaben i Skövde och Södra militärregionstaben i Lund/Revinge. Huvudsyftet med den stärkta regionala ledningen var att öka förmågan att leda territoriell verksamhet inklusive underställda förband och öka samverkan med övriga samhället för att skapa förutsättningar för regional försvarsplanering samt bidra

till samhällets krisberedskap. Vidare medför den återupptagna nationella försvarsplaneringen en utökad samverkan med det civila samhället.

Internationella försvarssamarbeten har bidragit till det nationella försvarets förmåga och stärkt säkerhet

Sveriges internationella försvarssamarbeten har bidragit till att höja det nationella försvarets förmåga och interoperabilitet. Samarbete med andra länder och organisationer har också tjänat ett viktigt säkerhetspolitiskt syfte genom att bidra till stärkt säkerhet och ökad stabilitet i Sveriges närområde. Sveriges bi- och multilaterala samarbetsområden omfattar bl.a. informationsutbyte, samarbeten inom utbildning, övningar, materiel och förmågeutveckling samt inom ramen för internationella krishanteringsoperationer. Ett flertal viktiga steg har tagits för att fördjupa Sveriges internationella försvarssamarbeten. I regeringens skrivelse Internationella försvarssamarbeten (skr. 2020/21:56) redogör regeringen för bakgrunden till och utvecklingen av internationella försvarssamarbeten som Sverige deltar i.

Internationella insatser bidrar till att öka säkerheten i konfliktdrabbade områden

Försvarsmakten har deltagit i flera internationella insatser. Det största bidraget har lämnats till FN:s insats i Mali, MINUSMA. I övrigt har Försvarsmakten deltagit i Operation Inherent Resolve (Irak), Resolute Support Mission (Afghanistan), EU:s marina insatser, Sophia/Irini och Atalanta samt EU:s träningsinsatser i Mali, Somalia samt Centralafrikanska republiken. Förberedelserna för insatsen Task Force Takuba i Mali inleddes men begränsades av covid-19-pandemin.

Sveriges deltagande i internationella insatser bidrar till att värna och främja övergripande säkerhetspolitiska intressen såsom ökat multilateralt samarbete och en regelbaserad världsordning med FN-stadgan som grund.

Sverige har med sitt deltagande i internationella militära insatser bidragit till att öka säkerheten i konfliktdrabbade områden och skapat bättre förutsättningar för fredsbyggande arbete. Detta har åstadkommit genom en internationell närvaro i de aktuella områdena samt genom att deltagande i kapacitetsbyggande insatser har ökat nationella säkerhets- och militära styrkors förmåga att verka självständigt. Sverige har även visat solidaritet mot länder och organisationer som verkar i de aktuella insatsområdena och stärkt de bi- och multilaterala samarbetena. Deltagande i internationella militära insatser har också stärkt Sveriges nationella säkerhet genom den verksamhet som bedrivs i insatsområdena.

I utbildning inför och vid genomförande av en internationell insats har Försvarsmakten beaktat Förenta nationernas säkerhetsrådsresolution 1325 och efterföljande resolutioner rörande kvinnor, fred och säkerhet.

Regeringen bedömer att deltagandet bidragit till Försvarsmaktens förmåga att samverka med andra länder i en multinationell kontext och inom ramen för skarp operationsmiljö vilket är positivt för den nationella förmågan. Regeringen bedömer också att deltagande i internationella insatser har även haft en positiv inverkan avseende rekrytering till Försvarsmakten. Samtidigt har deltagandet i internationella insatser till del inneburit en resurskonflikt med förbandsproduktionen.

Stödet till samhället har varit omfattande

Försvarmaktens stöd till samhället har varit omfattande och fungerat väl. Regeringen bedömer att myndigheten uppvisat en god förmåga att skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter. Regeringen bedömer vidare att samverkan har utvecklats såväl på myndighetsnivå som med regionala och lokala aktörer.

Under skogsbränderna 2018 lämnade Försvarmakten exempelvis ett betydande stöd med helikopterkapacitet och andra luftfartyg samt personella resurser, främst från hemvärnet.

Försvarmakten har vidare lämnat ett omfattande stöd under 2020 för att hantera covid-19-pandemin. Försvarmakten har stöttat civila myndigheter med bl.a. tält för provtagning, skyddsmask 90, skyddskläder och medicinteknisk utrustning samt med stabspersonal. Myndigheten har också bistått med kvalificerade intensivvårdstransporter av covid-19-patienter med lufttransport och ambulans samt stöttat polisen med gränsövervakning.

Forskning och utveckling

Investeringar i forskning och utveckling (FoU) bidrar till Försvarmaktens långsiktiga förmågeutveckling. Forskningen har bedrivits inom bl.a. integritetskritiska områden såsom vapen och skydd, sensorer, telekrig, undervatten och flyg. Nya områden som har initierats är bl.a. autonomi, obemannade system samt operationer i cyberdomänen. Steg har tagits mot ökad långsiktighet. FoU-verksamheten fick i slutet av perioden ett tillskott som bl.a. fördelades till verksamhet av strategisk betydelse och med ett totalförsvarsfokus i enlighet med de villkor som riksdagen beslutade. Flera områden har befunnit sig på underkritisk nivå dvs en nivå som inte resursmässigt varit hållbar. Verksamheten där har präglats av att säkra den befintliga FoU-kompetensen.

Regeringen tillsatte 2016 en utredning med uppgift att lämna förslag till den fortsatta inriktningen, omfattningen och utförandet av forsknings- och utvecklingsverksamheten och har i tillämpliga delar legat till grund för regeringens nya inriktning, till exempel avseende behovet av att säkra egen integritetskritisk forskning.

Försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarsbeslutet 2015 tydliggjorde att försvarsunderrättelseförmågan behövde förstärkas. Försvarmakten och Försvarets radioanstalt har utvecklat försvarsunderrättelseförmågan. Försvarmakten och Försvarets radioanstalt har t ex utvecklat förmågan till högre beredskap för att kunna ge nödvändig förvarning och uthållighet att följa ett krisförlopp över tid. Den militära och säkerhetspolitiska utvecklingen såväl globalt som i närområdet har försämrats över tid. Förmågan hos försvarsunderrättelsemyndigheterna att följa och analysera den aktuella situationen och de övergripande trenderna i Sveriges närområde har utvecklats. Förmågan att följa nya typer av hot, inklusive terrorism, och nya hotaktörer har också utvecklats.

Cyberförsvaret

I försvarsbeslutet 2015 slogs det fast att en cyberförsvarsförmåga behövde utvecklas och stärkas. 2016 gav regeringen Försvarmakten i uppdrag att, med stöd av Försvarets radioanstalt, påbörja arbetet med att analysera och utveckla cyberförsvarsförmågan inklusive att genomföra aktiva operationer i cybermiljön. Försvarmakten har, med stöd av Försvarets radioanstalt, etablerat en cyberförsvarsförmåga. Försvarmakten har bl.a. etablerat en militär virtuell träningsanläggning samt påbörjat

grundutbildning av cybersoldater. Det är regeringens bedömning att cyberförsvarsförmågan bidrar till att försvåra och höja tröskeln för en aktör som överväger att angripa eller utöva påtryckningar mot Sverige eller svenska intressen.

Resultatredovisning av det civila försvaret

Under försvarsbeslutsperioden påbörjades återuppbyggandet av det civila försvaret på nationell, regional och lokal nivå. Kunskaphöjande åtgärder har präglat perioden, men efter hand har mer konkreta åtgärder vidtagits med positiv effekt på förmågan i civilt försvar. Från 2018 har regeringen tillfört 430 miljoner kronor årligen till ansvariga aktörer i det civila försvaret.

Regeringen har tillsatt flera utredningar med bäring på civilt försvar. Resultaten från Utredningen om en ny myndighet för psykologiskt försvar (SOU 2020:29), Utredningen om civilt försvar (SOU 2021:25) och Utredningen om näringslivets roll i totalförsvaret (SOU 2019:51) är viktiga bidrag till den fortsatta uppbyggnaden av det civila försvaret.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap spelar en central roll i arbetet med civilt försvar och har fått flera uppdrag. Det har bl.a. handlat om att, tillsammans med Försvarsmakten, analysera bevakningsansvariga myndigheters möjligheter att ge stöd åt Försvarsmakten. Andra uppdrag har handlat om att etablera en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan mot Sverige inom det egna ansvarsområdet. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har också bidragit till övriga bevakningsansvariga myndigheters beredskap inom området samt en ökad kunskap om förberedelser inför kriser och höjd beredskap hos allmänheten.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har lanserat flera stödverktyg för att utveckla krisberedskap och civilt försvar till exempel om kontinuitetshantering och om krigsorganisation och krigsplacering för regioner och kommuner. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har även tecknat två överenskommelser med Sveriges Kommuner och Regioner gällande ersättning för arbete med civilt försvar.

I december 2015 beslutade regeringen om planeringssanvisningar för det civila försvaret där de bevakningsansvariga statliga myndigheterna inom flera samhällsområden fick i uppdrag att återuppta planeringen inför höjd beredskap.

Statliga myndigheter, regioner och kommuner har därefter återupptagit planeringen för höjd beredskap. Arbetet har bl.a. inneburit krigsplacering av personal och utarbetande av krigsorganisation. Planering för att kunna stödja Försvarsmakten och utveckling av säkra och robusta kommunikationer samt förmågan att verka från alternativa och/eller skyddade ledningsplatser är andra delar som utvecklats. För kommunerna och regionerna har den påbörjade beredskapsplaneringen bl.a. inneburit utveckling av säkerhetsskydd och fördjupad planering inom livsmedelsförsörjning, sjukvård, transporter, energi och elektroniska kommunikationer.

Samverkan mellan aktörer i det civila försvaret och mellan det civila och militära försvaret är centralt för återuppbyggandet av det civila försvaret. Samverkan mellan bevakningsansvariga myndigheter och Försvarsmakten har utökats. Kunskapen har vuxit om vilka behov av stöd Försvarsmakten har samt vilka effekter det kan få för myndigheternas egna verksamheter. På regional och kommunal nivå har samverkan med privata aktörer ökat genom exempelvis seminarier med länsstyrelser, kommuner, regioner, näringslivet och frivilligorganisationer.

Utvecklingen av säkra kommunikationer fortsatte inom kommunikationslösningarna Rakel, WIS och Swedish Government Secure Intranet (SGSI). Robustheten och säkerheten i Rakel har förstärkts och flera nya användare har tillkommit. Under 2020 inledde regeringen arbetet med att etablera Rakel Generation 2. Att samtliga aktörer inom totalförsvaret har en god informations- och cybersäkerhet har blivit alltmer angeläget. Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att öka denna förmåga. I juni 2017 fattade regeringen beslut om en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet och i samband med den uppdrogs ett antal berörda myndigheter som ingår i Samverkansgruppen för informationssäkerhet att utarbeta en samlad handlingsplan. Vidare har regeringen bl.a. gett Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser och att utarbeta en struktur för uppföljning av informationssäkerhetsarbetet inom den offentliga förvaltningen. I december 2020 gav regeringen Försvarets radioanstalt, Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Säkerhetspolisen i uppdrag att fördjupa samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter. Myndigheterna ska ha en nära samverkan med Försvarets materielverk, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen, som ska ges möjlighet att medverka i cybersäkerhetscentrets verksamhet. Det övergripande målet med den fördjupade samverkan är att stärka Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberhot.

Många kunskapshöjande aktiviteter har genomförts på alla nivåer, med fokus på utbildningsinsatser, projektarbeten och erfarenhetsutbyten. Kunskapshöjande åtgärder har även riktats till befolkningen. Utifrån ett regeringsuppdrag utarbetade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap broschyren ”Om krisen eller kriget kommer” för att öka kunskapen om hur det går att förbereda sig inför olika kriser, höjd beredskap och ytterst krig. Den nationella kampanjen Krisberedskapsveckan genomfördes första gången 2017 i syfte att öka privatpersoners hemberedskap.

Civilt försvar har övats både enskilt och tillsammans med Försvarsmakten. Samverkansövning (SAMÖ) 2018 fokuserade på tillämpning av regelverk och robusta kommunikationer. Andra större övningar med bäring på civilt försvar inkluderar KKÖ 2019 (kärnkraftsövning i Uppsala län) och krishanteringsövningen Barents Rescue 2019. På grund av covid-19-pandemin kunde inte Totalförvarsövning 2020 (TFÖ 2020) genomföras enligt plan men de delar som kunde genomföras har stärkt förmågan att agera under höjd beredskap hos aktörerna.

Alltmer forskning inom civilt försvar har initierats, exempelvis forskningsprojekt om bl.a. gråzonsproblematik, försvarsvilja och försörjningsförmåga.

Det internationella samarbetet har utvecklats inom Norden, EU och med Nato. Som exempel kan nämnas att det nordiska s.k. Hagasamarbetet och det civila beredskapssamarbetet med Nato från 2015 har fortsatt att växa.

Regeringens bedömning är att kunskapen om försvarsfrågor har ökat och förmågan inom civilt försvar har stärkts i flera delar. Regeringen bedömer även att de åtgärder som vidtagits har haft stor betydelse, bland annat för att stärka informationssäkerheten, utveckla civila myndigheters krigsorganisationer med krigsplacerad personal, tydliggöra roller och ansvar vid höjd beredskap samt skapa en grundläggande förmåga att hantera inte bara kriser utan även krig.